

Brüssel, XXX
[...] (2023) XXX draft

KOMISJONI TEATIS

Komisjoni suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 101 tehtava erandi kohaldamise kohta põllumajandustootjate kestlikkuskokkulepete suhtes vastavalt määruse (EL) nr 1308/2013 artiklile 210a

KOMISJONI TEATIS

Komisjoni suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 101 tehtava erandi kohaldamise kohta põllumajandustootjate kestlikkuskokkulepete suhtes vastavalt määruse (EL) nr 1308/2013 artiklile 210a

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	4
1.1	Üldine taust.....	4
1.1.1	Poliitiline taust.....	4
1.1.2	Artikliga 210a kehtestatud erand ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikest 1	5
1.2	Erandi õiguslik kontekst	6
1.2.1	Artikkel 210a on asjakohane ainult konkurentsi piiravate kestlikkuskokkulepete puhul	6
1.2.2	Konkurentsi piiravate ja artikli 210a tingimustele mittevastavate kestlikkuskokkulepete suhtes võivad kehtida muud õigusnormid.....	6
1.3	Suuniste eesmärk ja kohaldamisala	7
2	Artikli 210a isikuline kohaldamisala ja selle sätte kohaldamisalasse kuuluvad tooted	8
2.1	Ettevõtja ja kestlikkuskokkuleppe määratlus vastavalt artiklile 210a ...	8
2.2	Artikli 210a isikuline kohaldamisala	9
2.3	Artikliga 210a hõlmatud tooted	12
3	Artikli 210a esemeline kohaldamisala	13
3.1	Artikliga 210a hõlmatud kestlikkuseesmärgid	13
3.2	Artikli 210a alusel kohaldatavad kestlikkusstandardid	15
3.2.1	Kestlikkuskokkuleppes tuleb kindlaks määrata kestlikkuseesmärgiga seotud kestlikkusstandard.....	15
3.2.2	Kestlikkusstandardite kohaldamine peaks viima konkreetsete ja mõõdetavate tulemusteni, või kui see ei ole asjakohane, siis vaadeldavate ja kirjeldatavate tulemusteni	16
3.2.3	Kestlikkusstandardid peavad olema rangemad kui asjaomane kohustuslik standard	16

4	Konkurentsipiirangud	18
4.1	Mis on konkurentsipiirang?	18
4.2	Mis ei ole konkurentsipiirang?	20
5	Hädavajalikkus artikli 210a tähenduses	21
5.1	Sissejuhatus	21
5.2	Hädavajalikkuse mõiste	21
5.3	1. etapp: kestlikkuskokkuleppe hädavajalikkus	22
5.3.1	Kas kestlikkusstandardile vastavust on võimalik saavutada ka üksinda tegutsedes?	24
5.3.2	Kestlikkuskokkuleppe sätte (sätete) hädavajalikkus	27
5.4	2. etapp: konkurentsipiirangute hädavajalikkus	30
5.4.1	Piirangu laad	30
5.4.2	Piirangu ulatus	31
5.5	Näited hädavajalikkuse kontrolli kohaldamise kohta	33
6	Artikli 210a ajaline kohaldamisala	38
6.1	Enne suuniste avaldamist sõlmitud kestlikkuskokkulepped	38
6.2	Vääramatu jõud	38
6.3	Üleminekuperiood	39
6.4	Standardile vastavuse mittesaavutamine	39
6.5	Jätkuv ja pidev hädavajalikkuse hindamine	40
6.5.1	Millistel juhtudel on tõenäoline, et hädavajalikkuse tingimus ei ole enam täidetud?	40
6.5.2	Millised on kokkuleppeosaliste võimalused, kui piirangud ei ole enam hädavajalikud?	42
7	Artikli 210a kohane arvamuse taotlemise süsteem	43
7.1	Arvamuse taotlejad	43
7.2	Taotluse sisu	43
7.3	Komisjoni hinnang ja arvamuse sisu	44
7.4	Arvamuse esitamise tähtaeg	45
7.5	Asjaolude muutumine pärast arvamuse esitamist	45
7.6	Arvamuse mõju	45
8	Järeelmeetmete võtmine komisjoni ja liikmesriikide konkurentsiasutuste poolt vastavalt artikli 210a lõikele 7	46
8.1	Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid on ohus	46
8.2	Konkurentsi välistamine	48
8.3	Menetluslikud aspektid	50

9	Artikli 210a tingimuste täidetuse tõendamise kohustus	51
	A lisa. Artikli 210a kohase hindamise vooskeem	52
	B lisa. Hädavajalikkuse kriteeriumi hindamise vooskeem.....	53
	C lisa. Sõnastik	54
	D lisa. Määruse (EL) nr 1308/2013 artikkel 210a „Vertikaalsed ja horisontaalsed kestlikkusega seotud algatused“	56
	E lisa. Konkurentsipiirangute näited	58
1.	Hinnaga seotud piirangud.....	58
2.	Toodanguga seotud piirangud	59
3.	Sisendiga seotud piirangud.....	59
4.	Klientide, tarnijate või territooriumiga seotud piirangud	60
5.	Teabevahetusega seotud piirangud.....	62
6.	Kestlikkusstandardite kehtestamise viisiga seotud piirangud	63

1. SISSEJUHATUS

1.1 Üldine taust

1.1.1 Poliitiline taust

- (1) Suuniste eesmärk on selgitada määruse (EL) nr 1308/2013 (millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus)¹ (edaspidi „ühise turukorralduse määrus“) artikli 210a (mis lisati määrusega (EL) 2021/2117)² (edaspidi „artikkel 210a“) kohaldamise tingimusi.
- (2) Artikkel 210a lisati ühise põllumajanduspoliitika 2021. aasta reformi käigus, et toetada üleminekut ELi kestlikule toidusüsteemile.
- (3) Kestlikule arengule on viidatud Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõigetes 3 ja 5 ning artikli 21 lõike 2 punktis f ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 11. See on ka üks ELi poliitika üldine esmatähtis eesmärk. Komisjon on võtnud ka kohustuse saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid³. Kooskõlas selle kohustusega on Euroopa rohelises kokkuleppes esitatud majanduskasvu strateegia, mille eesmärk on muuta EL õiglasemaks ja jõukamaks nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus alates 2050. aastast ei ole enam kasvuhooonegaaside netoheidet ja kus majanduskasv on ressursikasutusest lahutatud⁴.
- (4) Põllumajanduslike toiduainete tarneahela jaoks on olulised kaks kesket roheline kokkuleppe strateegiat. ELi elurikkuse strateegia⁵ seab eesmärgiks elurikkuse vähenemise peatamise, investeerides looduse kaitsmisse ja taastamisse. Strateegias „Talust taldrikule“⁶ käsitletakse kestlike toidusüsteemide probleeme terviklikult, muu hulgas toidu kestlikku tootmist, töötlemist ja sellega kauplemist, aga ka kestlikku toidutarbimist, tervislikku toitumist ja toidu raiskamist

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2117, millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, määrust (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veinipõlvade määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistite kaitse kohta ning määrust (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepiirkondade piirkondade jaoks (ELT L 435, 6.12.2021, lk 262).

³ ÜRO Peaassamblee poolt 25. septembril 2015 vastu võetud resolutsioon 70/1: „Muudame oma maailma: kestliku arengu tegevuskava aastani 2030“.

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020) 380 final).

⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

vähendamist. Üleminek kestlikule toidusüsteemile võib tuua kasu keskkonnale, tervisele ja sotsiaalvaldkonnale ning anda majanduslikku tulu.

- (5) Nendes kahes rohelise kokkuleppe strateegias on loetletud mitu mittesiduvat kvantitatiivset eesmärki, kuidas parandada 2030. aastaks põllumajanduse kestlikkust, sealhulgas järgmised eesmärgid: i) vähendada põllumajandusloomadel ja vesiviljeluses kasutamiseks ette nähtud antimikroobikumide kogumüüki; ii) vähendada keemiliste pestitsiidide ja ohtlikumate pestitsiidide üldist kasutamist ja nendega seotud ohtusid; iii) vähendada toitainete kadu väetiste kasutamise tõttu; iv) suurendada mahepõllumajandusmaa pindala ning v) suurendada mitmekesiste maastikuelementidega maa pindala⁷. Strateegiates on nende eesmärkide saavutamiseks loetletud hulk meetmeid, sealhulgas seadusandlikud algatused.
- (6) Kohustuslikke ELi ja riiklikke standardeid järgivate põllumajanduslike toiduainete tarneahela ettevõtjate, sealhulgas põllumajandustootjate tähtsus nende strateegiate elluviimisel on suur. Nad saavad suurendada kestlikkust ka kohustuslikke ELi ja riiklikke standardeid ületades.
- (7) See võib olla üksiku põllumajandustoodete tootja (edaspidi „tootja“) jaoks keeruline, eelkõige vajalike ressursside tõttu. Põllumajanduslike toiduainete tarneahela osaliste koostööga saab soodustada selliste kestlike tavade kasutuselevõttu, mis on ELi ja liikmesriigi õigusaktides nõutust rangemad.
- (8) Põllumajanduslike toiduainete tarneahela ettevõtjad võivad koostööst hoiduda, kuna neid paneb muretsema ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamine sellise koostöö suhtes.

1.1.2 Artikliga 210a kehtestatud erand ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikest 1

- (9) Artikliga 210a on kehtestatud erand ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikest 1. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid selle artikli vastu vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 42.
- (10) Artikkel 210a hõlmab põllumajandustoodete tootjate kokkuleppeid, otsuseid ja kooskõlastatud tegevust, mis on seotud põllumajandustoodete tootmise või nendega kauplemisega ning mille eesmärk on rakendada liidu või liikmesriigi õigusega ettenähtust rangemat kestlikkusstandardit. Sellised kokkulepped võidakse sõlmida kas tootjate vahel („horisontaalsed kokkulepped“) või tootjate ja muude põllumajanduslike toiduainete tarneahela eri etappide ettevõtjate vahel („vertikaalsed kokkulepped“).
- (11) Käesolevates suunistes tähendab kestlikkuskokkulepe tootjate (tootjatevahelist või tootjate ja muude põllumajanduslike toiduainete tarneahela eri etappide ettevõtjate vahelist) mis tahes liiki kokkulepet, otsust või kooskõlastatud tegevust, mis on seotud põllumajandustoodete tootmise või nendega kauplemisega ja mille eesmärk on rakendada liidu või liikmesriigi õigusega ettenähtust rangemat kestlikkusstandardit, sõltumata koostöö vormist.

⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“, COM(2020) 380 final, lk 7.

- (12) Artiklis 210a sätestatud tingimustele vastavad kestlikkuskokkulepped ei ole keelatud ja nende kohta ei ole vaja ametiasutuse eelnevat otsust.

1.2 Erandi õiguslik kontekst

1.2.1 Artikkel 210a on asjakohane ainult konkurentsi piiravate kestlikkuskokkulepete puhul

- (13) ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 1 on sätestatud konkurentsi piiravate kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse ning ettevõtjate ühenduste kokkulepete üldine keeld. Teisiti öeldes on kokkulepe, mis piirab konkurentsi ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 tähenduses automaatselt õigustühine (ja selle eest võib osalistele määrata trahvi), välja arvatud juhul, kui see vastab ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 3 sätestatud erandi või artiklis 210a või mõnes muus liidu õigusnormis sätestatud konkreetse erandi kohaldamise tingimustele.
- (14) Artikliga 210a on kehtestatud teatavate kestlikkuskokkulepete suhtes erand ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikest 1. ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 ei kohaldata kestlikkuskokkulepete suhtes, mis vastavad artiklis 210a sätestatud tingimustele. See tähendab, et teatavatel tingimustel võivad kestlikkusstandarditega seotud kokkulepped konkurentsi piirata.
- (15) Nagu kõikide üldpõhimõttest tehtavate erandite puhul, tuleb ka artikli 210a kohaldamisala tõlgendada kitsalt⁸. Artikli 210a eesmärgid ning selle kohaldamise tingimused ja piirangud tulenevad eranditult ühise turukorralduse määrusest.
- (16) Seda, millised kestlikkuskokkulepped kuuluvad tõenäoliselt ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse, on selgitatud suuniste 4. jaos.

1.2.2 Konkurentsi piiravate ja artikli 210a tingimustele mittevastavate kestlikkuskokkulepete suhtes võivad kehtida muud õigusnormid

- (17) Kestlikkuskokkulepete suhtes, mis ei vasta artikli 210a tingimustele, võidakse ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 1 sätestatud keeldu mitte kohaldada, kui need kuuluvad muude erandite, näiteks ühise turukorralduse määruse artiklites 152, 209 või 210 sätestatud erandite kohaldamisalasse.
- (18) Konkurentsi piiravate kestlikkuskokkulepete suhtes, mis ei kuulu ühise turukorralduse määruse artikli 210a ja muude selles määruses sätestatud erandite kohaldamisalasse, kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1. Tootjad ja ettevõtjad peaksid analüüsima selliseid kokkuleppeid horisontaalsete⁹

⁸ Vt selle kohta 24. oktoobri 1995. aasta kohtuotsus Bayerische Motorenwerke, C-70/93, punkt 28; 30. aprilli 1998. aasta kohtuotsus Cabour ja Nord Distribution Automobile vs. Arnor „SOCO“, C-230/96, punkt 30; 28. aprilli 1998. aasta kohtuotsus Javico, C-306/96, punkt 32; 17. juuni 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, C-492/08, punkt 35; 7. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Marine Harvest vs. komisjon, T-704/14, punkt 201.

⁹ Komisjoni teatis „Suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldatavuse kohta horisontaalkoostöö kokkulepete suhtes“ (2011/C 11/01).

ja vertikaalsete suuniste¹⁰ alusel ning kaaluma, kas nende kokkulepete suhtes saab kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 3 sätestatud erandit, sealhulgas mis tahes grupierandi määrukses sätestatud erandit¹¹.

1.3 Suuniste eesmärk ja kohaldamisala

- (19) Suuniste eesmärk on tagada õiguskindlus, aidates põllumajanduslike toiduainete tarneahela tootjatel ja ettevõtjatel hinnata oma kestlikkuskokkuleppeid. Lisaks on suuniste eesmärk anda liikmesriikide kohtutele ja konkurentsiasutustele juhtnööre artikli 210a kohaldamiseks. Juhtnööre antakse järgmise kohta: i) artikli 210a isikuline kohaldamisala ja selle sätte kohaldamisalasse kuuluvad tooted; ii) artikli 210a esemeline kohaldamisala; iii) kõnealuse sättega hõlmatud konkurentsipiirangute liigid; iv) hädavajalikkus artikli 210a tähenduses; v) artikli 210a ajaline kohaldamisala; vi) menetlus komisjoni arvamuse taotlemiseks selle kohta, kas konkreetne kestlikkuskokkulepe vastab artikli 210a nõuetele; vii) komisjoni ja riiklike konkurentsiasutuste poolt järeelmeetmete võtmise tingimused ning viii) kohustus tõendada, et artikli 210a tingimused on täidetud. Arvestades, et kestlikkuskokkulepete liike ja kombinatsioone võib olla palju ja neid võidakse kasutada mitmesugustel turutingimustel, on võimatu anda konkreetseid juhtnööre kõigi võimalike stsenaariumide kohta. Seetõttu ei kujuta suunised endast kontroll-loetelu, mida saaks kohaldada mehaaniliselt. Iga kestlikkuskokkulepet tuleb hinnata selle konkreetse majanduslikus ja õiguslikus kontekstis.
- (20) Suunised peaksid olema abiks põllumajanduslike toiduainete tarneahela eri etappide tootjatele ja ettevõtjatele, kes kaaluvad kestlikkuskokkuleppe sõlmimist või on sellise kokkuleppe juba sõlminud. Artikli 210a siduva tõlgendamise pädevus on ainult Euroopa Liidu Kohtul (edaspidi „Euroopa Kohus“).

¹⁰ Komisjoni teatis „Komisjoni teatise „Suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldatavuse kohta horisontaalkoostöö kokkulepete suhtes“ kavandi sisu heakskiitmine“ (2021/C 359/02) ja komisjoni teatis „Suunised vertikaalsete piirangute kohta“ (C/2021/5038).

¹¹ Nõukogu 20. detsembri 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 2821/71 asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta kokkuleppe, otsuse ja kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes (EÜT L 285, 29.12.1971, lk 46); komisjoni 14. detsembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1217/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki teadus- ja arenduskokkuleppe liikide suhtes (ELT L 335, 18.12.2010, lk 36); komisjoni 14. detsembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1218/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatud spetsialiseerumiskokkulepete liikide suhtes (ELT L 335, 18.12.2010, lk 43); nõukogu 2. märtsi 1965. aasta määrus nr 19/65/EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes (EÜT 36, 6.3.1965, lk 533); nõukogu 10. juuni 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1215/1999, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 19/65 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta teatavate kokkulepete ning kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes (EÜT L 148, 15.6.1999, lk 1); komisjoni 27. mai 2010. aasta määrus (EL) nr 461/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes mootorsõidukisektoris (ELT L 129, 28.5.2010, lk 52); komisjoni 10. mai 2022. aasta määrus (EL) nr 2022/720 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes (ELT L 134, 11.5.2022, lk 4).

2 ARTIKLI 210A ISIKULINE KOHALDAMISALA JA SELLE SÄTTE KOHALDAMISALASSE KUULUVAD TOOTED

2.1 Ettevõtja ja kestlikkuskokkuleppe määratlus vastavalt artiklile 210a

- (21) Euroopa Kohus on määratlenud mõiste „ettevõtja“ kui „isikulistest, varalistest ja mittevaralistest osadest koosnev mis tahes majandustegevusega tegelev üksus, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist“¹². Füüsiline või juriidiline isik on ettevõtja, kui ta pakub turul tooteid või teenuseid. Ettevõtja võib olla näiteks üksik põllumajandustootja, põllumajanduslik pereettevõte, põllumajandusühistu, toidutöötlemisettevõtja või rahvusvaheline jaemüügikett. Füüsiline või juriidiline isik on ettevõtja, kui ta pakub turul tooteid või teenuseid. Ettevõtja võib olla näiteks üksik põllumajandustootja, põllumajanduslik pereettevõte, põllumajandusühistu, toidutöötlemisettevõtja või rahvusvaheline jaemüügikett. Ka avalik-õiguslikud asutused võivad olla ettevõtjad, kui nad tegelevad majandustegevusega, mis ei kuulu riigi põhiülesannete hulka¹³.
- (22) Kuna „ettevõtja“ on majanduslik mõiste, võib üks ettevõtja koosneda mitmest juriidilisest isikust¹⁴. See tähendab, et emaettevõtja ja tema saajaprotsendilises omanduses tütarettevõtja või sama emaettevõtja kahe saajaprotsendilises omanduses tütarettevõtja vaheline kokkulepe ei ole vastuolus ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikega 1, sest tegemist ei ole eri ettevõtjate vahelise kokkuleppega¹⁵.
- (23) Kokkulepe hõlmab mis tahes toimingut, millega kaks või enam ettevõtjat väljendavad oma ühist tahet teha koostööd¹⁶. Sellise tahteavalduse vorm ei ole oluline. Kokkulepe võib olla näiteks nii allkirjastatud ja notariaalselt tõestatud leping, suuline kokkulepe kui ka emotikonide vahetamine tekstisõnumites.
- (24) „Ettevõtjate ühendus“ on olenemata selle vormist üksus, mille moodustavad üldiselt sama liiki ettevõtjad ja mis võtab endale kohustuse esindada ja kaitsta nende ühiseid huve teiste majandustegevuses osalejate, valitsusasutuste ja üldsuse ees¹⁷. Ühendused on näiteks: kutseühingud, kutseorganisatsioonid ja reguleerivad

¹² 16. juuni 1987. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, punkt 7; 18. juuni 1998. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, 35/86, ECLI:EU:C:1998:303, punkt 36; 12. septembri 2000. aasta kohtuotsus Pavlov jt, C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkt 75; 25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Deutsche Telekom vs. komisjon, C-152/19 P, ECLI:EU:C:2021:238, punkt 72.

¹³ 18. märtsi 1997. aasta kohtuotsus Diego Cali & Figli Srl vs. Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG), C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, punkt 22.

¹⁴ Ühist majandustegevust hinnatakse tavaliselt üksustevaheliste funktsionaalsete, majanduslike ja institutsionaalsete seoste olemasolu analüüsides. Vt nt 16. detsembri 2010. aasta kohtuotsus AceaElectrabel Produzione SpA vs. komisjon, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787, punktid 47–55; 10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Ministero dell’Economia e delle Finanze vs. Cassa di Risparmio di Firenze SpA jt, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, punkt 112.

¹⁵ 24. oktoobri 1996. aasta kohtuotsus Viho Europe BV vs. komisjon, C-73/95 P, ECLI:EU:C:1996:405, punktid 15–18.

¹⁶ 6. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus BAI ja komisjon vs. Bayer, C-2/01 P ja C-3/01 P, ECLI:EU:C:2004:2, punkt 97.

¹⁷ Kohtujurist Léger’ 10. juuli 2001. aasta ettepanek kohtuasjas Wouters, C-309/99, ECLI:EU:C:2001:390, punkt 61.

asutused, samuti ühistud, mis ei ole ise majanduslikult aktiivsed selles valdkonnas, mille tegevust nad kooskõlastavad. „Ühenduse otsus“ on lai mõiste, mis hõlmab järgmist: i) õigusnormid; ii) ametlikud otsused, mis on siduvad ühe või mitme liikme suhtes; iii) tegevusjuhendid ning iv) mittesiduvad soovitusel, mis kajastavad ühenduse tahet kooskõlastada oma liikmete käitumist turul vastavalt soovitusel tingimustele.

- (25) „Kooskõlastatud tegevuse“ all peetakse silmas ettevõtjatevahelist kooskõlastamist, milles ei ole küll jõutud kokkuleppe sõlmimiseni, kuid mis asendab konkurentsiriskid teadlikult praktilise koostööga¹⁸. Näiteks võib tahtlik konfidentsiaalse teabe vahetamine konkurentide vahel võimaldada neil vähem jõuliselt konkureerida, isegi kui nad ei ole kunagi sõnaselgelt arutanud omavahelise konkurentsi piiramist.
- (26) Praktikaks on „kokkulepete“, „ühenduste otsuste“ ja „kooskõlastatud tegevuse“ eristamine kunstlik. Euroopa Kohus on sedastanud, et need mõisted kattuvad ja „hõlmavad koostöö vorme, mis on oma olemuselt sarnased ja mis erinevad vaid ulatuse ja avaldumisvormi poolest“¹⁹.

1. näide: tootja on saanud tõendi, et kõik tema maasikad on pestitsiidivabad, ja küsib seetõttu konkurentide hindadest kõrgemat hinda. Konkureeriv maasikakasvataja täheldab, et esimene maasikakasvataja müüb kõik oma maasikad kõrgema hinnaga ära, ja hakkab tegema sama. Varsti hakkavad samamoodi käituma ka teised maasikakasvatajad, kes saavad oma maasikate pestitsiidivabaks tunnistamise eest küsida kõrgemat hinda. Sellises olukorras puudub kokkulepe: iga maasikakasvataja tegutseb iseseisvalt, võttes arvesse oma konkurentide praegust või prognoositavat käitumist.

2. näide: maasikakasvatajate rühm kohtub, et arutada võimalusi muuta maasikakasvatust kestlikumaks. Nad arutavad pestitsiidide kasutamise lõpetamist oma maasikate kasvatamisel, kuid on mures, et kui nad teevad seda üksi, löövad teised konkurendid hinna alla. Nad kõik kinnitavad, et ei kasuta järgmisel hooajal pestitsiide, kui teised kohustuvad sama tegema. Nad ei koosta selle kohta kirjalikku dokumenti. Järgmisel aastal ei kasuta ükski maasikakasvataja oma maasikate kasvatamisel pestitsiide. See on kokkulepe. Kuigi seda ei vormistatud kirjalikult, väljendasid maasikakasvatajad selgelt oma kavatsust käituda turul konkreetsel viisil, nii kohtumisel tehtud avaldustega kui ka sellega, et tegid seda, mida lubasid.

2.2 Artikli 210a isikuline kohaldamisala

- (27) Artiklit 210a kohaldatakse kestlikkuskokkulepete suhtes, milles osaleb vähemalt üks põllumajandustoodete tootja ja mis on sõlmitud teiste tootjatega (horisontaalsed kokkulepped) või ühe või mitme toidutarneahela eri etapi ettevõtjaga, sealhulgas turustusetapi ettevõtjaga ning hulgi- ja jaemüüjatega (vertikaalsed kokkulepped).

¹⁸ 14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Kilpailu- ja kuluttajavirasto, C-450/19, ECLI:EU:C:2021:10, punkt 22.

¹⁹ 8. juuli 1999. aasta kohtuotsus komisjon vs. Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punkt 131.

Näide: horisontaalne kokkulepe võib olla näiteks konkureerivate kodulinnukasvatavate vaheline kokkulepe kasvatada kodulinde ainult kooskõlas teatavate loomade heaolu standarditega, mis on liidu või liikmesriigi õigusaktidega kehtestatud standarditest rangemad. Vertikaalne kokkulepe võib olla näiteks teatavate tootjate ja turustajate vaheline kokkulepe turustada ainult selliseid kodulinde, mis on kasvatatud kooskõlas teatavate kestlikkusstandarditega, mis on liidu või liikmesriigi õigusaktidega kehtestatud standarditest rangemad.

- (28) Kestlikkuskokkuleppe osaliste hulka peab kuuluma üks või mitu põllumajandustoodete tootjat. Kokkuleppeosalised võivad kaasata ka teisi toidutarneahela tootmise, töötlemise ja kauplemise (sealhulgas turustamise) etappide ettevõtjaid. Käesolevates suunistes nimetatakse kestlikkuskokkuleppe osalisi üldiselt „ettevõtjateks“. Praktikas käsitatakse ettevõtjatena allpool loetletud üksusi:
- (a) tootjad – ELi toimimise lepingu I lisas määratletud ja ühise turukorralduse määruse I lisas üksikasjalikumalt kirjeldatud põllumajandustoodete tootjad. Nende hulka kuuluvad põllumajandusliku tooraine tootjad ja teatavate I lisas loetletud töödeldud põllumajandustoodete tootjad (näiteks suhkrutöötledajad, kes toodavad suhkrut, või jahvatavad, kes toodavad jahu);
 - (b) „tootmisetapi“ ettevõtjad – põllumajandustootmise sisendite (seemnete, pestitsiidide, seadmete, tööde jne) tarnijad ja pakendite tarnijad, kui kõik need tarnijad püüavad kestlikkuskokkuleppe rakendamise kaudu aidata kaasa kestlikkusstandardile vastavuse saavutamisele (nagu on täpsustatud punktis 3.2);
 - (c) „töötlemisetapi“ ettevõtjad – ettevõtjad (keda mõnikord nimetatakse töötledajateks, mõnikord tootjateks), kes töötlevad põllumajandustootmeid muude, I lisas loetlemata toodete tootmiseks, kui need ettevõtjad püüavad kestlikkuskokkuleppe rakendamise kaudu aidata kaasa kestlikkusstandardile vastavuse saavutamisele (nagu on täpsustatud punktis 3.2);
 - (d) „kauplemisetapi (sh turustamisetapi)“ ettevõtjad – kauplejad, hulgimüüjad, jaemüüjad ja tootlustusteenuste pakkujad ning transpordi- ja logistikaettevõtjad, kui need ettevõtjad püüavad kestlikkuskokkuleppe rakendamise kaudu aidata kaasa kestlikkusstandardile vastavuse saavutamisele (nagu on täpsustatud punktis 3.2).
- (29) Kestlikkuskokkuleppe osalisteks võivad olla üksikud ettevõtjad ja ühendused või muud kollektiivsed üksused, mis koondavad tootjaid või muid eespool kirjeldatud ettevõtjaid, sõltumata nende õiguslikust seisundist või sellest, kas nad on ametlikult tunnustatud liidu või liikmesriigi õiguse alusel, kui vähemalt üks kestlikkuskokkuleppe osalistest on tootja või tootjate ühendus. Sellisteks kollektiivseteks üksusteks võivad olla näiteks tootjaorganisatsioonid, tootjaorganisatsioonide ühendused või tootmisharudevahelised organisatsioonid.

- (30) See, kas kestlikkuskokkuleppe osaline asub liidus või väljaspool seda, ei ole oluline, kui kestlikkuskokkulepet rakendatakse liidus või kui see võib avaldada negatiivset mõju konkurentsile ühtsel turul²⁰.
- (31) Üksnes kestlikkusstandardi järgimine ei ole iseenesest piisav, et tegemist oleks kokkuleppega kohaldada artiklit 210a. Selleks et kestlikkusstandardi järgimine tooks kaasa kokkuleppe sõlmimise, on vaja veel ühte sammu, nimelt seda, et asjaomased põllumajanduslike toiduainete tarneahela ettevõtjad väljendaksid oma kavatsust kokkulepet ühiselt rakendada (st ühist tahtet). Praktikast seisneb erinevus kestlikkusstandardi vastuvõtmise kokkuleppe ja üksnes standardi järgimise vahel selles, et pelga standardi järgimise puhul võib ettevõtja igal ajal ühepoolset otsustada standardi kohaldamise lõpetada.
- (32) Ettevõtja saab artikli 210a kohase kestlikkuskokkuleppe osaliseks, kui kokkuleppe suhtes on ühine tahe teiste osalistega. Ühine tahe peaks kujutama endast kokkuleppeosaliste tegeliku tahte väljendust²¹.
- (33) Et kestlikkuskokkuleppe suhtes saaks kohaldada artikli 210a lõiget 2, peab vähemalt üks kokkuleppeosalistest olema tootja. Seega on tootjad kestlikkuskokkulepete olulised osalised. Tootjad, kes on kokkuleppe osalised kokkuleppe sõlmimise ajal, tuleb kaasata standardi üle peetavatesse läbirääkimistesse, selle vastuvõtmisse ja rakendamisse. See ei takista tootjaid saamast kokkuleppe osaliseks hilisemas etapis, ilma kokkuleppe üle peetud läbirääkimistel või selle vastuvõtmisel osalemata, kui on olemas ühine tahe, et kestlikkuskokkulepe on nende suhtes siduv.

1. näide: mitu supermarketiketti, mille arvele langeb kokku 70 % liikmesriigi õunte hulгимүүги ostudest, lepivad kokku, et nad ostavad ainult pestitsiidivabana sertifitseeritud õunu ning toetavad seeläbi õunte kestlikku kasvatamist. Kuna see rühm teeb nii suure osa ostudest, tunneb enamik õunakasvatajaid, et neil ei ole muud valikut, kui järgida supermarketikettide rühma kehtestatud standardit. Nad lõpetavad pestitsiidide kasutamise ja sertifitseerivad oma õunad pestitsiidivabana, et mitte riskida sellega, et nad ei saa oma õunatoodangut maha müüa. Tegemist on selge supermarketikettidevahelise kokkuleppega. Õunakasvatajad ei ole aga selle kokkuleppe osalised. Kuigi need tootjad tarnivad tooteid, mis vastavad kestlikkusstandardile, ei ole nad ise supermarketikettidega standardi sisus kokku leppinud ning nende otsus järgida standardit ei sõltu sellest, kas teised õunakasvatajad seda standardit järgivad või mitte. Seetõttu ei ole need tootjad supermarketikettide vahel sõlmitud kokkuleppe osalised. See ei takista siiski tootjaid sõlmimast tulevikus supermarketikettidega kestlikkuskokkulepet.

²⁰ Vt selle kohta 6. septembri 2017. aasta kohtuotsus Intel, C-413/14 P, ECLI:EU:C:2017:632, punktid 40–45 ja seal viidatud kohtupraktika.

²¹ Vt selle kohta Üldkohtu 26. oktoobri 2000. aasta kohtuotsus Bayer AG vs. komisjon, T-41/96, ECLI:EU:T:2000:242, punkt 69; 13. juuli 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Volkswagen, C-74/04 P, ECLI:EU:C:2006:460, punkt 39; 30. aprilli 2009. aasta kohtuotsus CD-Contact Data GmbH, T-18/03, ECLI:EU:T:2009:132, punkt 48.

2. näide: veidi teistsuguse stsenaariumi puhul lepib supermarketikettide rühm kokku, et ostab ainult pestitsiidivabana sertifitseeritud õunu. Üks õunakasvatajate organisatsioon töötab välja sertifitseerimismärgi, mis tõendab, et tema liikmete tooted on pestitsiidivabad. Organisatsioon annab litsentse sertifitseerimismärgi kasutamiseks supermarketite pakenditel ja turundusmaterjalides. Litsentsitasud jaotatakse organisatsiooni kuuluvatele tootjatele. Kõnealusel juhul on tegemist tootjate ühendusega, kes on teinud otsuse võtta vastu sertifitseerimismärk ja seda pakkuda. See otsus on tootjatevaheline kestlikkuskokkulepe. Lisaks sellele on organisatsiooni ja supermarketite vahel sõlmitud litsentsileping eraldi kestlikkuskokkulepe tootjate (nende ühenduse kaudu) ja supermarketite vahel.

2.3 Artikliga 210a hõlmatud tooted

- (34) Et kuuluda artikli 210a kohaldamisalasse, peab kestlikkuskokkulepe: i) käsitlema ühte või mitut ELi toimimise lepingu I lisas loetletud põllumajandustoodet, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted (edaspidi „I lisa tooted“), ja ii) olema seotud selle toote tootmise või nende toodetega kauplemisega. Kestlikkuskokkuleppes võivad osaleda ka tarneahela muude etappide kui põllumajandusliku tootmise etapi ettevõtjad, kui need ettevõtjad lepivad kokku põllumajandustoodete tootmisega või nendega kauplemisega seotud tingimustes.
- (35) Artikli 210a piiramine põllumajandustoodetega tuleneb ühise turukorralduse määruse artikli 1 kohaldamisalast, kuhu ei kuulu mittepõllumajanduslikud toiduained (edaspidi „I lisas nimetamata tooted“).
- (36) Kestlikkuskokkulepe võib käsitleda nii I lisa tooteid kui ka I lisas nimetamata tooteid, ilma et see mõjutaks kestlikkuskokkuleppe enda kehtivust. Artiklis 210a sätestatud erandit kohaldatakse siiski ainult kestlikkuskokkuleppe selle osa suhtes, mis käsitleb I lisa tooteid.

1. näide: kokkulepe käsitleb nii linnaste kui ka õlle kestlikku pakendamist. Artiklit 210a kohaldataks ainult kokkuleppe selle osa suhtes, mis käsitleb linnaseid, kuna õlu on I lisas nimetamata toode.

2. näide: kokkulepe käsitleb biokütuseid ja biokütuste tootmiseks kasutatavaid tooteid. Artiklit 210a kohaldataks ainult kokkuleppe selle osa suhtes, mis käsitleb I lisa tooteid, mida kasutatakse biokütuste tootmiseks.

3. näide: kokkulepe käsitleb kestlikult kasvatatud kodulindude liha tarnimist toitlustusettevõtetele. Kokkuleppes osalevad kodulinnukasvatajad, kes tarnivad kodulinnuliha valmistoitude tootjatele (kes omakorda valmistavad kodulinnulihast roogasid), ja organisatsioon, kes esindab sööklaid, kes ostavad toidutootjatelt valmistoit. Artiklit 210a kohaldataks ainult kokkuleppe selle osa suhtes, mis käsitleb kodulinnuliha tarnimist toidutootjatele, mitte aga kokkuleppe selle osa suhtes, mis käsitleb valmistoitude tarnimist sööklatele. ELi toimimise lepingu I lisas loetletud tooted on ainult kodulinnulihatooted.

4. näide: kokkulepe käsitleb tomatite kestlikku kasvatamist, et töödelda need pastakastmeteks. Artiklit 210a kohaldataks ainult kokkuleppe selle osa suhtes, mis käsitleb tomateid, kuna kastmed on I lisas nimetamata tooted.

3 ARTIKLI 210A ESEMELINE KOHALDAMISALA

- (37) Tuleb eristada artikli 210a lõikes 3 loetletud kestlikkuseesmärke, kestlikkusstandardeid (mis on kehtestatud nende kestlikkuseesmärkide saavutamiseks) ja kestlikkuskokkuleppes sätestatud rakendusmeetmeid, millega saavutada vastavus neile standarditele.

Näide: kestlikkuseesmärk võib olla vähendada pestitsiidide kasutamist või vältida pinnase erosiooni. Kestlikkusstandard, mille kohaldamist kestlikkuskokkuleppes taotletakse, võib hõlmata mõõdetavate eesmärkide seadmist kvantitatiivsete või kvalitatiivsete kriteeriumide kujul, mis on kohustuslikust standardist rangemad (nt vähendada pestitsiidide 60 % või kasutada talvel katmikkultuure, et vältida pinnase erosiooni). Kokkulepe võib sisaldada konkreetseid rakendusmeetmeid, näiteks kohustust rakendada täppispõllumajandustavasid ja kahjurit seiret, kasutada teatavaid masinaid või seadmeid, rakendada riskijuhtimisvahendeid või toetada tehniliste teadmiste (sealhulgas koolitus, nõustamine, koostöö ja teadmiste vahetus), digitehnoloogiate või toitainete kestliku majandamise tavade levitamist.

3.1 Artikliga 210a hõlmatud kestlikkuseesmärgid

- (38) Artikli 210a tingimustele vastamiseks peab kestlikkuskokkuleppe eesmärk olema saavutada vastavus kestlikkusstandardile, mis aitab kaasa ühe või mitme järgmise kestlikkuseesmärgi saavutamisele:
- a. keskkonnaeesmärgid, sealhulgas kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine; maastiku, vee ja pinnase kestlik kasutamine ja kaitse; üleminek ringmajandusele, sealhulgas toidujäätmete vähendamine; saaste vältimine ja tõrje ning elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine;
 - b. põllumajandustoodete tootmine viisil, mis vähendab pestitsiidide kasutamist ja võimaldab juhtida nendega seotud riske või vähendab antimikroobikumiresistentsuse ohtu põllumajandustootmises;
 - c. loomatervis ja loomade heaolu.
- (39) Artikli 210a lõike 3 punktis a loetletud keskkonnaeesmärkide näited on illustratiivsed ja võivad hõlmata eri liike ja versioone. Näiteks võib artikli 210a kohaldamisalasse kuuluv kestlikkuseesmärk olla mis tahes keskkonnaeesmärk, mida ettevõtja taotleb ja millel on keskkonnale seoses põllumajandustoodete tootmise või töötlemisega või põllumajandustoodetega kauplemisega (sealhulgas turustamisega) positiivne mõju. Seevastu artikli 210a lõike 3 punktides b ja c esitatud eesmärkide loetelu on ammendav.

Näited artikliga 210a hõlmatud kestlikkuseesmärkide kohta

1. näide: üks keskkonnaeesmärkide liike on õhusaaste vähendamine ja õhukvaliteedi parandamine, kuigi artikli 210a lõikes 3 ei ole seda sõnaselgelt nimetatud. Seega kuulub see artikli 210a lõike 3 punkti a kohaldamisalasse.

2. näide: plastireostuse vältimine kuulub ringmajandusele ülemineku eesmärgi või saaste vältimise ja tõrje eesmärgi alla, kuigi artikli 210a lõikes 3 ei ole seda sõnaselgelt nimetatud. Seega kuulub see artikli 210a lõike 3 punkti a kohaldamisalasse.

3. näide: maastiku, vee ja pinnase kestliku kasutamise ja kaitse eesmärk sisaldab mulla erosioonikindluse parandamist, mulla bioloogilise mitmekesisuse suurendamist, mulla koostise parandamist ja merekaitse tagamist, mis on kõik eri liiki eesmärgid, mis on seotud maastiku, vee ja pinnase kestliku kasutamise ja kaitsega. Kõik need eesmärgid kuuluvad artikli 210a lõike 3 punkti a kohaldamisalasse.

- (40) Kestlikkusstandardi eesmärk võib olla ühe või mitme artikli 210a lõikega 3 hõlmatud eesmärgi saavutamisele kaasaaitamine.
- (41) Selleks et hõlbustada artiklile 210a vastavuse hindamist, tuleks kestlikkuskokkuleppes kindlaks määrata kestlikkuseesmärk (-eesmärgid), mille saavutamisele soovitakse kestlikkusstandardiga kaasa aidata.
- (42) Kui kestlikkuskokkuleppe eesmärk on aidata kaasa mitme eesmärgi saavutamisele, millest ainult mõned on loetletud artikli 210a lõikes 3, on kestlikkuskokkuleppe artikli 210a kohaldamisalasse kuulumise hindamisel olulised ainult artikli 210a lõikes 3 loetletud eesmärgid.
- (43) Kui kestlikkusstandardi eesmärk on aidata saavutada eesmärke, mida ei ole artikli 210a lõikes 3 nimetatud, näiteks sotsiaalsed eesmärgid (nagu töötingimused või tervislik ja täisväärtuslik toitumine) või majanduslikud eesmärgid (nagu kaubamärkide arendamine või põllumajandustootjate õiglasem tasustamine), ei saa kestlikkusstandardi selliseid aspekte, mis aitavad kaasa nende eesmärkide saavutamisele (eelkõige seoses sellega, kas kestlikkuskokkuleppes sisalduvad konkurentsipiirangud on kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalikud, nagu selgub 5. jaost), artiklile 210a vastavuse hindamisel arvesse võtta.

1. näide: kui teraviljakasvatajad sõlmivad teraviljatöötajatega kokkuleppe, mille kohaselt teraviljakasvatajad võtavad kasutusele täiustatud maastikuelemendid (hekid jne), võib see kuuluda artikli 210a lõike 3 punkti a kohase elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamise eesmärgi hulka, tingimusel et kestlikkuskokkuleppe eesmärk on aidata kaasa selle eesmärgi saavutamisele.

2. näide: kui meetootjad ja -töötajad lepivad kokku, et turustavad tooteid, mis on saadud meest, mis on kogutud mesitarudest, kus kasutatakse varroosi vastu võitlemiseks ainult kemikaalivabu tooteid, võib see kuuluda artikli 210a lõike 3 punkti c kohase loomade tervise ja heaolu eesmärgi hulka, tingimusel et kestlikkuskokkuleppe eesmärk on aidata kaasa selle eesmärgi saavutamisele.

3. näide: kui teraviljakasvatajad lepivad kokku, et nad rakendavad täppispõllumajandusmeetodeid, et vähendada pestitsiidide ja väetiste kasutamist, võib see kuuluda artikli 210a lõike 3 kohaste keskkonnaeesmärkide hulka, kui kestlikkuskokkuleppe eesmärk on aidata kaasa selle eesmärgi saavutamisele.

4. näide: kui piimatootjad ja -töötajad lepivad kokku tootjatele õiglasemat tasu tagavate kaubamärkide väljatöötamises, võib piimatootjate sissetuleku suurenemine viia keskkonna- või loomade heaolu eesmärkide saavutamiseks tehtavate investeeringute suurenemiseni. Kui eesmärk, mida lepinguga soovitakse saavutada, on tagada tootjate õiglasem tasustamine, ei kuulu see eesmärk artikli 210a lõikes 3 loetletud eesmärkide hulka.

5. näide: kui piimatootjad ja -töötajad lepivad kokku, et nad parandavad loomade heaolu, ja samal ajal ka selles, et nad tagavad põllumajandustöötajatele õiglased töötingimused, siis võib artiklis 210a sätestatud erandit kohaldada ainult kokkuleppe nende aspektide suhtes, mille eesmärk on aidata saavutada artikli 210a lõikes 3 loetletud eesmarke, näiteks tagada loomade heaolu. Seevastu teisi aspekte, nagu põllumajandustöötajate õiglased töötingimused, ei saa hindamisel arvesse võtta.

3.2 Artikli 210a alusel kohaldatavad kestlikkusstandardid

3.2.1 *Kestlikkuskokkuleppes tuleb kindlaks määrata kestlikuseesmärgiga seotud kestlikkusstandard*

- (44) Artikli 210a tingimustele vastavas kestlikkuskokkuleppes tuleb kindlaks määrata kestlikkusstandard, mida kokkuleppeosalised peavad järgima, et aidata kaasa ühe või mitme artikli 210a lõikes 3 loetletud kestlikuseesmärgi saavutamisele.
- (45) Kestlikkusstandard peab olema seotud ühe või mitme artikliga 210a hõlmatud kestlikuseesmärgiga.
- (46) Kestlikkusstandard võib olla olemasolev standard või kokkuleppeosaliste või kolmandate isikute poolt kokkuleppe jaoks kehtestatud standard.
- (47) Kestlikkusstandarditega võidakse ette näha eesmärk, mis tuleb saavutada, ja vajaduse korral konkreetsete tehnoloogiate või tootmismeetodite kasutamise nõue. Sellest tulenevalt ei pea kestlikkusstandardite vastuvõtjad mitte ainult võtma endale kohustuse saavutada standardiga seatud eesmärk (eesmärgid), vaid peavad teatavatel juhtudel kasutama ka konkreetset tehnoloogiat või tootmismeetodit selle eesmärgi saavutamiseks (näiteks pinnasekaitse meetodid, loomade karjatamisega seotud tavad jne).
- (48) Kestlikkusstandardi vastuvõtmise tulemusena võidakse toodete jaoks, mis vastavad standardi nõuetele, luua vabatahtlik märgis, logo või kaubamärk.
- (49) Artiklis 210a sätestatud erandit saab kohaldada ainult tootmise selle osa suhtes, mis vastab kestlikkusstandardile.
- (50) Hinnates, kas kestlikkusstandard kuulub artikli 210a kohaldamisalasse või mitte, ei ole oluline, kas kestlikkuskokkulepet toetatakse või on toetatud liidu või liikmesriigi rahalistest vahenditest.

3.2.2 *Kestlikkusstandardite kohaldamine peaks viima konkreetsete ja mõõdetavate tulemusteni, või kui see ei ole asjakohane, siis vaadeldavate ja kirjeldatavate tulemusteni*

- (51) Kestlikkusstandardiga võidakse seada kvantitatiivseid eesmärgi või kehtestada konkreetseid meetodeid või tavade, mida tuleb rakendada (nt teatavast sisendist või põllumajandustavast loobumine).
- (52) Kestlikkusstandardi kohaldamise tulemused peavad olema konkreetseid ja mõõdetavad. Kui saadud tulemusi ei saa mõõta arvuliselt, näiteks kestlikkusstandardi laadi või eesmärgi tõttu, peaksid need siiski olema vaadeldavad ja kirjeldatavad.

1. näide: kui kestlikkuseesmärk on vähendada pestitsiidide kasutamist, siis konkreetse võib kestlikkusstandardi eesmärk olla vähendada pestitsiidide kasutamist 40 %. Sellisel juhul peaks olema võimalik tõendada, et standardi kohaldamise tulemuseks on pestitsiidide kasutamise mõõdetav vähenemine.

2. näide: kui kestlikkuskokkuleppe eesmärk on suurendada elurikkust teatavate looduslike taimede ja putukasõbralike originaalsortide kasvatamisega, ei pruugi tulemusi olla võimalik arvuliselt mõõta. Tehtud jõupingutused ja saavutatud tulemused peavad siiski olema kirjeldatavad (näiteks milliseid taimi tuleks istutada, kuid mitte tingimata arvuliselt).

3.2.3 *Kestlikkusstandardid peavad olema rangemad kui asjaomane kohustuslik standard*

- (53) Kestlikkusstandard, mille kohaldamine on artikli 210a kohaldamisalasse kuuluva kestlikkuskokkuleppe eesmärk, peab olema rangem kui liidu või liikmesriikide õigusaktidega ette nähtud standard. See tähendab, et kestlikkusstandardiga tuleb kehtestada kestlikkusnõuded, mis on olemasoleva kohustusliku standardi kohastest nõudlikumad, või et kestlikkusnõuded tuleb kehtestada juhtudel, kui ei liidu ega liikmesriikide õigusaktidega ei ole neid kehtestatud.
- (54) Kohustuslik standard on liidu või riiklikul tasandil kehtestatud standard, millega kehtestatakse (piir)määrad, ained, tooted või meetodid, mida üksikud tootjad või ettevõtjad peavad järgima või vältima. Standardid või eesmärgid, mis on siduvad liikmesriikidele, kuid mitte üksikutele ettevõtjatele, ei ole kohustuslikud standardid artikli 210a tähenduses.
- (55) Sõltumata sellest, kas kolmandate riikide ettevõtjad on kestlikkuskokkuleppe osalised või mitte, tuleb kohustuslike standardite all mõista liidu või ELi liikmesriikide standardeid.
- (56) Kui liikmesriigi kohustuslik standard on rangem või nõudlikum kui vastav liidu standard, peavad selles liikmesriigis tegutsevad tootjad ja ettevõtjad järgima seda rangemat riiklikku standardit. Sõltuvalt iga liikmesriigi põhiseaduslikust õigusest võib piirkondlikul või kohalikul tasandil kehtida kohustuslik standard. Kui liikmesriigi kohustuslik standard on kehtestatud piirkondlikul või kohalikul tasandil, peaks see olema asjakohane standard.

- (57) Kestlikkuskokkulepped võivad sisaldada määrusega (EL) nr 1151/2012 kehtestatud kvaliteedikavasid või kvaliteedimärgiseid, mille suhtes kohaldatakse asjaomaseid liikmesriigi õigusakte, kuid ainult niivõrd, kui nende kavade ja märgistega kehtestatakse rangemad kestlikkusstandardid, kui on ette nähtud liidu või liikmesriigi õigusaktidega.
- (58) Liidu või liikmesriigi tasandi kohustuslike standardite puudumisel on kestlikkuskokkulepped, mille eesmärk on tõsta tegelikku kestlikkuse taset, kohustuslikest liidu või riiklikest standarditest rangemad. Sama kehtib ka kestlikkuskokkulepete kohta, mille eesmärk on kiirendada üleminekut või minna varakult üle kohustuslikele liidu või riiklikele standarditele, mis on juba vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud.
- (59) Kestlikkuskokkulepped ei kuulu artikli 210a kohaldamisalasse alates hetkest, mil jõustuvad samaväärsed või nõudlikumad liidu või riiklikud standardid (vt arutelu punktis 6.5).
- (60) Kuna liidu ja riiklikul tasandil on iga artikli 210a lõikes 3 sätestatud kestlikkuseesmärgi jaoks kehtestatud palju kohustuslike kestlikkusstandardite liike ja kombinatsioone, ei ole käesolevates suunistes võimalik esitada ammendavat loetelu liidu või liikmesriigi õigusega ette nähtud kestlikkusstandarditest.
- (61) Samuti ei ole suunistes võimalik näidata miinimummäära, mille võrra vastuvõetud kestlikkusstandard peab ületama kohustuslikku kestlikkusstandardit. Seda, mil määral ületab kestlikkusstandard kohustuslikku kestlikkusstandardit, tuleb hinnata igal üksikjuhul eraldi, võttes arvesse kestlikkuskokkuleppega kehtestatud konkurentsipiiranguid ja seda, kas need on hädavajalikud (vt 5. jagu).

1. näide: ELi pestitsiidide säästva kasutamise direktiivi kohaselt seab EL eesmärgiks vähendada 2030. aastaks 50 % keemiliste pestitsiidide kasutamist, nendega seotud riske ning ohtlikumate pestitsiidide kasutamist. Eeldusel, et kõik muud liidu õiguses sätestatud tingimused on täidetud, täidaksid puu- ja köögiviljakasvatajad ja -töötajad, kes kohustuvad turustama ainult selliseid tooteid, mille saamise alus on kava, mille eesmärk on vähendada pestitsiidide kasutamist 2030. aastaks järk-järgult 60 %, nõude, et kestlikkusstandard peab olema rangem kui liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud standard.

2. näide: tootjad ja ettevõtjad lepivad kokku, et vähendavad herneste tootmisel ja töötlemisel raisatava toidu hulka 50 %, optimeerides koristusmeetodeid, investeerides tõhusamatesse ladustamisvõimalustesse ja parandades pakendamist. Toidujäätmete vähendamiseks ei ole liidu tasandil kohustuslikku kestlikkusstandardit kehtestatud ega ka kehtivat riiklikku kestlikkusstandardit. Kõnealusel juhul oleks tegelik kestlikkusstandard rangem kui liidu või liikmesriigi õigusega ette nähtud.

3. näide: piimatootjad ja jaemüüjad lepivad kokku, et nad toetavad mahepõllumajanduslikule piimatootmisele üleminekut, nagu on sätestatud määruses (EL) 2018/848, mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja

mahepõllumajanduslike toodete märgistamist²². Kuigi määruses (EL) 2018/848 on sätestatud tootmismeetodid, mida põllumajandustootjad peavad järgima, et nad saaksid märgistada oma tooted mahepõllumajanduslikuna, ei põhine need tootmismeetodid kohustuslikel liidu või liikmesriigi tasandi standarditel. Sellisel juhul võib standard, mis nõuab piima tootmist mahepõllumajanduslike tootmismeetoditega, olla rangem kui liidu või liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud.

4 KONKURENTSIPIIRANGUD

- (62) Käesoleva jao eesmärk on selgitada, millist liiki piirangud kuuluvad tõenäoliselt ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse, mistõttu võidakse nende suhtes kohaldada artiklis 210a sätestatud erandit, kui nad vastavad selle artikli tingimustele.
- (63) Käesolevas jaos ei vaadelda seda, kas konkreetset konkurentsipiirangud, mis tõenäoliselt kuuluvad artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse, võiksid vastata ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 3 sätestatud erandi kohaldamise tingimustele. Selle jao eesmärk ei ole ka ammendavalt arutleda selle üle, millal kestlikkuskokkulepped piiravad või ei piira konkurentsi.

4.1 Mis on konkurentsipiirang?

- (64) Konkurentsipiirangu tähenduse mõistmisel on keskse tähtsusega mõiste „konkurentsiparameetrid“. Ettevõtjad konkureerivad, tehes klientidele pakkumisi, mis on asjaomases olukorras ahvatlevamad kui teiste tarnijate pakkumised. Kuigi mõne ostja jaoks võib hind olla kõige olulisem tegur, võivad tähtsaks osutuda ka muud tegurid. Näiteks võib üks tarnija pakkuda kvaliteetsemat toodet, paremaid funktsioone, suuremat valikut, paremat teenust või rohkem uuendusi jne. Teatavad tegurid võivad mõjutada tarnija suutlikkust vähendada hinda või parandada funktsioone, näiteks tarnija võime toota teataval tasemel toodet väiksemate kuludega kui tema konkurendid, tõhusamad tootmismeetodid ja -tehnoloogiad, tarneallikad, transport ja logistika jne. Kõiki neid hinnategureid ja muid tegureid nimetatakse koos „konkurentsiparameetriteks“.
- (65) Kokkulepe piirab konkurentsi artikli 101 lõike 1 tähenduses, kui see võib mõjutada asjaomaseid konkurentsiparameetreid konkreetset turul. Kokkulepe võib piirata konkurentsi, sest see sisaldab sõnaselget või kaudset kohustust mitte konkureerida ühe või mitme konkurentsiparameetri poolest, kuid võib ka piirata konkurentsi, vähendades konkurentsi kokkuleppeosaliste vahel või nende ja kolmandate isikute vahel²³. E lisas antakse ülevaade peamistest

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/848, mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007 (ELT L 150, 14.6.2018, lk 1).

²³ Asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise suunised (ELT C 101, 27.04.2004, lk 97) (edaspidi „ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise suunised“). Pealkirjas olev viide artikli 81 lõikele 3 tuleneb sellest, et teatis avaldati enne Lissaboni lepingu vastuvõtmist. Pärast Lissaboni lepingu vastuvõtmist sai Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklist 81 ELi toimimise lepingu artikkel 101.

konkurentsipiirangute liikidest, mida võib kestlikkuskokkulepetes esineda, ning sellest, kuidas eri liiki piiranguid võidakse praktikas kohaldada.

- (66) Mõnel juhul on kestlikkuskokkulepe juba oma olemuselt konkurentsi piirav. Näiteks konkureerivate ettevõtjate rühma kokkulepe, et nad kehtestavad oma klientidele ühesugused hinnad, on oma olemuselt tõenäoliselt konkurentsi piirav.
- (67) Teistel juhtudel, kui kestlikkuskokkulepe ei ole oma olemuselt tingimata konkurentsi piirav, võib kestlikkuskokkuleppe mõju olla siiski konkurentsi piirav. Sellisel juhul sõltub see, kas kestlikkuskokkulepe piirab tõenäoliselt konkurentsi, mitmest tegurist, sealhulgas turuosast, mida kestlikkuskokkulepe mõjutab, või sellest, kas on teisi ettevõtjaid, kes võiksid hakata tootma konkureerivaid tooteid. Põhjuseks on see, et kui on piisavalt palju tootjaid, kes ei ole hõlmatud kestlikkuskokkuleppega, jääb tarbijatele endiselt konkurentsivõimelisi alternatiive ja seega on ebatõenäoline, et kõnealune kestlikkuskokkulepe piiraks konkurentsi.
- (68) Kestlikkuskokkulepe võib sisaldada mitmeid konkurentsipiiranguid. Näiteks võib loomade heaolu algatus sisaldada konkreetset kokkulepet kohustusliku lisatasu kohta, mida makstakse põllumajandustootjatele, kes järgivad teatavaid loomade heaolu kriteeriume (lisatasu kokkulepe tähendab hinnakomponendi kokkulepet). Need kriteeriumid võivad sisaldada ka nõudeid igale loomale ette nähtud ruumi kohta, mis võib vähendada kasvatatavate loomade arvu (toodanguga seotud piirang) või kehtestada konkreetsed söötmisnõuded (sisendiga seotud piirang).
- (69) Selleks et kestlikkuskokkulepe kuuluks ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse, ei ole oluline, kui palju konkurentsipiiranguid kestlikkuskokkulepe sisaldab, tingimusel et see sisaldab vähemalt ühte konkurentsipiirangut.

1. näide: saaste vähendamiseks ja veesüsteemide kaitsmiseks soovivad piirkonna sojakasvatajad lõpetada keemiliste väetiste kasutamise. Kuna selle tulemusena väheneks tõenäoliselt saagikus, on nad siiski mures, et kui nad seda algatust üksinda ellu viima hakkavad, kaotavad nad rahas. Seetõttu lepivad nad ühiselt kokku, et lõpetavad väetiste kasutamise ja tõstavad oma tonnihindu, et säilitada senine kasumlikkuse tase.

See kestlikkuskokkulepe piirab konkurentsi, kuna see piirab selle osaliste võimalust määrata ise oma müügihindu.

2. näide: rühm põllumajandustootjaid, kes soovivad loobuda keemiliste väetiste kasutamisest, loob kvaliteedimärgi nn kestliku soja jaoks, mis on toodetud ilma keemiliste väetisteta. Keemiliste väetiste kasutamisest loobumine vähendab tõenäoliselt saagikust ja seega võib vähendada põllumajandusettevõtete sissetulekut. Seetõttu investeerib rühm suuri summasid, et suurendada tarbijate teadlikkust kvaliteedimärgist ja keemilistest väetistest loobumisega kaasnevast keskkonnakasust, et veenda tarbijaid, et kestlik soja on väärtuslikum kui keemiliste väetistega toodetud soja. Kõik põllumajandustootjad, kes tõendavad, et nende soja on toodetud ilma keemiliste väetisteta, võivad kavas osaleda ja sealt

igal ajal lahkuda. Erinevalt 1. näitest puuduvad kokkuleppes sätted hindade kehtestamise kohta.

Selle näite puhul on ebatõenäoline, et kestlikkuskokkulepe piirab konkurentsi. On võimalik, et kava võib piirata konkurentsi, kui sellega liitub suur hulk sojakasvatajaid, mis tegelikult piirab nende tarbijate võimalusi, kes ei soovi osta kestlikku soja. Kui aga kavaga liitub ainult piiratud arv sojakasvatajaid (nt tootjad, kelle toodang on alla 10 % pakkumisest), on konkurentsi piiramine tõenäoliselt ebaoluline, sest sellest tulenev toodangu vähenemine ei ole märkimisväärne ja tarbijad saavad endiselt osta alternatiivseid tooteid, kui nad ei soovi või ei suuda maksta kestliku soja eest rohkem.

4.2 Mis ei ole konkrentsi piirang?

- (70) Kõik konkurentidevahelised kestlikkuskokkulepped ei kuulu ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse. Kui sellised kestlikkuskokkulepped ei mõjuta konkrentsiparameetreid, nagu hind, kogus, kvaliteet, valikuvõimalused või innovatsioon, siis need tõenäoliselt konkrentsi ei piira. Järgmised näited on mõeldud näitlikustamiseks ega ole ammendavad.
- (71) Esiteks on ebatõenäoline, et kestlikkuskokkulepped, mis ei puuduta konkrentide majandustegevust, vaid ettevõtjaesisest äritegevust, piiravad konkrentsi. Konkrentid võivad näiteks püüda edendada majandusharu üldist keskkonnahoidlikku mainet ning lepidavad sel eesmärgil kokku meetmetes, millega nad soovivad kõrvaldada ühekordselt kasutatavad plasttooted oma äriruumidest, mitte ületada hoonetes teatavat temperatuuri või piirata päevas prinditavate materjalide kogust.
- (72) Teiseks on ebatõenäoline, et need kestlikkuskokkulepped, mis sõlmitakse sellise andmebaasi loomiseks, mis sisaldab teavet tarnijate kohta, kellel on kestlikud väärtusahelad, kes kasutavad kestlikke tootmisprotsesse ja pakuvad kestlikke sisendeid, või turustajate kohta, kes müüvad tooteid kestlikul viisil, ilma et kokkuleppeosalised oleksid kohustatud ostma nendelt tarnijatelt või müüma nende turustajatele, piiravad konkrentsi ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 tähenduses.
- (73) Kolmandaks on ebatõenäoline, et ka konkrentidevahelised kestlikkuskokkulepped, mille eesmärk on korraldada teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, mis hõlmavad kogu majandusharu või suurendavad klientide teadlikkust nende tarbimise keskkonnajalajälgest, ilma et sellised kampaaniad kujutaksid endast konkreetsete toodete ühist reklaamimist, piiravad konkrentsi ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 tähenduses.
- (74) Kui kestlikkuskokkulepe ei piira konkrentsi, ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 ei kohaldata ja kestlikkuskokkuleppe suhtes ei pea seetõttu artiklis 210a sätestatud erandit kohaldama. Sellistel juhtudel võivad kestlikkuskokkuleppe osalised vabalt jätkata kokkuleppe rakendamist.

5 HÄDAVAJALIKKUS ARTIKLI 210A TÄHENDUSES

5.1 Sissejuhatus

- (75) Artikli 210a lõikes 1 on sätestatud, et ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 ei kohaldata kokkulepete suhtes, mis on seotud põllumajandustoodete tootmise või nendega kauplemisega ning mille eesmärk on rakendada liidu või liikmesriigi õigusega ettenähtust rangemat kestlikkusstandardit, kui nende kokkulepetega kehtestatakse üksnes sellised konkurentsipiirangud, mis on asjaomasele standardile vastavuse saavutamiseks hädavajalikud. Seega on hädavajalikkuse tingimus üks tingimustest, mida ettevõtjad peavad täitma, et nad saaksid kohaldada artiklis 210a sätestatud erandit.
- (76) Käesolevas jaos selgitatakse, kuidas tuleks mõista hädavajalikkuse mõistet artikli 210a tähenduses. Antakse juhtnööre selle kohta, kuidas hädavajalikkuse tingimust kohaldada mitmesuguste konkurentsipiirangute suhtes sõltuvalt taotletavatest kestlikkusstandarditest. Jao eesmärk ei ole sätestada konkreetset laadi ja liiki piiranguid, mida sidusrühmad võivad või ei või oma kestlikkuskokkulepete raames vastu võtta, vaid pigem esitada metoodika selle hindamiseks, millistel asjaoludel on peamised piiranguliigid tõenäoliselt hädavajalikud kestlikkusstandarditele vastavuse saavutamiseks, ning selgitada seda metoodikat näidete abil, mis ei ole ammendavad.
- (77) Enne kui kokkuleppeosalised hakkavad hindama, kas kestlikkuskokkuleppest tulenev konkurentsipiirang on hädavajalik, peavad nad esmalt kindlaks tegema, kas konkurentsipiirang on olemas (nagu on selgitatud eelmises jaos). Kui kõnealune kestlikkuskokkulepe konkurentsi ei piira, ei ole hädavajalikkust vaja kaaluda. Sellisel juhul võivad ettevõtjad asuda kohe kestlikkuskokkulepet rakendama.
- (78) Lisaks tuleb artikli 210a kohast konkurentsipiirangute hädavajalikkust hinnata seoses kestlikkuskokkuleppes sätestatud standardile vastavuse saavutamiseiga. Kestlikkusstandardile vastavuse saavutamine võib tähendada, et põllumajandussaadusi kas toodetakse või nendega kaubeldakse vastavalt standardile.

5.2 Hädavajalikkuse mõiste

- (79) Hädavajalikkuse mõiste on juba liidu konkurentsiõiguses kasutusel. ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 3 on sätestatud, et ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 1 kehtestatud keelu võib tunnistada kohaldamatuks kokkulepete suhtes, mis aitavad parandada kaupade tootmist või levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi, võimaldades samal ajal tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa, ilma et: i) asjassepuutuvatele ettevõtjatele kehtestaks piiranguid, mis *ei ole* nimetatud eesmärkide saavutamiseks *hädavajalikud*, ning ii) sellised ettevõtjad saaksid võimaluse kõrvaldada konkurentsi kõnesolevate toodete olulise osa suhtes.
- (80) ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohast hädavajalikkuse mõistet on täpsemalt selgitatud artikli 101 lõiget 3 käsitlevates suunistes ja Euroopa Kohtu praktikas.

- (81) Artikli 210a ja ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 sarnase sõnastuse tõttu on käesolevate, artiklit 210a käsitlevate suuniste puhul kasulikuks lähtepunktiks kontroll, mille abil teha kindlaks, kas piirang on ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 tähenduses hädavajalik. Nagu allpool selgitatakse, on nende kahe artikli vahel siiski teatavad olulised erinevused, mistõttu on hädavajalikkuse standard nende puhul tingimata erinev.
- (82) ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise suunistes on sätestatud kaheetapiline kontroll, mille abil teha kindlaks, kas konkurentsipiirangud on hädavajalikud. Kontrolli esimeses etapis vaadeldakse, kas *kokkulepe* ise (st ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluv kokkulepe) on põhjendatult vajalik, et saavutada kokkuleppe eesmärgiks oleva tõhusus; teises etapis hinnatakse, kas ka kokkuleppest tulenevad *üksikud konkurentsipiirangud* on nimetatud tõhususe saavutamiseks põhjendatult vajalikud.
- (83) Kuigi artikli 210a kohasel hädavajalikkuse hindamisel kohaldatakse samuti kaheetapilist kontrolli, ei saa seda kontrolli siiski kohaldada samamoodi nagu ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohast kaheetapilist kontrolli. Euroopa Liidu kaasseadusandjad (st Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu) võtsid artikli 210a vastu, et luua raamistik, mis välistab ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamise²⁴. Arvestades, kui oluline on saavutada põllumajanduses vastavus teatavatele kestlikkusstandarditele, leidsid Euroopa Liidu kaasseadusandjad, et selleks et kestlikkuskokkuleppe suhtes saaks kohaldada artiklis 210a sätestatud erandit, peaks see vastama teistsugustele tingimustele kui need, millele vastamist nõutakse ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 3 sätestatud erandi tegemiseks. Näiteks ei pea kokkuleppe osalised artiklis 210a sätestatud erandi kohaldamiseks tagama, et tarbijad saaksid õiglase osa asjaomasest kestlikkuskokkuleppest tulenevast kasust, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikes 3. Seetõttu erineb artikli 210a kohane konkurentsipiirangu laadi ja ulatuse hindamise standard ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohasest standardist. See tähendab muu hulgas, et artikli 210a kohaselt võib piiranguid, mida käsitataks ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaste suurte piirangutena (näiteks hindade kindlaksmääramise või toodangu vähendamise kokkulepped), pidada „hädavajalikeks“, kui on täidetud allpool kirjeldatud tingimused, samal ajal kui sellised piirangud ei vasta tõenäoliselt ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 tingimustele.

5.3 1. etapp: kestlikkuskokkuleppe hädavajalikkus

- (84) ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohase hädavajalikkuse kontrolli esimeses etapis vaadeldakse, kas kestlikkuskokkulepe kui selline on põhjendatult vajalik kokkuleppe eesmärgiks oleva tõhususe saavutamiseks. Samamoodi hinnatakse artikli 210a kohaselt esimeses etapis, kas kestlikkuskokkulepe on põhjendatult vajalik soovitava kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks. See tähendab, et kestlikkusstandardile vastavuse saavutamine peaks olema

²⁴ ELi toimimise lepingu artikli 42 kohaselt kohaldatakse asutamislepingu konkurentsinoorme käsitleva peatüki sätteid põllumajandussaaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult selles ulatuses, nagu Euroopa Parlament ja nõukogu määravad.

asjaomasele lepingule „eriomane“. Mida see tegelikkuses tähendab, seda selgitatakse käesolevas alajaos, mis käsitleb 1. etappi.

- (85) Üldiselt eeldab artikli 210a olemus, et kestlikkuskokkulepe sisaldab ühte või mitut sätet. Iga kestlikkuskokkulepe peaks sisaldama vähemalt sätet, mille kohaselt lepivad ettevõtjad kokku, et nad püüavad ühiselt kohaldada kestlikkusstandardeid, mis on rangemad kui kohustuslikud liidu või liikmesriigi standardid. Lisaks kestlikkusstandardis kokku leppimisele võib ettevõtjatel olla vaja kokku leppida ühes või mitmes muus põllumajandustoodete tootmise või nendega kauplemisega seotud küsimuses, et kestlikkusstandardit tõhusalt välja töötada või rakendada. Sellised sätted võivad olla seotud konkurentsiparameetritega, näiteks toote müügihinnaga, selle tootmiseks vajalike sisendite hinnaga, toodetavate toodete kogusega, toote turustamise või turundamise viisiga, toote sertifitseerimisega jne.
- (86) Kestlikkuskokkuleppe hädavajalikkuse hindamisel tuleb iga kokkuleppe sätet hinnata eraldi. Näiteks kui teatava kestlikkuskokkuleppe puhul võivad hindu käsitlevad sätted olla asjaomase kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks põhjendatult vajalikud, siis muud sätted (nt toodangut käsitlevad sätted) ei pruugi olla põhjendatult vajalikud. Seda põhjusel, et probleemi, mida toodangut käsitleva sättega soovitakse lahendada, saavad osalised tõhusalt lahendada ühepoolselt, mitte koostööd tehes, või põhjusel, et konkurentsi vähem piiravad sätted lahendaksid tõhusalt ka asjaomase probleemi.
- (87) Sellegipoolest peavad ettevõtjad vaatlema kestlikkuskokkulepet ka tervikuna, et hinnata, kas eri sätete tervikuna rakendamisel saavutatakse vastavus asjaomasele kestlikkusstandardile. Seda käsitletakse täpsemalt punktides 5.3.1. ja 5.3.2.
- (88) Peale selle, mida vähem soovivad ettevõtjad kestlikkusstandardit täiustada (võrreldes liidu või liikmesriigi õigusega juba ette nähtud standardiga), seda vähem tõenäoline on, et ettevõtjad peaksid tegema koostööd või et valitud piirangud peaksid olema rangemad või ulatuslikumad.

1. näide: viinamarjakasvatajad, kes tegutsevad teatavas piirkonnas väikese kasumimarginaaliga, otsustavad koos vähendada keemiliste pestitsiidide kasutamist 52 %, samal ajal kui seaduses sätestatud standardi kohaselt tuleb nende kasutamist vähendada ainult 50 %. Nad otsustavad selle vähendamise saavutamiseks osta mahetootmises lubatud pestitsiide. Viinamarjakasvatajatele mahetootmises lubatud pestitsiidide ostmisel tekkivad lisakulud on veidi suuremad kui kulud, mida nad peaksid muidu keemilisi pestitsiide ostes kandma. Standardile vastavuse saavutamiseks lepivad nad ühiselt kokku kindlaksmääratud hinnas, mida nad kestlikumalt kasvatatud viinamarjade eest küsivad. Arvestades, et mahetootmises lubatud pestitsiidid on veidi kallimad ja et viinamarjakasvatajad tegutsevad väikese kasumimarginaaliga ning neil puudub seega stiimul neid kulusid üksinda kanda, on koostöö tõenäoliselt vajalik. Kollektiivne kokkulepe, mille kohaselt tuleb järgneval turul küsida kindlaksmääratud hinda, ei ole siiski tõenäoliselt vajalik, arvestades, et kokkuleppe eesmärk on parandada kestlikkust vaid vähesel määral. Kuigi kindlaksmääratud hinnas kokkuleppimine annaks viinamarjakasvatajatele

piisava tasu ja tagaks standardile vastavuse saavutamise, näib, et on olemas teine, vähem piirav võimalus. Kõnealusel juhul tundub üksnes kokkulepe vähendada koos pestitsiidide kasutamist täiendavalt 2 % olevat kõige vähem piirav viis standardile vastavuse saavutamiseks, arvestades, et mahetootmises lubatud pestitsiidide ostmisega seotud lisakulud on väikesed ja neid kannavad kõik piirkonna viinamarjakasvatajad. See hoiaks ära olukorra, kus mõned viinamarjakasvatajad ei oleks tekkinud lisakulude tõttu enam konkurentsivõimelised.

2. näide: lihakanade heaolu parandamiseks kohustuvad nende kasvatajad igal aastal kontrollima kanade tarbitava vee kvaliteeti. Kontrollide eesmärk on hinnata saasteainete, näiteks raskemetallide ja kemikaalide sisaldust vees, ning juhul, kui neid leitakse, tegeleda nende saasteainete ülemäärase sisalduse probleemiga. Kokkuleppe kohaselt peavad lihakanakasvatajad tegema seda kontrolli ise, kasutades selleks taskukohaseid seadmeid, mis tuleb osta ainult üks kord ja mille kasutamiseks ei ole vaja teaduslikke eriteadmisi. Seni ei ole kehtestatud konkreetseid liidu või liikmesriigi standardeid, mis kohustaksid selliseid kontrolle tegema lisaks üldisele nõudele, et loomad peavad saama joogivett. Iga-aastaste veekontrollide tõttu suurenevad veidi tootmiskulud. Selle tulemusena lepivad kodulinnukasvatajad lisakulude katmiseks kokku ostjatele ainuõigusliku kodulinnuliha ostu kohustuse kehtestamises, ja tagavad seeläbi, et nende toodangut ostetakse. Kodulinnukasvatajate koostöö ei ole tõenäoliselt vajalik, kuna loomade heaolu näib paranevat vaid vähesel määral. Iga kodulinnukasvataja võiks tegelikult saavutada standardile vastavuse omal käel, sest nad ei vaja teiste kodulinnukasvatajate teadmisi või kogemusi. Peale selle võiks üksik kodulinnukasvataja saavutada kestlikkusstandardile vastavuse ilma märkimisväärsede lisakuludeta, mis paneks ta muul juhul ebasoodsasse olukorda võrreldes teiste kodulinnukasvatajatega, kes samuti standardit rakendaksid. Pealegi, isegi kui koostööd peetaks vajalikuks, ei ole ostjatega ainuõiguslikes ostukohustustes kokkuleppimine kodulinnukasvatajate jaoks tõenäoliselt hädavajalik, arvestades suhteliselt väikeseid kulusid, mis kodulinnukasvatajatele vee kvaliteedi kontrollimisega kaasneksid.

- (89) Kõigele lisaks tuleb piirangu hädavajalikkust hinnata konkreetsetes kontekstis, milles kestlikkuskokkulepe toimib, võttes arvesse turu struktuuri, kestlikkuskokkuleppega seotud majanduslikke riske ja kokkuleppeosaliste stiimuleid. Mida ebakindlam on kokkuleppega hõlmatud kestlikkusstandardile vastavuse saavutamine, seda tõenäolisem on, et konkurentsi piiramine võib osutuda standardile vastavuse saavutamise tagamiseks hädavajalikuks .

5.3.1 Kas kestlikkusstandardile vastavust on võimalik saavutada ka üksinda tegutsedes?

- (90) Selleks et hinnata, kas kestlikkuskokkulepe on kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks põhjendatult vajalik, tuleb hinnata, kas kokkuleppeosalistel on võimalik saavutada kestlikkusstandardile vastavus omal käel, tegutsedes üksinda, mitte koostööd tehes. Seetõttu peavad ettevõtjad kindlaks tegema, miks neil on vaja teha koostööd ja mis takistab neid standardile vastavust omal käel saavutamast. Selle hinnangu andmisel peavad nad võtma arvesse turutingimusi ja

reaalset ärikeskkonda, mis on asjaomase kestlikkusstandardile vastavuse saavutamise seisukohalt olulised. Juhul kui kestlikkusstandardile vastavust oleks võimalik saavutada küll üksinda tegutsedes, kuid koostööd tehes saaksid ettevõtjad selle saavutada kiiremini ja väiksemate kulude ja jõupingutustega, võib koostöö olla standardile vastavuse saavutamiseks põhjendatult vajalik, kuigi ettevõtjad peaksid siiski tagama, et kõik kokkuleppes sisalduvad konkurentsipiirangud on samuti hädavajalikud, nagu on selgitatud punktis 5.4.2.

- (91) Näiteks kui põllumajandustoodete tootjad ei suuda saavutada kestlikkusstandardile vastavust, sest neil puuduvad asjaomases valdkonnas vajalikud kogemused või teadmised, siis võib koostöö muude põllumajanduslike toiduainete tarneahela eri etappide ettevõtjatega, kellel on sellised kogemused või teadmised, osutada hädavajalikuks. Kui aga põllumajandustoodete tootjad saaksid sellised teadmised hõlpsasti ja ilma märkimisväärse aja- või rahakuluta ise hankida, siis on ebatõenäoline, et nad peavad standardile vastavuse saavutamiseks koostööd tegema.
- (92) Samuti, kui põllumajandustoodete tootjatel ei ole stiimulit tasuda vajalikke kulusid või teha taristusse investeeringuid, mis on vajalikud kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks, sest nad ei suuda neid kulusid või investeeringuid tasa teenida või ei saa neid kulusid ise kanda või investeeringuid ise teha, siis võib koostöö muude põllumajanduslike toiduainete tarneahela eri etappide ettevõtjatega, kes on valmis kestlikkusstandardile vastavuse saavutamist kaasrahastama, olla kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik. Kui aga kestlikkusstandardile vastavuse saavutamine eeldab investeeringuid, mille summa ei ole nii suur, et suurendaks oluliselt hooajalisi või iga-aastaseid investeeringuid, mida tootjad muidu oma tavapärase tootmise jaoks teeksid, ei pruugi tootjate koostöö hädavajalik olla.
- (93) Lisaks sellele, kui toote kestlikum tootmine või sellega kestlikumal viisil kauplemine on kasumlik ainult siis, kui see hõlmab suuremas koguses tooteid, siis võib ettevõtjatevahelist kokkulepet, mille kohaselt nad kõik toodavad asjaomast toodet või kauplevad sellega kestlikult, pidada hädavajalikuks. Näiteks võiks teatavate kestlikkusnõuetele vastavate toodete väljaselgitamiseks kasutada logosid/märgiseid, mis suurendaks tarbijate usaldust, või kasutada platvormi, mis võimaldaks tootjatel jagada uuenduslikke seadmeid ja nende ostmise/hooldamise kulusid, et toota kestlikumalt. Esimesel juhul on tõenäoline, et mida rohkem tootjaid toodab kestlikult ja kasutab vastavat logo, seda tõenäolisemalt tajuvad jaemüüjad ja tarbijad seda logo usaldusväärseks, mis omakorda suurendab võimalikku majanduslikku tulu tootjatele, kes müüvad seda logo kandvaid tooteid. Teisel juhul, mida rohkem tootjaid nõustuvad platvormi kasutama ja oma seadmeid teistega jagama, seda kasulikum on platvormil osalemine iga üksiktootja jaoks.
- (94) Võib esineda olukordi, kus ettevõtjad peavad tegema koostööd, sest vastasel juhul tekiks oht, et ilma koostööta kulutaks iga ettevõtja kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks eri tootmismeetodite väljatöötamisel märkimisväärselt ressursse ja aega.

- (95) Samal ajal võib esineda ka olukordi, kus tootmismeetodi ühine arendamine ei suurenda tõhusust ja kus tootmismeetodi iseseisev arendamine tootja poolt loob rohkem lisaväärtust, kuna standardile vastavus saavutatakse teiste ettevõtjatega konkureerides kiiremini. Samuti võib esineda olukordi, kus koostöö ei võimaldaks ettevõtjatel saavutada kestlikkusstandardile vastavust oluliselt väiksema aja- või ressursikuluga kui üksinda. Sellistes olukordades ei pruugita koostööd pidada hädavajalikuks.
- (96) Võib ka esineda olukordi, kus ettevõtjad peavad tegema koostööd, et tulla toime tarbijate teadmatusega nende poolt ostetavate toodete kestlike omaduste kohta. Üksinda tegutsedes ei pruugi olla võimalik juhtida tarbijate tähelepanu sellele probleemile ja veenda neid ostma kestlikumaid tooteid. Üksinda tegutsemisest võib aga piisata juhul, kui tarbijate nõudlus kestlikuma toote järele on ära kasutamata, kuid kestlikkuse eeliseid ei esitata üksiktootjate toodete puhul piisavalt selgelt ning sellist teavet saab iga tootja hõlpsasti anda iseseisvalt tegutsedes.
- (97) Kui üksinda tegutsev ettevõtja satub kestlikkusstandardile vastavuse saavutamismeetodi kasutuselevõtmisel esimesena tegutseva ettevõtjana ebasoodsasse olukorda, võib koostöö olla vajalik, et vältida esimesena tegutseva ettevõtja investeeringu ärakasutamist konkurentide poolt, sest vastasel juhul võiksid konkurendid lihtsalt rakendada esimesena tegutseva ettevõtja väljatöötatud meetodit, ilma mingeid kulusid kandmata. Kui aga esimesena tegutsev ettevõtja suudaks sellist ärakasutamist vältida, kasutades intellektuaalomandi õigusi, mis takistaksid konkurentidel seda meetodit kasutada ilma esimesena tegutsevale ettevõtjale hüvitist maksmata, ei pruugi ettevõtjatel olla vaja standardile vastavuse saavutamiseks koostööd teha.
- (98) Üksinda tegutsev ettevõtja võib olla esimesena tegutsemisest tulenevas ebasoodsamas olukorras ka juhul, kui ta soovib toota kestlikumat toodet, mille hind on oluliselt kõrgem kui mittekestliku alternatiivse toote hind. Sellisel juhul võib ettevõtjal olla raskusi kestlikuma toote turustamisega, sest tema järgnevatel turgudel tegutsevatel klientidel ei pruugi olla stiimulit pakkuda lõpptarbijatele kõrgema hinnaga toodet, sest need tarbijad ostaksid tõenäoliselt endiselt odavamat alternatiivset toodet. See muudaks kestliku toote turulepääsu ebatõenäoliseks. Sellisel juhul võib ettevõtjatevaheline koostöö osutuda vajalikuks, tagamaks, et vähemalt osa tarbijaid ostab kestlikumat toodet, saavutades seeläbi standardile vastavuse.
- (99) Lisaks sellele, et ettevõtjad peavad määrama kindlaks koostöö tegemise vajalikkuse põhjuse, tuleb neil meeles pidada, et kui kestlikkuskokkulepe on seotud kestlikkusstandardiga, millele vastavuse saavutamise eest saaks igaüks neist ametiasutuselt tasu või toetust, tuleb hoolikalt hinnata, kas kõnealuse standardile vastavuse saavutamiseks on koostöö hädavajalik. Ühest küljest, kui kõnealusest tasust või toetusest piisab, et ettevõtjad saaksid ise teha kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks vajalikke kulutusi, ei pruugi neil olla vaja standardile vastavuse saavutamiseks koostööd teha. Teisest küljest, kui tasust või toetusest saab katta ainult osa kuludest, mis kestlikkusstandardile

vastavuse saavutamiseks teha tuleks, võib ettevõtjatel olla vaja ülejäänud kulude katmiseks koostööd teha.

- (100) Mõnes olukorras võivad tarbijad kestlikumaid tooteid rohkem väärtustada ja olla valmis maksta nende toodete eest kõrgemat hinda kui vähem kestlike alternatiivide eest. Sellisel juhul ei pruugi ettevõtjate koostöö olla kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks vajalik, sest ettevõtjad võivad rahastada kestlikumate toodete tootmiseks või nendega kauplemiseks vajalikke investeeringuid, küsides tarbijatelt kõrgemat hinda.

5.3.2 Kestlikkuskokkuleppe sätte (sätete) hädavajalikkus

- (101) Pärast seda, kui kokkuleppeosalised on veendunud, et kestlikkusstandardile vastavust ei ole üksinda tegutsedes võimalik saavutada, peavad nad kaaluma, kas kokkuleppe eri sätted, nt hinna, toodangu, innovatsiooni, turustamise jne kohta, piiravad konkurentsi, ja kui piiravad, siis kas need on kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalikud. Artikli 210a kohase hädavajalikkuse kontrolli esimeses etapis peavad ettevõtjad võrdlema eri liiki sätteid, milles nad kokku lepivad (nt hind ja sertifitseerimine). Sättest tulenevate konkurentsipiirangute hädavajalikkust hinnatakse (nt hinnakokkuleppe ja hinnalisa) artikli 210a kohase kontrolli teises etapis.
- (102) Selleks et mõista, kas konkreetne säte on kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik, peavad kestlikkuskokkuleppe osalised kindlaks tegema probleemid, mis takistavad neil seda saavutada. Iga sellise probleemi puhul peavad ettevõtjad hindama, milline oleks sobiv säte selle lahendamiseks, et saavutada vastavus asjaomasele kestlikkusstandardile. Võib esineda olukordi, kus on olemas alternatiivsed sätted, mis võiksid sobida asjaomase probleemi lahendamiseks, et teha võimalikuks standardile vastavuse saavutamine. Kui on võimalik valida kahe või enama sellise sätte vahel, on hädavajalik see säte, mis piirab konkurentsi kõige vähem. Samuti võib esineda olukordi, kus kaks või enam sobivat sätet on võrdselt piiravad ja/või kus kõige vähem piirava sätte väljaselgitamine võib olla väga keeruline; sellisel juhul võivad ettevõtjad vabalt valida, millist sätet nad kasutavad, tingimusel et nad järgivad alajaos 5.4 esitatud hädavajalikkuse kontrolli muid elemente.
- (103) Näiteks võivad ettevõtjad silmitsi seista järgmiste probleemidega.
- (a) Kui probleem seisneb selles, et tarbijatel puudub kestlikkusstandardi suhtes usaldus, võivad selle lahendamiseks sobida teatavad sätted, sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. See võib tähendada sätet, millega nõutakse sõltumatu sertifitseerimissüsteemi kasutamist ja logo/märgise loomist, ja/või sätet, mis käsitleb toodete ühist müügiendust ja turustamist. Seevastu tootjatele makstavat hinda või järgneval turul tegutsevatele klientidele kättesaadavaks tehtud toodangu mahtu käsitlev säte ei oleks tõenäoliselt sobiv, sest see ei suurendaks tarbijate usaldust kestlikkusstandardi vastu.

Kui kaks eespool nimetatud potentsiaalselt sobivat sätet on tarbijate usalduse probleemi lahendamiseks ainsad sobivad võimalused, on sõltumatu

sertifitseerimissüsteemi kasutamist ja logo/märgise loomist käsitlev säte tõenäoliselt vähem konkurentsi piirav ja seega hädavajalik.

- (b) Kui probleem on seotud sellega, et kestlikumate tootmismeetodite kohta puuduvad teadmised ja kogemused, võivad selle lahendamiseks sobida teatavad sätted, sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Nende hulka võib kuuluda säte, mis käsitleb teabevahetust tootmismeetodite kohta (nt teatavate sisendite või seadmete kasutamine jne), säte, mis käsitleb teatavate tegevuste, taristu, seadmete jne ühendamist, või säte, mis käsitleb ühist teadus- ja arendustegevust. Seevastu säte, mis käsitleb toodetavate toodete mahtu või toodete turustamist või müügiesitust, ei lahendaks tõenäoliselt kõnealust probleemi sobival viisil, sest see ei suurendaks nende ettevõtjate teadmisi või kogemusi, kes soovivad toota kestlikumalt.

Kui kolm eespool nimetatud potentsiaalselt sobivat sätet on tootmises teadmiste ja kogemuste puudumise probleemi lahendamiseks ainsad, on ühist teadus- ja arendustegevust käsitlev säte tõenäoliselt kõige vähem konkurentsi piirav ja seega hädavajalik. Kui tootmismeetodeid käsitleva teabe vahetamist ja tegevuste ühendamist käsitlevad sätted on kaks ainsat potentsiaalselt sobivat sätet, tuleb juhtumi asjaolusid üksikasjalikult hinnata. Ilma sellise teabeta ei ole võimalik öelda, milline säte oleks kõige vähem piirav.

- (c) Kui probleem seisneb toote turustamisega seotud ebakindluses (ebakindlus müüdavates kogustes), võivad selle lahendamiseks sobida teatavad sätted, sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Nende hulka kuuluvad sätted, mis on seotud mõne kliendi võetud kohustustega (nt minimaalse koguse toodete ostmine aastas), ja/või sätted, millega kehtestatakse tootjatevaheline või tootjate ja nende klientide vaheline konkreetne turustuskord (klientide jaotamine ning tarnete või ostude ainuõigus). Seevastu säte, mis käsitleb hinda, millega tooteid võib järgneval turul edasi müüa, või säte alternatiivsete mittekestlike toodete tootmise lõpetamise kohta ei oleks tõenäoliselt sobiv, sest need käsitlevad muid probleeme kui turustamismahtudega seotud ebakindlus.

Kui kaks eespool nimetatud potentsiaalselt sobivat sätet (ostukohustused ja turustuskord) on ainsad, mis käsitlevad turustamismahtude ebakindlust, tuleb juhtumi asjaolusid üksikasjalikult hinnata. Ilma sellise teabeta ei ole võimalik öelda, milline säte oleks kõige vähem piirav.

- (d) Kui probleem on seotud sellega, kuidas katta standardi järgimisega kaasnevad lisakulud, võivad selle lahendamiseks sobida teatavad sätted, sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Need võivad olla sätted, mis on seotud ostjate teatavate maksete või hinnakohustustega või kohustusega osta minimaalne kogus tooteid. Seevastu säte, mis keelaks muude kestlike või mittekestlike toodete väljatöötamise, ei oleks tõenäoliselt sobiv, sest see ei vähendaks otseselt asjaomase kestlikkusstandardi kohase tootmise kulusid.

Kui kaks eespool nimetatud potentsiaalselt sobivat sätet (ostjate maksed / hinnakohustused ja kohustus osta minimaalne kogus tooteid) on ainsad, mis käsitlevad kestlikkusstandardi järgimisega kaasnevate lisakulude katmist, tuleb juhtumi asjaolusid üksikasjalikult hinnata. Ilma sellise teabeta ei ole võimalik öelda, milline säte oleks kõige vähem piirav.

- (e) Kui probleem seisneb selles, et tarbijad ei tea, millist lisaväärtust toote kestlikum tootmine või müük annab, võib selle probleemi lahendamiseks sobida säte, mis käsitleb toote ühist müügiedendust tootjate või järgneval turul tegutsevate klientide poolt. Seevastu klientide või turu jaotamist käsitlev säte ei oleks tõenäoliselt sobiv, sest see ei avaldaks positiivset mõju tarbijate teadmistele kestlikuma tootmise või müügi lisaväärtusest.

Olukorras, kus probleemi lahendamiseks sobib ainult üks säte (ühine müügiedendus), peetakse seda ka kõige vähem piiravaks ja seega hädavajalikuks sätteks.

- (f) Kui probleem on seotud sellega, et esimesena tegutseja satub ebasoodsasse olukorda (peab konkureerima vähem kestlike ja odavamate alternatiivsete toodetega), võivad selle lahendamiseks sobida teatavad sätted, sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Nende hulka kuuluvad sätted, mis käsitlevad kestlikuma toote ühist müügiedendust; sätted, mis käsitlevad jaemüüjate kohustust osta teatud osa vajaminevatest toodetest kestlikuma toote tootjatelt (protsendina kõigist asendatavatest toodetest), või sätted, mis käsitlevad teatud arvu jaemüüjate kohustust osta vajaminevad tooted ainult kestlikuma toote tootjatelt. Seevastu säte, mis käsitleb tootjatevahelist teabevahetust tootmise kohta, ei ole tõenäoliselt sobiv, sest see ei käsitle toodete asendamist müügi puhul.

Kui kolm eespool nimetatud sätet (ühise müügiedenduse, miinimumostude ja ainuõiguslike ostude kohta) on ainsad, mis sobivad selleks, et lahendada esimesena tegutseja ebasoodne konkurentsiolukord võrreldes vähem kestlike ja odavamate alternatiivsete toodetega, on tõenäoliselt kõige vähem piirav (ja seega hädavajalik) säte see säte, mis käsitleb kestlikuma toote ühist müügiedendust. Kui jaemüüjate minimaalseid oste ja jaemüüjate ainuõiguslikke oste käsitlevad sätted on ainsad sobivad valikud, siis minimaalseid oste käsitlev säte on tõenäoliselt kõige vähem piirav ja seega hädavajalik.

- (104) Eespool nimetatud hinnangu andmisel peavad ettevõtjad kaaluma realistlikke ja mitte üksnes hüpoteetilisi alternatiive sätetele, millega oleks võimalik saavutada vastavus kestlikkusstandardile.
- (105) Kui ettevõtjad valivad alternatiivsete sätete hulgast ühe, mis: i) ei sobi selleks, et lahendada probleemi, mis takistab neil asjaomasele kestlikkusstandardile vastavuse saavutamist, ja/või ii) ei ole teiste sätetega võrreldes kõige vähem piirav, siis tunnistatakse nende poolt valitud konkreetne säte artikliga 210a vastuolus olevaks, mistõttu see ei kuulu erandi kohaldamisalasse. Kui kestlikkuskokkulepe sisaldab ka muid sätteid, mis käsitlevad muid küsimusi, mis takistavad ettevõtjaid kestlikkusstandardile vastavuse saavutamisel, võivad need sätted olla siiski hädavajalikud ja kuuluda seega artikli 210a kohaldamisalasse, kui need võimaldavad saavutada vastavuse asjaomasele kestlikkusstandardile, ilma et oleks vaja kasutada sätet, mis kehtetuks tunnistataks.
- (106) Peale selle peavad ettevõtjad meeles pidama, et sätted, mis piiravad kaupade või teenuste vaba liikumist ja seega toovad kaasa ELi siseturu jaotamise, ei käsitata põhimõtteliselt hädavajalikuna artikli 210a tähenduses.

5.4 2. etapp: konkurentsipiirangute hädavajalikkus

- (107) Kui kestlikkuskokkuleppe sõlmimine on asjaomasele kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks põhjendatult vajalik, tuleb kindlaks teha, kas iga selle kokkuleppega kehtestatud konkurentsipiirang on kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik.
- (108) Artikli 210a kohaldamisel on konkurentsipiirang kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik, kui piirang on asjaomasele kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks põhjendatult vajalik. See omakorda sõltub nii piirangu laadist kui ka selle ulatusest.

5.4.1 Piirangu laad

- (109) Piirangu laad on seotud konkurentsiparameetriga, mida kestlikkuskokkuleppe sätte (sätted) piirab (piiravad) (näiteks hind, toodang, kvaliteet, valikuvõimalused või innovatsioon). Esimeses etapis keskendus analüüs sellele, kas asjaomast liiki sätte on sobiv kestlikkusstandardile vastavuse saavutamist takistava probleemi lahendamiseks ja kas on olemas alternatiivseid sätteid, mis lahendaksid probleemi vähem piiraval viisil. Seevastu teises etapis keskendub analüüs sellele, kas kestlikkuskokkuleppe igas sättes sisalduv konkurentsipiirang on asjaomasele standardile vastavuse saavutamiseks kõige vähem piirav.
- (110) Piirangu laadi kindlakstegemisel tuleb kaaluda järgmist: i) kuidas üksik sätte piirab konkreetset konkurentsiparameetrit ja ii) kas on olemas realistlik vähem piirav alternatiiv. Selline realistlik alternatiiv peaks võimaldama saavutada vastavuse soovitud kestlikkusstandardile nii, et konkurentsile avalduks vähem negatiivset mõju. Kestlikkuskokkuleppe osalised peavad valima piirangu, mille negatiivne mõju konkurentsile on kõige väiksem, kuid mille abil saavutatakse vastavus kestlikkusstandardile.
- (111) Kui sätte on seotud hindadega, võib piirangu laadi hindamine eeldada ettevõtjatelt, et nad valiksid, kas leppida kokku piirangus hinna kindlaksmääramise, miinimumhinna kehtestamise, hinnalisa või mõne muu hinna kehtestamise piirangu vormis. Näiteks kui kestlikkusstandardi järgimine tekitab ettevõtjatele kulusid, mis on kergesti eraldatavad muudest kuludest, mida nad tavaliselt kannaksid, võib asjakohaseks piiranguks olla hinnalisa. Seda seetõttu, et hinnalisa kajastaks kulusid, mida ettevõtjad kannavad seoses kestlikkusstandardi järgimisega, mõjutamata muid kulusid, mis neil tekiksid standardist sõltumatult.
- (112) Näiteks võib siinkohal tuua sätte, millega nõutakse teatava summa maksmist, et hüvitada kanakasvatavatele mahepõllumajandusliku sööda kasutamine tavasööda asemel. Alternatiiviks sellele sättele võiks olla hinna kindlaksmääramine, millega töötledajad saavad osta kanu sellise hinnaga, mis hüvitab tootjatele mahepõllumajandusliku sööda kasutamisest tulenevad lisakulud. Sellisel juhul oleks selle hinna kindlaksmääramine, millega töötledajad saavad kanu osta, tõenäoliselt piiravam kui ostuhinnast eraldiseisvas lisatasus kokku leppimine, sest viimane piirang mõjutab ainult ühte kodulinnuliha eest makstava üldhinna komponenti, jättes seega ruumi konkurentsile teiste komponentide osas, mis määravad kanade üldhinna (nt taristu, maa majandamine, vee ja elektriga varustamine jne). Seevastu kui kestlikkusstandardile vastavuse saavutamine tooks kaasa lisakulusid kogu tootmisprotsessi vältel, võib olla põhjendatult vajalik

määrata hind, millega tootjad saavad kanu osta, kindlaks. Seda näiteks juhul, kui kestlikkusstandard on seotud kanade suhtes kohaldatavate loomade heaolu rangemate üldnõuetega, mis hõlmavad kestlikumat sööta, rohkem puuriruumi, rohkem õues veedetud aega jne.

- (113) Kui tegemist on sättega, mis on seotud sellega, kui suure osa ostjate vajadustest rahuldavad tootjad, kes on kestlikkuskokkuleppe osalised, võib piirangu laadi hindamine nõuda, et ettevõtjad valiksid, kas nad lepivad kokku miinimumkoguse ostmise nõudes või kindla koguse ostmise nõudes või mõnes muus ostukohustuses. Kui tootjad vajavad kindlust, et nad suudavad müüa piisava koguse oma tooteid, et katta oma kulud, kuid ei tea täpset vajalikku kogust, võib miinimumkoguste kokkuleppimine olla kõige vähem piirav säte kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks. Näiteks kui kestlikkusstandardi eesmärk on vähendada antimikroobikumiresistentsust, keelates pardikasvatustes antimikroobikumide kasutamise ja kasutades selle asemel alternatiive (nt vaktsiinid, probiootikumid, prebiootikumid jne), võib tootjatel tekkida vajadus tagada, et nad suudavad aastast müüa teatava minimaalse koguse pardiliha, et katta antimikroobikumide alternatiivide kasutamisest tulenevad lisakulud. Kui aga töödeldava liha kogus on piiratud, siis võib täpne või maksimaalne arv olla põhjendatult vajalik, et tagada kogu toodetud pardiliha tõhus töötlemine.

5.4.2 *Piirangu ulatus*

- (114) Piirangu ulatuse kindlaksmääramiseks tuleb hinnata piirangu määra (seoses hinna, toodangu ja võimalik et ka kvaliteedi, valikuvõimaluste ja innovatsiooniga) ning piirangu kestust.

5.4.2.1 Piirangu määr

- (115) Piirangu määr viitab sellele, mil määral võib kõnealune piirang mõjutada asjaomaseid konkurentsiparameetreid. Piirangu määr on hädavajalik, kui piirangu madalamas määras kokkuleppimine vähendaks tõenäosust, et kokkuleppeosalised saavutavad vastavuse kestlikkusstandardile.
- (116) Kui asjaomane piirang tooks otseselt või kaudselt kaasa kooskõlastatud hinnatõusu või -languse, tuleks analüüsis keskenduda sellele, kui suur hinnatõus või -langus oleks põhjendatult vajalik selleks, et ettevõtjad suudaksid saavutada vastavuse asjaomasele kestlikkusstandardile. See analüüs peaks hõlmama mitmesuguseid tegureid, nagu: i) investeerimis- ja muud kulud, mida ettevõtjad kokkuleppes osalemisega kannavad, ning nende kulude tasa teenimise tõenäosus; ii) kindlus selles, et kestlikkuskokkuleppe on äriliselt edukas, ning iii) tõenäoline investeeringutasuvus võrreldes teiste investeerimisvõimalustega. Arvestades, et analüüs sõltub paljudest ebakindlast teguritest, ei saa ettevõtjatelt eeldada, et nad arvutaksid välja täpse hinna, mille puhul nad suudaksid saavutada vastavuse kestlikkusstandardile. Seetõttu on kahe hinnangu vaheliste kahtluste korral lubatud arvesse võtta, et investeeringutasuvus oleks piisavalt suur, et motiveerida ettevõtjaid standardile vastavust saavutama. Kui aga kokkuleppekohase hinna arvutamise lõpptulemus ei ole põhjendatult proportsionaalne kokkuleppe rakendamise seotud kulude ja riskidega, ei vasta piirang tõenäoliselt hädavajalikkuse analüüsi selle etapi tingimustele.

Näide: Jaemüüjad näevad, et nõudlus pestitsiidivabade maasikate järele on olemas, kuid samal ajal ei ole tarbijad valmis maksma nende eest rohkem kui tavaliste maasikate eest. Piirkonna maasikakasvatajad kasutavad jätkuvalt pestitsiide, sest pestitsiidivabade maasikate tootmine nõuaks lisainvesteeringuid seadmetesse ja tekitaks täiendavaid tööjõukuluseid. Pealegi, isegi kui maasikakasvatajad need lisakulud kannaksid, on oht, et suurem osa nende kasvatatud maasikatest on kahjustustega, nii et tarbijad keelduvad neid ostmast. Rühm maasikakasvatajaid ja jaemüüjaid töötab välja algatuse, mille kohaselt kohustuvad jaemüüjad maksma selles osalevatele põllumajandustootjatele lisaks 0,70 eurot ühe kilogrammi pestitsiidivabade maasikate eest. Lisatasu põhineb uuringul, mille käigus leiti, et: 1) pestitsiidivabade maasikate tootmise lisatööjõukulud olid keskmiselt 0,30–0,50 eurot ühe kilogrammi maasikate kohta; 2) maasikakasvatajad teenisid seadmetesse tehtud investeeringud tasa viie aastaga, kui hinnalisa oleks 0,10 eurot kilogrammi kohta; 3) kahjustustega on tõenäoliselt 10–20 % saagist; ning 4) maasikakasvatajad võiksid saada oma investeeringust samaväärset 0,60 euro suurust tulu kilogrammi kohta, kui nad läheksid üle teistsugusele pestitsiidide kombinatsioonile, ilma et suureneks kahjustuste tekkimise oht. Kuigi 0,70 euro suurune lisatasu kilogrammi kohta on suurem kui 0,40–0,60 eurot kilogrammi kohta, mis oleks vajalik suurenenud tööjõukulude ja investeeringute katmiseks, on see summa tõenäoliselt põhjendatult vajalik, võttes arvesse kahjustustest tingitud kahju riski ja asjaolu, et maasikakasvatajad võiksid saada kindlamat tulu 0,60 eurot kilogrammi kohta. Kui aga lisatasu oleks 0,70 euro asemel 1,00 eurot kilogrammi kohta, oleks see summa suurem kui põhjendatult vajalik, et tagada maasikakasvatajatele vajalikud stiimulid investeerida kestlikkusstandardile vastavuse saavutamisse.

5.4.2.2 Piirangu kestus

- (117) Hinnates piirangu kestust, st mitu kuud või aastat piirang kehtiks, on asjakohane võtta arvesse, kas piirangu lühem kestus vähendaks kestlikkusstandardile vastavuse saavutamise tõenäosust. Ühest küljest, kui kestlikkusstandardi rakendamisega seotud kulud tekivad kogu rakendamise ajal, võib piirang olla vajalik kogu kestlikkuskokkuleppe kehtivusaja jooksul. See võib olla nii, kui kestlikuma toote tootmine nõuab kallima sisendi ostmist, mida toote ostjad peaksid pidevalt rahastama kogu kestlikkuskokkuleppe kehtivusaja jooksul. Teisest küljest, kui kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks vajalikud investeeringud on ühekordsed, võib piirang olla tarvilik ainult selle aja jooksul, mis on vajalik selle investeeringu tasuvuse tagamiseks.

Näide: Jaemüüjad lepivad kokku, et maksavad arbuusikasvatajatele kõrgemat hinda, et nad saaksid osta uuenduslikke niisutusvahendeid. Seda hinnalisa on vaja maksta ühe aasta jooksul, kuna põllumajandustootjatel puudub vajalik ettemaksu summa. Ühe aasta pärast on põllumajandustootjad suutnud seadmete ostukulud tasa teenida ja hakkavad neid vahendeid kasutades vett säästma. Seetõttu ei oleks hinnalisa maksmise jätkamine pärast ühte aastat kestuse seisukohalt hädavajalik.

5.4.2.3 Piirangu turuhõlmatuse hindamist ei nõuta

- (118) Artikli 210a koostamisel oli kaasseadusandjate eesmärk tagada, et ettevõtjad võtaksid kestlikkusstandardid võimalikult laialdaselt kasutusele. Et motiveerida ettevõtjaid saavutama vastavust rangematele standarditele, kui on ette nähtud liidu või liikmesriigi õigusega, loodi konkreetne tasakaal järgmiste näitajate vahel: i) hädavajalikkuse kindlakstegemise eeltingimused; ning ii) järelmeetmete võtmise võimalus. See soodustab kestlikkusstandardite ulatuslikku kasutuselevõttu, ilma konkurentsiasutuste sekkumise ohuta, välja arvatud juhul, kui tekib suur negatiivne turumõju.
- (119) Seega, erinevalt ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikest 3, ei ole artikli 210a kohaselt vaja analüüsida konkurentsipiirangu turuhõlmatust, et teha kindlaks, kas piirang on hädavajalik. Seevastu võib turuhõlmatust viia konkurentsiasutuste järelmeetmeteni juhul, kui see toob kaasa suure negatiivse mõju turule, nagu on selgitatud 8. jaos.

5.5 Näited hädavajalikkuse kontrolli kohaldamise kohta

1. näide: teatava riisikasvatuse meetodi puhul kasutatakse vähem vett kui tavapäraste riisikasvatuse meetodite puhul; selle puhul ei kasutata keemilisi väetisi ja pestitsiide. Selle meetodi kasutamine aitab kaasa maastike, vee ja pinnase kestlikule kasutamisele ja kaitsmisele ning pestitsiidide kasutamise vähendamisele. See meetod nõuab aga riisikasvatajalt lisaraha ja -aega ning on kasumlik ainult siis, kui seda rakendatakse keskmises või suures mahus. Meetodit kasutavad kolm riisikasvatust ühistut, kes lepivad jaemüüjaga kokku, et nad kasvatavad riisi vastavalt kestliku riisi kriteeriumile. Jaemüüja nõustub ostma teatava koguse kestlikku riisi – 100 tonni aastas 3 aasta jooksul (*toodanguga seotud piirang*).

Kolm ühistut on välja arvutanud, et nad peaksid kolme aasta jooksul tootma vähemalt 95 tonni riisi aastas, et nende investeeringud saavutaksid vajaliku mastaabisäästu kestlikkusstandardile vastavuse ja mõistliku investeeringutasuvuse saavutamiseks. Julgustamaks tarbijaid ostma kestlikku riisi, lepivad kolm ühistut ja jaemüüja kokku, et jaemüüja edasimüügihind ei ole üle 15 % kõrgem kui keskmine hind, mida jaemüüja küsib tavalise riisi eest. Arvestades aga sisendite ja tööjõukululusid, müüakse kestlikku riisi 30 % kõrgema hinnaga (*hinnaga seotud piirang*).

Enamik teisi ostjaid (kauplejad, tootjad, hulgimüüjad jne) turul on valdavalt huvitatud tavalise riisi ostmisest, mida müüakse madalama hinnaga. Tarbijad tunnevad huvi kestlikuma riisi ostmise vastu, kuid ei ole teadlikud sellest, kui palju tavalise riisi kasvatamine eeldab väetiste ja pestitsiidide kasutamist ning kui palju vett selleks tarbitakse.

1. etapp.

Kas kestlikkusstandardile vastavust on võimalik saavutada ka üksinda tegutsedes?

Riisikasvatust ühistud ei suudaks kestliku riisi tootmist üksi rahastada, sest neil ei oleks kindlust, et nad suudavad riisi turustada, sest enamik ostjaid on huvitatud

tavalise riisi ostmisest, mida müüakse madalama hinnaga. Seetõttu ei saa kolm ühistut üksinda seda standardit praktikas kasutusele võtta. Sellisel juhul on tõenäoliselt hädavajalik leppida jaemüüjaga kokku, et jaemüüja ostab aastas vähemalt 100 tonni kestlikku riisi.

Eraldi tuleb hinnata kokkulepet, mille kohaselt ei oleks jaemüüja edasimüügihind kestliku riisi eest rohkem kui 15 % kõrgem kui tavalise riisi keskmine hind. Kestlikku riisi müüdaks 30 % kõrgema hinnaga kui tavalist riisi ja on oht, et tarbijad ei ostaks riisi piisavas koguses. Kokkulepe kestliku riisi tootmise edendamiseks on seega tõenäoliselt hädavajalik, sest vastasel juhul ei suudaks jaemüüja nendelt kolmelt ühistult ostmist jätkata. Üksinda ei saa ükski kolmest ühistust ega jaemüüja riisi turustada, sest nad vajavad selleks üksteise abi, arvestades, et kestliku riisi tootmine ja müük on omavahel seotud.

Kestlikkuskokkuleppe sätte (sätete) hädavajalikkus

Kokkulepe osta aastas teatav kogus kestlikku riisi on tõenäoliselt hädavajalik, sest kestlikkuskokkuleppes osaleb ainult üks jaemüüja ja kestliku riisi tootmine eeldab lisakulusid. Alternatiivne säte võiks seisneda selles, et jaemüüja üksnes reklaamiks kestlikku riisi, ilma et ta kohustuks seda ostma. See ei tagaks aga kolmele ühistule piisavat kindlust, sest tavaline riis on 30 % odavam ja tarbijad ei ole üldiselt teadlikud tavalise riisi tootmise mõjust.

Kokkulepe, mis käsitleb kestliku riisi edasimüügihinna kehtestamist, mis ei ole tavalise riisi hinnast rohkem kui 15 % kõrgem, kujutab endast vähem piiravat viisi kestliku riisi ostmise edendamiseks. Kuna probleemiks on tarbijate vähene teadlikkus kestliku riisi eelistest, võiksid kolm ühistut ja jaemüüja sõlmida sertifitseerimislepingu, näiteks kolmanda isiku osutatavate teenuste kaudu, et töötada välja kestliku riisi märgis. Kolmas isik hindaks riisi vastavust kestlikele tootmismeetoditele ja tõendaks selle vastavust. Samuti võiks see anda tarbijatele teavet tavalise riisitootmise keskkonnamõju kohta. Jaemüüja saaks seega vabalt kindlaks määrata kestliku riisi edasimüügihinna ja märgist kasutades oleks võimalik tõhusalt rahuldada tarbijate nõudlust kestliku riisi järele.

2. etapp. Piirangu laadi ja ulatuse hädavajalikkus

Hinnates aastas 100 tonni kestliku riisi ostmise kohustuse laadi, võiks alternatiiviks olla jaemüüja kohustus osta kogu edasimüügiks vajalik kestlik riis nendelt kolmelt ühistult. Sellega ei saavutataks aga kestlikkusstandardile vastavust, sest neil kolmel ühistul puuduks kindlus, et jaemüüja vajaliku koguse toodetud riisi ka tegelikult ostaks. Seda seetõttu, et ta ei pruugi asjaomasel aastal vajada kogu 100 tonni kestlikku riisi ja ühistutel puuduks seega stiimul teha vajalikke investeeringuid.

Hinnates seda, kui ulatuslik on piirang, mille kohaselt kohustutakse ostma kolme aasta jooksul 100 tonni kestlikku riisi aastas, näib piirang olevat hädavajalik, sest kolm ühistut peavad kolme aasta jooksul tootma vähemalt 95 tonni kestlikku riisi aastas, et nende lisainvesteering end ära tasuks. Kestlikkusstandardi uudsuse ja ebakindluse tõttu toimib jaemüüjapoolne viie lisatonni kestliku riisi ostmise ettevaatusabinõuna valearvestuse puhul. Kohustus osta 100 tonni kestlikku riisi on

seega tõenäoliselt hädavajalik, et saavutada vastavus asjaomasele kestlikkusstandardile.

2. näide: käimas on piirkondlik algatus sigade elutingimuste parandamiseks. Osalevad põllumajandustootjad lepivad ühe tapamaja ja kahe lihatöötlejaga, kelle käes on vastavalt 30 % ja 25 % turust, kokku, et nad suurendavad oma põllumajandusettevõtetes ühe sea kohta ettenähtud ruumi üle seaduses sätestatud miinimumi. Kohalike seaduste tõttu on enamikul põllumajandustootjatel sigade kasvatamiseks ette nähtud ruumi keeruline suurendada. Selle tulemusena satuvad osalevad põllumajandustootjad rahaliselt ebasoodsasse olukorda võrreldes nende põllumajandustootjatega, kes algatuses ei osale.

Seetõttu nähakse algatusega ette, et töötlejad maksavad põllumajandustootjatele ühe lisaeuro iga müüdü kilogrammi liha kohta, et korvata nende vähenenud toodangut ja suurenenud kulusid (*hinnaga seotud piirang*). Lisatasu vastab kasumile, mida põllumajandustootjad oleksid saanud, kui nad oleksid kasvatanud rohkem sigu tavapärasel viisil. Üks töötleja oleks olnud võimeline töötlemise kogu põllumajandustootjate toodangut ja kandma sellega seotud finantskoormust. Algatusega on siiski liitunud ka teine töötleja, kes sooviks siseneda kestlikumate toodete turule (*klientide, tarnijate või territooriumidega seotud piirangud*). Algatus näeb ka ette, et asjaomases tapamajas tapetaks üksnes loomade heaolu standardite kohaselt kasvatatud sigu, et vältida nende liha segunemist tavapärastelt kasvatatud loomade lihaga.

1. etapp.

Kas kestlikkusstandardile vastavust on võimalik saavutada ka üksinda tegutsedes?

Esimene alternatiiv, mida tuleb kaaluda, on see, kas kestlikkusstandardile vastavust oleks võimalik saavutada, kui kokkuleppeosalised tegutseksid pigem üksi kui koos. Põllumajandustootja, kes suurendaks üksi oma põllumajandusettevõttes ühe sea kohta ettenähtud ruumi, kaotaks osa oma sissetulekust ja võib-olla ka osa oma ostjatest teistele põllumajandustootjatele, kuna tema pakutav kogus väheneb või tema müügihind tõuseb. Samal ajal konkureeriksid põllumajandustootjad, kes tegutsevad koos ilma töötlejaid kaasamata, üksteisega võrdsetel tingimustel, kuid oleksid siiski ebasoodsamas olukorras võrreldes põllumajandustootjatega, kes otsustasid kestlikkuskokkuleppes mitte osaleda. Samuti oleks neil raske leida ostjaid, kes oleksid nõus maksma kestlikult kasvatatud loomade liha eest kõrgemat hinda. Seetõttu on kokkulepe põllumajandustootjate endi vahel ning põllumajandustootjate ja töötlejate kui lihatoote ostjate vahel tõenäoliselt hädavajalik, erinevalt ühepoolsest tegevusest.

Kestlikkuskokkuleppe hädavajalikkus

Mis puudutab lisatasu, siis alternatiiviks võiks olla see, et töötlejad kohustuvad ostma kogu vastavalt algatusele kasvatatud sigadelt pärineva liha tavapärase sealiha hinnaga. Põllumajandustootjatel ei ole tavaliselt probleeme ostjate leidmisega ja nad suudavad oma sigadelt saadud lihatooteid hõlpsasti müüa. Kui

nad aga kohaldaksid kestlikkuskriteeriume, peaksid nad müüma kahjumiga. Seepärast on lisatasu tõenäoliselt hädavajalik.

Mis puudutab tapamaja kohustust tappa ainult kestlikkusstandardi kohaselt kasvatatud loomi, siis võiks põllumajandustootjad alternatiivina nõuda eri tapamajadelt nende sigadelt pärit liha eraldamist ja selget märgistamist. See tooks tõenäoliselt kaasa mõningaid lisakulusid, kuid võimaldaks tapamajadel saavutada suuremat käivet, sest neis saaks tappa ka asjaomasele standardile mittevastavaid loomi, mis kompenseeriks neile kahte liiki liha töötlemisel eraldamise kulud. Seega ei ole tõenäoliselt hädavajalik teha tapamajaga kokkulepet, mille kohaselt tapetakse ainult kestlikult kasvatatud loomi.

2. etapp. Piirangu laadi ja ulatuse hädavajalikkus

Lisatasu puhul võib alternatiivseks piiranguks olla kokkulepe lihatoodete kindlaksmääratud hinna või miinimumhinna kohta. Kindlaksmääratud hinnas kokkuleppimine seoks töötledjad hinnaga, mis muidu sõltuks madalamatest või kõrgematest sisendhindadest, ilmastikuoludest, haigustest jne tulenevatest muutustest. Miinimumhind võiks tagada, et tootjate jõupingutused kompenseeritakse, kuna see oleks kehtestatud piisavalt kõrgel tasemel, et kestlikkuse parandamisega seotud kulusid võetaks arvesse, kuid ei arvestaks võimalusega, et sealih hind võib langeda algsest tasemest madalamale, kui hinnaelementide (sisendid, taristu, toote hooajalisus jne) väärtus langeb märkimisväärselt. Piirang on tõenäoliselt hädavajalik, sest lisatasu vastab kasumile, mis jääb põllumajandustootjatel saamata, kuna nad kasvatavad vähem sigu, ning säilitab võimaluse, et muud hinnakomponendid võivad vabalt kõikuda vastavalt turul toimuvatele muutustele.

Lisatasu määramine summas üks euro toodetud lihakilogrammi kohta on tõenäoliselt samuti hädavajalik, kui makse vastab kasumile, mis jääks põllumajandustootjatel saamata, sest nad ei saaks sama suurt toodangut, kui sigu tavapärast kasvatades.

Nagu punktis 5.4.2.3 on selgitatud, ei ole seda vaja hinnata hõlmatuse aspektist.

3. näide: kolm piimaühikut töötavad koos välja juustude kvaliteedimärgi. Selleks et seda saada, peavad tootjad tõendama, et nende juustus kasutatav piim on toodetud ainult mahepõllumajanduslike meetoditega. Kvaliteedimärk eeldab, et meiereis toimub kogu piimatootmine mahepõllumajanduslikel meetoditel, et tagada mahepõllumajandusliku ja muud liiki piima segunemise vältimine (*sisenditega seotud piirang*). Selline tootmismeetod toob tootjatele kaasa lisakulusid ja vähendab nende konkurentsivõimet, kuna nad ei saa enam pakkuda juustutoodete valmistamiseks tavalist piima. Sarnased tootmismeetodid on turul juba olemas ja neid kasutavad ka teised tootjad. Tarbijate nõudlus mahejuustu järele on suur ja tarbijad on valmis maksma selle toote eest kõrgemat hinda, kui neile on selgelt tõendatud kestlikkuse eeliseid.

1. etapp. Kas kestlikkusstandardile vastavust on võimalik saavutada ka üksinda tegutsedes?

Mahejuustu turg on juba välja kujunenud ja mõned tootjad on juba omal käel saavutanud vastavuse seadusega ettenähtust rangematele kestlikkusstandarditele. Ühistud saaksid standardit samuti omal käel arendada ja rahuldada tarbijate üha suurenevat nõudlust kestliku juustu järele. Seega ei näi koostöö tegemise vajadus olevat hädavajalik.

4. näide: teatud ajal aastas ületab teatavate köögiviljade kogus nõudluse. Seetõttu läheb 7–15 % iga-aastasest spinatisaagist raisku. Ühistud on omal käel püüdnud rakendada mitmesuguseid strateegiaid toodangu planeerimiseks või liigse toodangu ladustamiseks, kuid neil ei ole õnnestunud hoida oma kahjumit alla 7 % suuruse keskmise. Nad on püüdnud spinatit ka kuivatada ja seda siis müüa, kuid sellise toote järele puudub tarbijanõudlus.

Sellise raiskamise vähendamiseks otsustab üks spinatikasvatusühistute rühm vahetada klientidele igal nädalal tarnitavate spinatikoguste kohta teavet, et pakkumist ja nõudlust täpsemalt planeerida (*teabevahetusega seotud piirangud*). Ühistud põhjendavad seda sellega, et nad kehtestavad rotatsioonisüsteemi, mille kohaselt eri ühistud vähendavad iga kuu kordamööda oma toodangut teatud protsendi võrra, et see vastaks järgmise kuu eeldatavale spinatinõudlusele.

1. etapp.

Kas kestlikkusstandardile vastavust on võimalik saavutada ka üksinda tegutsedes?

Koostöövajadus näib olevat hädavajalik, kuna üksinda tegutsedes ei ole suudetud toidujäätmeid vähendada.

Kestlikkuskokkuleppe hädavajalikkus

Mis puudutab seda liiki kokkuleppe hädavajalikkust võrreldes muud liiki kestlikkuskokkulepetega, siis spinatikasvatusühistute viis standardile vastavust saavutada on pakkumist ja nõudlust käsitlev teabevahetus. Samas võiks olla alternatiiviks see, et lepitakse kokku mahus, st et iga ühistu toodaks vähem. See ei lahendaks aga probleemi, sest oleks raske kindlalt ette näha, kui palju peaks ühistu oma tootmist vähendama. Lisaks esineks ikkagi perioode, mil nõudlus on suurem, ja seega ei suudaks ühistud oma klientide tellimusi täita. Peale selle oleks tootmismahute käsitlev kokkulepe piiravam kui teabevahetust käsitlev kokkulepe.

Teabevahetuse kokkulepe lahendab selle probleemi, andes korrapäraselt teavet olukorra kohta turul ja võimaldades järgmisel kuul pakkumist enam-vähem täpselt suurendada või vähendada. Seetõttu näib see olevat põhjendatult vajalik, et saavutada vastavus toidujäätmete vähendamise standardile.

2. etapp. Piirangu laadi ja ulatuse hädavajalikkus

Kokkuleppest tuleneva konkurentsipiirangu hädavajalikkuse seisukohast on teabe vahetamine sellise parameetri kohta nagu iganädalased tärned klientidele märkimisväärne konkurentsipiirang. Vähem piirav ja realistlik alternatiiv võiks olla koondteabe jagamine kord kuus, mitte kord nädalas. Kuna andmeid koondataks ja koostataks harvemini, ei oleks üksikute ühistute müüki üksikutele

klieutidele võimalik kindlaks teha. Spinatikasvatatajad oleksid endiselt teadlikud ka eelmise kuu turunudlusest spinati jarele, et nad saaksid oma toodangut järgmisel kuul kohandada.

Seetõttu ei vasta kokkulepe hädavajalikkuse kontrolli teise etapi tingimustele.

6 ARTIKLI 210A AJALINE KOHALDAMISALA

6.1 Enne suuniste avaldamist sõlmitud kestlikkuskokkulepped

- (120) Artikkel 210a jõustus 8. detsembril 2021. Enne seda kuupäeva sõlmitud kestlikkuskokkulepete suhtes võib artiklit 210a kohaldada pärast selle jõustumist. Enne jõustumist ei saa artiklit 210a kestlikkuskokkulepete puhul kasutada ja nende suhtes kohaldatakse sel ajal kehtinud konkurentsinoorme.
- (121) Kõik artikli 210a jõustumise (8. detsember 2021) ja käesolevate suuniste avaldamise vahelisel ajal sõlmitud kestlikkuskokkulepped tuleks suuniste avaldamise kuupäevast alates viia viivitamata vastavusse artikliga 210a ja ELi toimimise lepingu artikliga 101.

Naide: mitu tootjat sõlmivad kokkuleppe enne suuniste avaldamist. Nad kohustuvad lõpetama lubatud herbitsiidi kasutamise, mida sageli leitakse joogivees. Kestlikumale tootmismetodile ülemineku rahastamiseks lepivad nad kokku ajutiselt kindlaksmaratud hinnas 0,50 eurot toodetud kilogrammi kohta.

Pärast suuniste avaldamist on kokkuleppeosalistele selge, et standardile vastavuse saavutamiseks oleks piisanud hinnalisast; seega ei vasta kokkulepe hädavajalikkuse kontrolli teise etapi tingimustele. Seetõttu peaksid kokkuleppeosalised oma kokkulepet ajakohastama, et see vastaks artiklile 210a, ja asendama hinnakokkuleppe hinnalisaga niipea, kui suunised on välja antud.

6.2 Vääramatu jõud

- (122) Kui mõned kokkuleppe tingimused, mis on artikli 210a kohaldamise seisukohast olulised, ei ole vääramatu jõu tõttu ajutiselt enam täidetud, võib kokkuleppe suhtes siiski teatava aja jooksul kohaldada erandit, tingimusel et: i) osalised võtavad viivitamata kõik vajalikud meetmed asjaomasele tingimusele vastavuse taastamiseks ning ii) muud erandi kohaldamise tingimused on täidetud.
- (123) Vääramatu jõud ei piirdu täieliku vimatusega, vaid seda tuleb mõista ebatavaliste asjaoludena, mida tootja või ettevõtja ei saa kontrollida. Selle tagajärgi ei oleks saanud kogu rakendatud hoolsusele vaatamata vältida muul viisil kui ülemäärase ohverduse hinnaga²⁵. Vramatuks jõuks võib olla näiteks ootamatu maa-ala üleujutus või tulekahju laoruumides.

²⁵ Lisateabe saamiseks vääramatu jõu kohta vt (analoogia alusel) komisjoni teatis vääramatu jõu kohta Euroopa pllumajandusiguses, C(88) 1696.

6.3 Üleminekuperiood

- (124) Kestlikkuskokkuleppe suhtes võib kohaldada erandit teatava aja jooksul pärast selle sõlmimist ja enne kestliku tegevuse tegelikku algust.
- (125) Seda võib teha ainult juhul, kui kestliku tegevuse elluviimiseks on vaja teatavat ajavahemikku, ja tingimusel, et konkurentsi piiramine selle üleminekuperioodi jooksul on hädavajalik. See tähendab, et kestliku tegevuse toimumine on vähem tõenäoline, kui sel perioodil konkurentsipiirangut ei kohaldata.

Näide: mitu põllumajandustootjat lepivad 2023. aasta jaanuaris kokku, et nad muudavad oma tootmismeetodit, et lõpetada lubatud saastava herbitsiidi kasutamine. Kuna tootmismeetodi muutmiseks on vaja aega, kavatakse lõplik vähem saastav toode turule tuua 2023. aasta septembris. Tootjad lepivad kokku, et alates 2023. aasta jaanuarist kohaldavad nad selle toote suhtes, millel nad kasutavad probleemset herbitsiidi, hinnalisa, et rahastada üleminekuks vajalikke investeeringuid.

Hinnalisa võidakse kohaldada alates 2023. aasta jaanuarist, kui tootjad ei suuda katta oma investeerimiskulusid, kehtestades hinnalisa alles 2023. aasta septembris (pärast alternatiivse toote turuletoomist). Seda seetõttu, et muidu ei kaaluks nad kestlikus algatuses osalemist. Kui aga kokkuleppeosalised suudavad oma investeerimiskulud katta, kehtestades hinnalisa alles 2023. aasta septembris, siis ei ole hinnalisa kohaldamine enne seda kuupäeva hädavajalik.

6.4 Standardile vastavuse mittesaavutamine

- (126) Kui puudub vääramatu jõud, aga kokkuleppeosalised kestlikkusstandardile vastavust ei saavuta, ei saa nad enam erandit kohaldada.
- (127) Standardile vastavus võib jääda saavutamata näiteks siis, kui osalised ei suuda seda saavutada kavandatud aja jooksul. See võib juhtuda ka siis, kui algse vaeleinvesteeringu tõttu oleks standardi kohaldamisega kaasnenud osaliste jaoks vastuvõetamatu kulu. Võib ka juhtuda, et standardi rakendamine ei ole tegelikkuses võimalik sellise asjaolu tõttu, mis ei ole vääramatu jõud, näiteks osaliste ootamatute majandusraskuste või olulise sisendi puuduse tõttu.
- (128) Sellisel juhul ei saa kokkuleppeosalised enam erandit kasutada ja peaksid konkurentsipiirangu kohaldamise lõpetama. Erand jääb kehtima seni, kuni standardile vastavuse saavutamine ei ole enam võimalik. Kui viivitamatul kokkuleppest loobumisel on osalistele märkimisväärsed majanduslikud tagajärjed, võivad nad jätkata erandi kohaldamist vajaliku üleminekuperioodi jooksul, järgides alajaos 6.5 kirjeldatud õigusnorme hädavajalikkuse tingimuse jätkuva ja pideva läbivaatamise kohta.
- (129) Kokkuleppeosalised võivad otsustada vähendada standardiga taotletavat taset. Sellisel juhul peaksid nad vastavalt hädavajalikkuse kriteeriumile kohandama piirangu ulatust või muutma piirangu liiki.

Näide: kaks tootjat on kokku leppinud, et investeerivad koos teadus- ja arendustegevusse uue tootmismeetodi väljatöötamiseks, mis töötab olla kestlikum. See tähendab, et uute investeeringute rahastamiseks tuleb kindlaks määrata hinnad. Kuna pärast kokkuleppe sõlmimist algas majanduskriis, ei ole selle osalised enam võimelised teadusuuringuid rahastama ja otsustavad teadusinvesteeringud peatada.

Kuna osalised ei ole standardile vastavust saavutanud (põhjusel, mis ei ole seotud vääramatu jõuga), ei saa nad jätkata konkurentsi piiramist, st hindade kindlaksmääramist.

6.5 Jätkuv ja pidev hädavajalikkuse hindamine

6.5.1 Millistel juhtudel on tõenäoline, et hädavajalikkuse tingimus ei ole enam täidetud?

- (130) Artikli 210a kohase hädavajalikkuse kontrolli läbimine protsessi algetapis ei taga, et kontroll läbitakse ka protsessi hilisemates etappides, eelkõige juhul, kui kestlikkuskokkuleppe rakendamise majanduslikus ja õiguslikus kontekstis toimuvad olulised muutused. Seetõttu peavad kokkuleppeosalised kogu kokkuleppe rakendamise ajal pidevalt kontrollima, kas see tingimus on täidetud.
- (131) Kui kestlikkuskokkuleppe või selles sisalduvad konkurentsipiirangud ei ole enam hädavajalikud, siis ei ole artikkel 210a enam kohaldatav. Konkurentsipiirangud, mille osalised pärast seda säilitavad, ei kuulu enam artikli 210a kohaldamisalasse.
- (132) Üks näide oluliste asjaolude muutumise kohta, mille tõttu on vaja kestlikkuskokkuleppe või piirangu hädavajalikkust uuesti hinnata, on kestlikkuskokkuleppe või kestlikkusstandardi väljatöötamise või rakendamise maksumuse muutumine. Maksumuse muutumine võib seada kahtluse alla kokkuleppe või selle osaliste poolt algselt kokku lepitud konkreetsete konkurentsipiirangute hädavajalikkuse.

Näide: maisikasvatajad ja jaemüüjad lepivad kokku sellise uut sorti maisi kasvatamises, mis on kahjuritest suhtes vastupidavam ja nõuab seega vähem pestitsiidide kasutamist kui tavaline mais. Uue põllukultuuri seemned on aga kallimad (6 eurot kilogramm). Jaemüüjad lepivad kokku, et nad rahastavad kallimate seemnete ostmist sellega, et kehtestavad neist kasvatatud maisile kõrgema hinna. Kestlikkuskokkuleppe rakendamise hilisemates etappides langeb seemnete hind ühele eurole kilogrammi kohta, kuna põllukultuur muutub nõutumaks ja turul on rohkem seemneid.

Selline maisi sisendiks olevate seemnete hinna muutus tähendab, et kokkuleppeosalised peavad uuesti hindama, kui suur peaks olema hinnalisa ja kas jaemüüjad peavad kokkulepet üldse hinnalisaga toetama.

- (133) Teine muutus, mis nõuab piirangu hädavajalikkuse uuesti hindamist, oleks regulatiivne sekkumine, mis suurendab kõnealuses valdkonnas varem kehtinud kestlikkusstandardi nõudlikkust. Sellisel juhul tuleks kokkuleppe või selles

sisalduvate piirangute hädavajalikkust uuesti hinnata, kuna nende üle otsustati algselt teistsuguse siduva õigusraamistiku alusel. Kui siduvate õigusnormide kohaselt tuleb järgida rangemat standardit, võib tekkida vajadus muuta kokkulepet või piiranguid, et viia need vastavusse algse kokkuleppe vähem ambitsioonika eesmärgiga. Koostöövajadus ei pruugi enam olla hädavajalik ja teistsugune piirang võib oma laadi või ulatuse poolest olla sobivam. Teatud juhtudel võib uuesti hindamine viia selleni, et kokkuleppeosalised jõuavad järeldusele, et konkurentsipiirang ei ole enam hädavajalik.

Näide: tootjad, töötlejad ja jaemüüjad lepivad kokku teatava hinnalisa maksmises loomade puurideta kasvatamise eest. Seaduse kohaselt peab igal loomal olema vähemalt 0,2 m² ruumi. Mõnda aega pärast seda muudetakse siduvaid õigusakte ja kehtestatakse uus, 0,5 m² suuruse ruumi võimaldamise nõue.

Kestlikkusstandard, millega kehtestatakse nõue, et loomi tuleb kasvatada vabapidamise tingimustes, võib siiski õigustada hinnalisa kohaldamist. Kuna aga õigusnormidega on kohustuslikku standardit karmistatud, tuleb hinnalisa suurus ümber hinnata, mis võib teatavatel juhtudel kaasa tuua madalama hinna.

(134) Teiseks näiteks on olukord, kui osalised soovivad muuta kestlikkusstandardit, millele vastavuse saavutamist kokkuleppega taotletakse. Kokkuleppeosalised võivad soovida kehtestada kestlikkusstandardi, mis on siiski rangem kui siduvad liidu või liikmesriigi õigusnormid ette näevad, kuid vähem nõudlik kui algselt kokku lepitud kestlikkusstandard. Sellisel juhul ei pruugi kokkulepe ise või algselt kehtestatud piirangud olla enam uuele standardile vastavuse saavutamiseks hädavajalikud. Seetõttu võib olla õigustatud kokkuleppe või piirangute kohandamine.

(135) Tarbija positiivne suhtumine kokkuleppega hõlmatud tootesse ja teadlikkus sellest võivad endast samuti kujutada asjaolude olulist muutust. Nõudlus kestliku toote järele võib suurene da kestlikkuskokkuleppe või muude tegurite tõttu (nt keskkonnakampaania suurendab tarbijate teadlikkust). Selle tulemusena võib kogu turg või suur osa sellest olla äärmiselt motiveeritud üle minema kestlikule tootmismeetodile ja/või kõnealuse tootega kestlikule kauplemisele. Kui tarbijanõudluse puudumine oli üks peamisi põhjusi, mis õigustas vajadust teha koostööd ja/või kehtestada teatav konkurentsipiirang, peaksid kokkuleppeosalised kokkuleppe või piirangu hädavajalikkust uuesti hindama.

Näide: eelmise näite puhul võivad tarbijad olla mures loomade kasvatustingimuste pärast. Nad võivad nõuda loomade heaolu parandamist ja olla valmis selle eest rohkem maksuma, sealhulgas vabapidamise eest. Kuna loomakasvatajad saavad ära kasutada tekkinud nõudlust, ei pruugi neile makstav hinnalisa olla enam hädavajalik, kuna loomade vabapidamine võib olla kasumlik ilma rahalise hüvitise vajaduseta.

(136) Uuendused tootmis- või turustamisprotsessides võivad samuti tingida vajaduse kokkuleppes sisalduva piirangu hädavajalikkust uuesti hinnata. See võib olla nii

juhul, kui kokkulepe oli vajalik teatava toote või protsessi ühiseks arendamiseks või teatava toote ühiseks turuleviimiseks, kuid pärast teatavat aega ja investeeringuid oleksid osalised võimelised kaupa tootma ja turustama ilma koostöö vajaduseta.

Näide: põllumajandustootjate organisatsiooni ja tööstustootjate vaheline kokkulepe võimaldab tööstustootjatel investeerida tehisintellekti tehnoloogiasse, mille abil saab taimehaigusi varakult avastada, mille tulemusel suureneb saagikus. Tööstustootjad lepivad kokku, et nad ostavad põllumajandustootjatele tehnoloogia ja katavad tehnoloogia käituskulud miinimumhinna kaudu. Vastutasuks nõutakse kokkuleppes, et põllumajandustootjate organisatsiooni liikmed litsentseeriksid tehnoloogiat, tagamaks, et investeeringukulude katmiseks oleks piisavalt litsentsiomanikke (ja seega litsentsitasusid).

Pärast seda, kui tehnoloogiat on katsetatud ja saagikus suurenenud, peavad põllumajandustootjad hinnalisa hädavajalikkust uuesti hindama. Kuna nad toodavad nüüd rohkem, võivad nad tehnoloogia kasutuskulud ise katta.

6.5.2 *Millised on kokkuleppeosaliste võimalused, kui piirangud ei ole enam hädavajalikud?*

6.5.2.1 Esimene võimalus: kestlikkuskokkuleppe muutmine

- (137) Kui kestlikkuskokkulepe ei ole enam hädavajalik, on kokkuleppeosalistel võimalik seda muuta. Näiteks kui probleem seisneb selles, et kokkulepitud kestlikkusstandardile vastavust ei ole enam võimalik saavutada, võivad nad leppida kokku, et saavutavad vastavuse teistsugusele kestlikkusstandardile, mis on ikkagi rangem, kui on liidu või liikmesriigi õigusega ette nähtud. Kui probleem seisneb selles, et seda liiki kokkulepe ei ole kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik, võivad nad kasutusele võtta sellist liiki kokkuleppe, mis on hädavajalik. Samamoodi, kui probleem seisneb selles, et kokkuleppega kehtestatud konkreetset piirangud ei ole enam kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalikud, võivad nad piiranguid muuta, et need oleksid hädavajalikud, või need piirangud lihtsalt täielikult tühistada.

6.5.2.2 Teine võimalus: kestlikkuskokkuleppe lõpetamine

- (138) Kui osalised ei suuda või ei soovi muuta oma kestlikkuskokkulepet nii, et see vastaks endiselt artikli 210a nõuetele, peaksid nad kokkuleppe lõpetama niipea, kui see ei ole enam hädavajalik.
- (139) Kui aga osalised on teinud olemasolevatele konkurentsipiirangutele tuginedes investeeringuid, mis olid nende tegemise ajal kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalikud, ei takista artikkel 210a neid tasa teenimast kõiki kulusid, mida nad asjaomase kestlikkusstandardi väljatöötamisel või rakendamisel kandsid. Seetõttu võib kestlikkuskokkuleppe suhtes siiski kohaldada artiklis 210a sätestatud erandit aja jooksul, mis on vajalik kokkuleppe lõpetamiseks ja investeeringute tasateenimiseks. See ei kehti siiski juhul, kui kestlikkuskokkulepe ei ole enam hädavajalik regulatiivse muudatuse tõttu,

millega kehtestatakse kohustuslik liidu või liikmesriigi standard, mis on samaväärne või rangem kui kokkuleppes sätestatud standard, ja kui kohustusliku standardi jõustumist oli võimalik kokkuleppe sõlmimise ajal ette näha (või kui õigusnormi vastuvõtmise ja selle jõustumise vahele jääb piisavalt aega).

Näide: kohalikud kanakasvatajad lepivad ühiselt kokku suurema pinna võimaldamises ühe kana kohta. Üleminekukulude vähendamiseks sõlmivad nad oma ostjatega kokkuleppe, mille kohaselt ostavad ostjad kanaliha kindlaksmääratud hinnalisaga, et katta uuele kestlikkusstandardile vastavad lisakulud. Kokkuleppe sõlmitakse 2024. aasta märtsis ja ühepoolse lõpetamise korral kehtib üheaastane ametlik etteteatamistähtaeg. Uus kohalik õigusakt võetakse vastu 2024. aasta juunis ja seda hakatakse kohaldama alates 2024. aasta detsembrist. See kohustab kõiki kõnealuse piirkonna põllumajandustootjaid eraldama loomadele täpselt sama palju ruumi, kui on ette nähtud kokkuleppes.

Kuna miinimumruumi võimaldamine muutub alates 2024. aasta detsembrist õiguslikuks kohustuseks, ei saa nad teoreetiliselt enam kohaldada artiklis 210a sätestatud erandit, kuna konkurentsipiirang ei ole enam hädavajalik. Ostjatega sõlmitud kokkuleppe lõpetamisel enne ametliku etteteatamistähtaja lõppu võivad aga olla rängad rahalised tagajärjed osalistele, kes on tegutsenud heas usus, kuna nimetatud õigusakti kohaldamist ei olnud kokkuleppe sõlmimise ajal võimalik ette näha. Seega võivad nad jätkata erandi kohaldamist kuni ametliku etteteatamisperioodi lõpuni, st selle näite puhul 2025. aasta juunini.

7 ARTIKLI 210A KOHANE ARVAMUSE TAOTLEMISE SÜSTEEM

7.1 Arvamuse taotlejad

- (140) Alates 8. detsembrist 2023 lubab artikli 210a lõige 6 tootjatel või tootjate ühendustel taotleda komisjonilt arvamust selle kohta, kas nende oma kestlikkuskokkuleppe on artikliga 210a vastavuses. Taotlusega võivad ühineda kestlikkuskokkuleppe need osalised, kes ei ole tootjad. Tootmisharudevahelised organisatsioonid võivad esitada artikli 210a lõike 6 kohaseid arvamuse taotlusi tingimusel, et kestlikkuskokkuleppes osaleb vähemalt üks tootjaliige.
- (141) Tootjad või tootjate ühendused võivad taotleda arvamust igal ajal pärast kestlikkuskokkuleppe sõlmimist, sealhulgas enne selle rakendamist.
- (142) Taotlus tuleb esitada {lisatakse hiljem}. Teise võimalusena võib taotluse saata järgmistel postiaadressidel {*Commission européenne / Europese Commissie*}.

7.2 Taotluse sisu

- (143) Artikli 210a lõike 6 kohase arvamuse taotlusel pole tüüpvormi.
- (144) Selleks et taotlust saaks hinnata, peab see siiski sisaldama järgmist:

- (a) kõigi kokkuleppeosaliste andmed, sealhulgas vajaduse korral nende registrinumber;
- (b) ühtne kontaktisik või -asutus (sealhulgas nimi ja e-posti ja/või postiaadress), kelle või mille kaudu komisjoniga suheldakse;
- (c) koopia mis tahes dokumendist, milles on sätestatud kestlikkuskokkuleppe tingimused, või kui tegemist on suulise kokkuleppega, siis üksikasjalik kirjalik selgitus kokkuleppe kohta (sealhulgas kokkuleppega hõlmatud turg (kui see on teada), kokkuleppe kestus ja kehtestatud konkurentsipiirangud);
- (d) taotletava(te) kestlikkuseesmärgi (eesmärkide) kirjeldus;
- (e) kestlikkuskokkuleppe alusel vastu võetud kestlikkusstandardi selgitus ja viide olemasolevatele kohustuslikele standarditele, sealhulgas selgitused ja tõendid selle kohta, miks kestlikkusstandard on rangem, kui on ette nähtud liidu või liikmesriigi õigusega;
- (f) üksikasjalik selgitus igale artikli 210a lõigetes 1, 3 ja 7 sätestatud tingimusele vastavuse kohta;
- (g) teave liikmesriigi kohtus või konkurentsiasutuses käimasolevate menetluste kohta, mis käsitlevad taotluse aluseks oleva kestlikkuskokkuleppe vastavust artiklile 210a või ELi toimimise lepingu artiklile 101;
- (h) kõik viited ja allikad, sealhulgas veebisaidid, kus taotleja on avaldanud kestlikkuskokkuleppe tingimused või selle osad;
- (i) mis tahes muu teave või dokumendid, mis on kestlikkuskokkuleppe hindamiseks olulised.

7.3 Komisjoni hinnang ja arvamuse sisu

- (145) Komisjon hindab taotlust esitatud teabe põhjal. Ta võib ka küsida taotlejalt taotluse hindamiseks vajalikku lisateavet.
- (146) Komisjon võib talle esitatud teavet vajaduse korral jagada riiklike konkurentsi- ja põllumajandusasutuste või ministeeriumidega, tingimusel et need asutused ja ministeeriumid on kohustatud kasutama seda teavet ainult sel eesmärgil, milleks komisjon selle sai. Komisjon võib kutsuda neid asutusi ja ministeeriume üles esitama oma seisukohti ja neid vastu võtta.
- (147) Taotleja võib oma taotluse igal ajal tagasi võtta. Komisjon võib siiski säilitada mis tahes teavet, mis on esitatud artikli 210a lõike 6 kohase arvamuse taotlemise raames, ja kasutada seda teavet mis tahes menetluses, millega tagatakse artikli 210a või ELi toimimise lepingu artikli 101 täitmine.
- (148) Arvamuses märgitakse, kas kestlikkuskokkuleppe on kooskõlas artikliga 210a või mitte, ja põhjendatakse seda seisukohta.
- (149) Komisjon teavitab arvamusest ühtset kontaktisikut või -asutust.

- (150) Arvamus, mille kohaselt ei ole kestlikkuskokkulepe kooskõlas artikliga 210a, ei mõjuta kestlikkuskokkuleppe kooskõla ELi toimimise lepingu artikliga 101 või muude liidu õiguse sätetega.
- (151) Komisjon võib vajaduse korral märkida, et arvamus kehtib ainult teatava aja jooksul või et arvamus põhineb teatavate asjaolude olemasolul või puudumisel.
- (152) Arvamus avaldatakse komisjoni veebisaidil, võttes arvesse taotleja(te) õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi. Enne arvamuse avaldamist lepib komisjon taotleja(te)ga kokku selle mittekonfidentsiaalses versioonis.

7.4 Arvamuse esitamise tähtaeg

- (153) Komisjon esitab taotleja(te)le arvamuse nelja kuu jooksul pärast täieliku taotluse saamist, st pärast kogu taotluse hindamiseks vajaliku teabe kättesaamist. See tähtaeg hakkab kulgema järgmisel päeval pärast täieliku taotluse kättesaamist.

7.5 Asjaolude muutumine pärast arvamuse esitamist

- (154) Komisjon esitab arvamuse taotleja esitatud teabe põhjal.
- (155) Artikli 210a lõike 6 kohaselt peab komisjon teatama, et asjaomase kokkuleppe suhtes tuleb sellest hetkest alates kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1, ja kui ta leiab mis tahes ajal pärast arvamuse esitamist, et artikli 210a lõigetes 1, 3 ja 7 osutatud tingimused ei ole enam täidetud, siis teavitama sellest tootjaid. Komisjon võib teha sellise järelduse omal algatusel või liikmesriigi taotlusel.
- (156) Kui komisjonil on põhjust arvata, et taotleja on esitanud ebaõiget teavet, võib komisjon nõuda taotlejalt lisateavet.
- (157) Pärast liidu või liikmesriigi õigusakti jõustumist võib komisjonil olla põhjust arvata, et kestlikkusstandard, millele vastavuse saavutamist kestlikkuskokkuleppega taotletakse, ei ole enam rangem, kui on ette nähtud liidu või liikmesriigi õigusega. Komisjon võib seejärel paluda taotlejal tõendada, et standard, millele vastavust kestlikkuskokkuleppega taotletakse, on tegelikult rangem, kui on liidu või liikmesriigi õigusega ette nähtud. Kui taotleja seda ei tee, võib komisjon teatada taotlejale, et tema esitatud arvamus enam ei kehti, ja avaldada selle järelduse oma veebisaidil.

7.6 Arvamuse mõju

- (158) ELi toimimise lepingu artikli 288 viienda lõigu kohaselt ei ole arvamustel siduvat õiguslikku jõudu. Need on mõeldud selleks, et aidata ettevõtjatel teha enesehindamist. Liikmesriigi konkurentsiasutused ja kohtud võivad siiski komisjoni arvamusi arvesse võtta, kui nad leiavad, et see on juhtumi raames asjakohane.
- (159) Arvamus ei mõjuta sama küsimuse hindamist Euroopa Kohtu, muude kohtute või riiklike konkurentsiasutuste poolt.

- (160) Kui kestlikkuskokkulepe on olnud arvamuse faktiliseks aluseks, ei takista see komisjonil sama kokkulepet hiljem määruse 1/2003 kohases menetluses uurida²⁶. Sellisel juhul võtab komisjon arvesse oma varasemat arvamust, arvestades eelkõige järgmist: i) aluseks olevate asjaolude muutumine; ii) mis tahes uued asjaolud, mis komisjon on avastanud või mis on kaebuses tõstatatud; iii) Euroopa Kohtu praktika areng; või iv) komisjoni tegevuspõhimõtete ulatuslikumad muutused ja asjaomaste turgude muutused.

8 JÄRELMEETMETE VÕTMINE KOMISJONI JA LIIKMESRIIKIDE KONKURENTSIASUTUSTE POOLT VASTAVALT ARTIKLI 210A LÕIKELE 7

- (161) Artikli 210a lõikes 7 on sätestatud kaitsemehhanism, mille kohaselt võib kas liikmesriigi konkurentsiasutus või komisjon (edaspidi „asjaomane konkurentsiasutus“) pärast kestlikkuskokkuleppe sõlmimist või rakendamist otsustada seda muuta, see lõpetada või selle rakendamist takistada. See otsus võib olla vajalik, et vältida konkurentsi välistamist turul või kui ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid on ohus.

8.1 Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid on ohus

- (162) Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 42 kohaldatakse konkurentsinoorme põllumajandustoodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult selles ulatuses, nagu on kindlaks määranud kaasseadusandjad kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 43 lõikega 2, võttes arvesse ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud viit ühise põllumajanduspoliitika eesmärki²⁷.
- (163) Sellest lähtuvalt antakse artikli 210a lõikega 7 konkurentsiasutustele õigus sekkuda, kui sõlmitud või rakendatav kestlikkuskokkulepe ohustab ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud viit eesmärki. Seda tehes peab asjaomane konkurentsiasutus kaaluma kestlikkuskokkuleppe mõju kõigile viiele eesmärgile. Mõnel juhul piisab sellest, kui ohus on üks viiest eesmärgist, et ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärgid oleksid artikli 210a lõike 7 tähenduses ohtu seatud. Kui aga mõnele eesmärgile võib mõju olla negatiivne, kuid teistele eesmärkidele positiivne, tuleb need viis eesmärki ühitada²⁸.

²⁶ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1).

²⁷ Need eesmärgid on:

- a) suurendada põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel;
- b) kindlustada selle kaudu põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajandusega tegelevate inimeste isikutulu suurendamise teel;
- c) stabiliseerida turud;
- d) tagada varude kättesaadavus;
- e) tagada mõistlikud tarbijahinnad.

²⁸ 14. mai 1997. aasta kohtuotsus Florimex ja VGB vs. komisjon, liidetud kohtuasjad T-70/92 ja T-71/92, ECLI:EU:T:1997:69, punkt 153, mida on kinnitatud apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu 30. märtsi 2000. aasta otsusega kohtuasjas C-265/97 P, ECLI:EU:C:2000:170.

- (164) ELi toimimise lepingu artikli 39 kohane esimene eesmärk, milleks on suurendada põllumajanduse tootlikkust, võib sattuda ohtu, kui kestlikkuskokkulepe vähendab kokkuleppeosaliste stiimulit teha uuendusi. See võib olla nii näiteks juhul, kui kestlikkuskokkuleppega kehtestatakse kestlikkusstandard, mis vähendab osaliste stiimulit investeerida uutesse tehnoloogiatesse, mis võiksid aidata saavutada vastavust veelgi rangemale kestlikkusstandardile, või kui kestlikkuskokkulepe hõlmab nii suurt osa turust, et see mõjutab ka muude turuosaliste stiimulit uuendusi teha.
- (165) ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud teine eesmärk on kindlustada põllumajandustootjatele rahuldav elatustase. Otsustades, kas see eesmärk võib olla ohus, peaks asjaomane konkurentsiasutus hindama, kuidas kestlikkuskokkulepe mõjutab kõigi põllumajandustootjate, mitte ainult nende põllumajandustootjate elatustaset, kes on kestlikkuskokkuleppe osalised.

Näide: selleks et vähendada pestitsiidide kasutamist rohkem kui on ette nähtud liidu ja liikmesriigi õigusaktidega, lepivad kolm maisikasvatajat (kes esindavad vaid ühte väikest osa turul tegutsevatest maisikasvatajatest) ühe söodatootjaga kokku, et nad lähevad üle mahepõllumajanduslikele tootmismeetoditele. Kuna see suurendab nende kulusid, lepivad nad ühiselt kokku, et kolm maisikasvatajat määravad hinnad kindlaks kaheks aastaks. Pärast kestlikkuskokkuleppe aastast rakendamist mõistavad kolm maisikasvatajat, et nad alahindasid mahepõllumajanduslikule tootmisele üleminekuga kaasnevate kulude ulatust ning et hinnalisa ei kata lisakulusid. Seetõttu vähendavad kolm maisikasvatajat nende kulude katmiseks oma tulusid, sest nad ei saa kindlaksmääratud hinda tõsta.

Siinkohal on tulude vähendamise põhjuseks üksnes kolme maisikasvataja valearvestus. Lisaks puudutab see ainult piiratud arvu tootjaid. Seetõttu on ebatõenäoline, et see ohustab ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärke.

- (166) ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud kolm viimast eesmärki on seotud turgude stabiilsuse, tarnete kättesaadavuse ja mõistlike hindade tagamisega tarbijatele. Need eesmärgid on sageli omavahel seotud.

Näide: mitu teraviljakasvatajat, kelle toodang moodustab 80 % asjaomas geograafilises piirkonnas toodetud teraviljast, lepivad kokku, et nad lõpetavad teatavat tüüpi keemilise pestitsiidiga töödeldud seemnete müügi ajaks, mis on vajalik nende tootmisprotsessi muutmiseks ja olemasoleva teraviljavaru müümiseks. Kuna teraviljakasvatajad toodavad suure osa seemnetoodangust, tekitab see teravilja kasutavate töötajate jaoks sisendite puuduse ja see ebastabiilsus toob kaasa leiva hinna tõusu. See ohustaks tõenäoliselt eesmärke tagada tarnete kättesaadavus ja mõistlikud hinnad tarbijatele.

- (167) ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide ohustamise puhul kohaldatav artikli 210a lõike 7 kohane künnis peaks olema kõrge. Kui need eesmärgid satuksid ohtu iga kord, kui kestlikkuskokkulepe mõjutab vähimalgi määral mõnda neist eesmärkidest, oleks see vastuolus artikli 210a mõttega ja ühise põllumajanduspoliitika viie eesmärgi ühitamise vajadust käsitleva Euroopa Kohtu praktikaga.
- (168) Lisaks sellele tuleb tarnete kättesaadavuse eesmärki eristada omavarustatusest²⁹. Varustuskindlus on seotud toiduga kindlustatusega, mitte tingimata suurima mitmekesisusega samas toidusegmendis. Kui kestlikkuskokkuleppe tulemusel väheneb samade põllumajandustoodete vähem kestlike segmentide turuosa, ei pruugi see tingimata ohustada varustuskindluse eesmärki. Samuti ei tohiks mõistlike hindade tagamise eesmärki mõista nii, et see tähendab madalaimat võimalikku hinda³⁰.
- (169) ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide ohustamist tuleb eristada ka konkurentsi välistamisest. Mõnes olukorras võib konkurentsi välistamine toimuda, ilma et see ohustaks ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmäärke. Pealegi võivad need eesmärgid olla ohus ka siis, kui konkurentsi ei välistata.

8.2 Konkurentsi välistamine

- (170) Artikli 210a lõige 7 võimaldab ka liikmesriigi konkurentsiasutustel ja komisjonil sekkuda pärast kestlikkuskokkuleppe sõlmimist või rakendamist, kui see on vajalik konkurentsi välistamise vältimiseks.
- (171) Asjaomase konkurentsiasutuse hinnangu andmist selle kohta, kas kestlikkuskokkulepe välistab konkurentsi, tuleb eristada hinnangu andmisest selle kohta, kas kestlikkuskokkulepe on kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik. See tähendab, et konkurentsi piiramine kestlikkuskokkuleppes võib olla kestlikkusstandardile vastavuse saavutamiseks hädavajalik, kuid ikkagi välistada konkurentsi. Kõik konkurentsipiirangud ei saa aga tingimata konkurentsi välistada, sest see muudaks artikli 210a lõikes 1 sätestatud erandi mõttetuks. Sellest järeldub, et konkurentsi välistamine peab olema piisavalt tõsine, et kaaluda üles asjaolu, et kestlikkuskokkulepe vastab artikli 210a lõikes 1 sätestatud hädavajalikkuse kriteeriumile.
- (172) Nagu eespool selgitatud, tuleb konkurentsi välistamist eristada ka ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide, eelkõige mõistlike hindade ja tarnete kättesaadavuse tagamise eesmärgi ohustamisest. Seetõttu peaks konkurentsi välistamise künnis olema kõrge, et vältida järeelmeetmete võtmise kahe eri põhjuse kattumist.
- (173) Konkurentsi välistamisega artikli 210a lõike 7 tähenduses võib tegemist olla siis, kui kestlikkuskokkulepe tingib selliste konkureerivate toodete välistamise, mis võiksid rahuldada olulise osa tarbijate nõudlusest. See hõlmab tooteid, millega saavutatakse vastavus rangematele kestlikkusstandarditele kui kokkuleppes

²⁹ 15. juuli 1963. aasta kohtuotsus Saksamaa vs. komisjon, 34/62, ECLI:EU:C:1963:18.

³⁰ 14. juuli 1994. aasta kohtuotsus Kreeka vs. nõukogu, C-353/92, ECLI:EU:C:1994:295.

sätestatud, või tooteid, millega ei saavutata vastavust sama rangetele kestlikkusstandarditele (olenemata sellest, kas piirang puudutab kestlikkuskokkuleppe osaliste või kolmandate isikute tarnitud kaupu).

- (174) See võib olla nii näiteks juhul, kui kestlikkuskokkuleppe takistab selliste alternatiivsete toodete kasutuselevõttu, mis vastavad rangemale kestlikkusstandardile kui kestlikkuskokkuleppega kehtestatud standard ja mille järele on märkimisväärne tarbijanõudlus.
- (175) Samuti võib tegemist olla konkurentsi välistamisega artikli 210a lõike 7 tähenduses, kui kestlikkuskokkuleppe välistab toiduained, mida käsitlevad standardid on leebemad kui kestlikkuskokkuleppes sätestatud standardid, kuid mis vastavad kohustuslikele toidustandarditele ja mille järele on märkimisväärne tarbijanõudlus.
- (176) Asjaolu, et leebematele kestlikkusstandarditele vastavad tooted kõrvaldatakse turult, ei tähenda siiski konkurentsi välistamist artikli 210a lõike 7 tähenduses, kui tooted kõrvaldati turult seetõttu, et tarbijad nõuavad aina rohkem kestlikumaid tooteid. Seetõttu tuleb hinnata, kas konkurentsi välistamine tuleneb sellest, et tarbijad eelistavad kestlikke tooteid, või on kestlikkuskokkuleppe sundinud kõrvaldama turult toote, mille järele on märkimisväärne rahuldamata tarbijanõudlus.
- (177) Põhimõtteliselt on konkurentsi välistamise oht seotud turu kontsentratsiooni määraga. See, kas konkurents on välistatud, sõltub ka sellest, kui suur oli konkurents enne kestlikkuskokkuleppe sõlmimist. Kui konkurents oli juba niigi väike (nt suhteliselt väikese arvu konkurentide või turuletuleku takistuste tõttu), võib isegi kestlikkuskokkuleppes tulenev konkurentsi väike vähenemine konkurentsi välistada.
- (178) Artikli 210a lõike 7 kohase sekkumise üle otsustamisel on tõenäoliselt oluline see, kui suur osa turust on kestlikkuskokkuleppega hõlmatud. Kui kestlikkuskokkuleppe osaliste ühine turuosa ei ületa horisontaalsete kokkulepete puhul 15 % ja vertikaalsete kokkulepete puhul 30 %, siis on ebatõenäoline, et kokkuleppe välistab konkurentsi³¹.
- (179) Kui kestlikkuskokkuleppe osaliste ühine turuosa ületab eespool nimetatud piirmäärad, tuleks seda, kas kestlikkuskokkuleppe välistab konkurentsi või mitte, hinnata iga juhtumi puhul eraldi, sõltuvalt sellest, mil määral on tarbijanõudlus rahuldamata. Üksnes asjaolu, et kestlikkuskokkuleppe hõlmab kogu turgu, ei too iseenesest tingimata kaasa konkurentsi välistamist.

1. näide: kodulinnukasvatajad, kelle turuosa on umbes 50 %, lepivad kokku, et nad sõlmivad ostulepingu, et osta koos kodulindude jaoks kvaliteetsemat sööta. Tänu ühisostuga saavutatud kulude kokkuhoiule õnnestub tootjatel säilitada söödahind, mis on enam-vähem võrdne kestlikkuskokkuleppega hõlmamata kodulindude sööda hinnaga. Samuti lepivad nad kokku, et rahastavad koos reklaamikampaaniat, et suurendada teadlikkust sellest, et tervislikumalt toidetud kodulinnud on kasulikumat inimeste tervisele ja loomade heaolule. Selle

³¹ Lisateavet turuosa arvutamise kohta vt (analoogia alusel) komisjoni teatise (asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsiõiguses) 4. jagu.

kampaania tulemusena otsustab enamik tarbijaid hakata ostma tervislikumalt toidetud kodulindude liha. Selline nõudluse suurenemine ajendab teisi kodulinnukasvatajaid kokkuleppega ühinema ja oma tootmismeetodeid muutma. Eelkõige meelitab ühisostmine rangemat standardit järgima väiksemaid tootjaid, sest muidu ei saaks nad endale lubada kvaliteetsema sööda ostmist. Selle tulemusena lähevad tootjad, kelle toodang moodustab üle 90 % kogutarnetest, üle kestlikumale standardile.

Kuigi kokkuleppega kõrvaldatakse turult praktiliselt kogu vähem kestlikult kasvatatud kanade liha, on asjaomase konkurentsiasutuse sekkumine ebatõenäoline. Artikli 210a lõike 7 eesmärk ei ole takistada sõlmimast kokkuleppeid, mis on kestlikkusega seotud kasu saavutamisel nii tõhusad, et enamik tarbijaid soovib osta samale kestlikkusstandardile vastavaid tooteid ja teised asjaomasel turul tegutsevad ettevõtjad võtavad selle standardi kasutusele.

2. näide: kalkunikasvatajad, kelle turuosa on 60 %, otsustavad parandada oma kalkunite elamistingimusi, kehtestades uued loomade heaolu standardid, mis on kehtivas seaduses sätestatust rangemad. Selleks on vaja suurendada kalkunite pidamisruumi ning paigaldada õhuvahetus- ja veepuhastussüsteemid. Uus kestlikkusstandard hõlmab ka kalkunite söötmist ainult hea kvaliteediga toodetega. Kalkunikasvatajad lepivad kokku, et nad kohaldavad oma kulude katmiseks hinnalisa.

Hinnalisa on 150 % kõrgem kui vähem kestlikult kasvatatud kalkuni liha hind. See tõus on hädavajalik, arvestades uue standardiga kaasnevaid suuri lisakulusid. Kestlikult kasvatatud kalkunite liha kõrgem hind sunnib ka muid kalkunikasvatajaid (kelle turuosa on 40 %) tõstma oma hinda 60 %.

Turu-uuringud näitavad, et kokkuleppe tulemusel väidab 15–20 % kalkuniliha tarbijatest, et nad ei saa mittekestlikult kasvatatud kalkunite liha endale enam lubada ja seega ei saa enam üldse kalkuniliha osta.

Selle tulemusena ei saa tarbijad, kes olid valmis maksma ainult odavama – ja vähem kestliku – alternatiivi eest, enam kalkuniliha osta, sest nad ei saa 150 % suurust hinnatõusu endale lubada. Selline olukord toob tõenäoliselt kaasa asjaomase konkurentsiasutuse sekkumise.

8.3 Menetluslikud aspektid

- (180) Kui kestlikkuskokkuleppe hõlmab ainult ühte liikmesriiki, võib artikli 210a lõike 7 kohase otsuse teha selle liikmesriigi konkurentsiasutus. Kui kestlikkuskokkuleppe hõlmab rohkem kui ühte liikmesriiki, võib artikli 210a lõike 7 kohase otsuse teha ainult komisjon.
- (181) Otsustades, kas kohaldada artikli 210a lõiget 7 või mitte, tugineb komisjon oma turujärelevalve tulemustele ja mis tahes füüsilise või juriidilise isiku esitatud teabele. Iga füüsiline või juriidiline isik, kellel on teavet kestlikkuskokkuleppe kohta, võib teavitada komisjoni või asjaomast liikmesriigi konkurentsiasutust asjakohase riikliku menetluse teel. Esitatud teade peaks sisaldama teavet kestlikkuskokkuleppe sisu ja selle osaliste kohta ning väiteid kinnitavaid

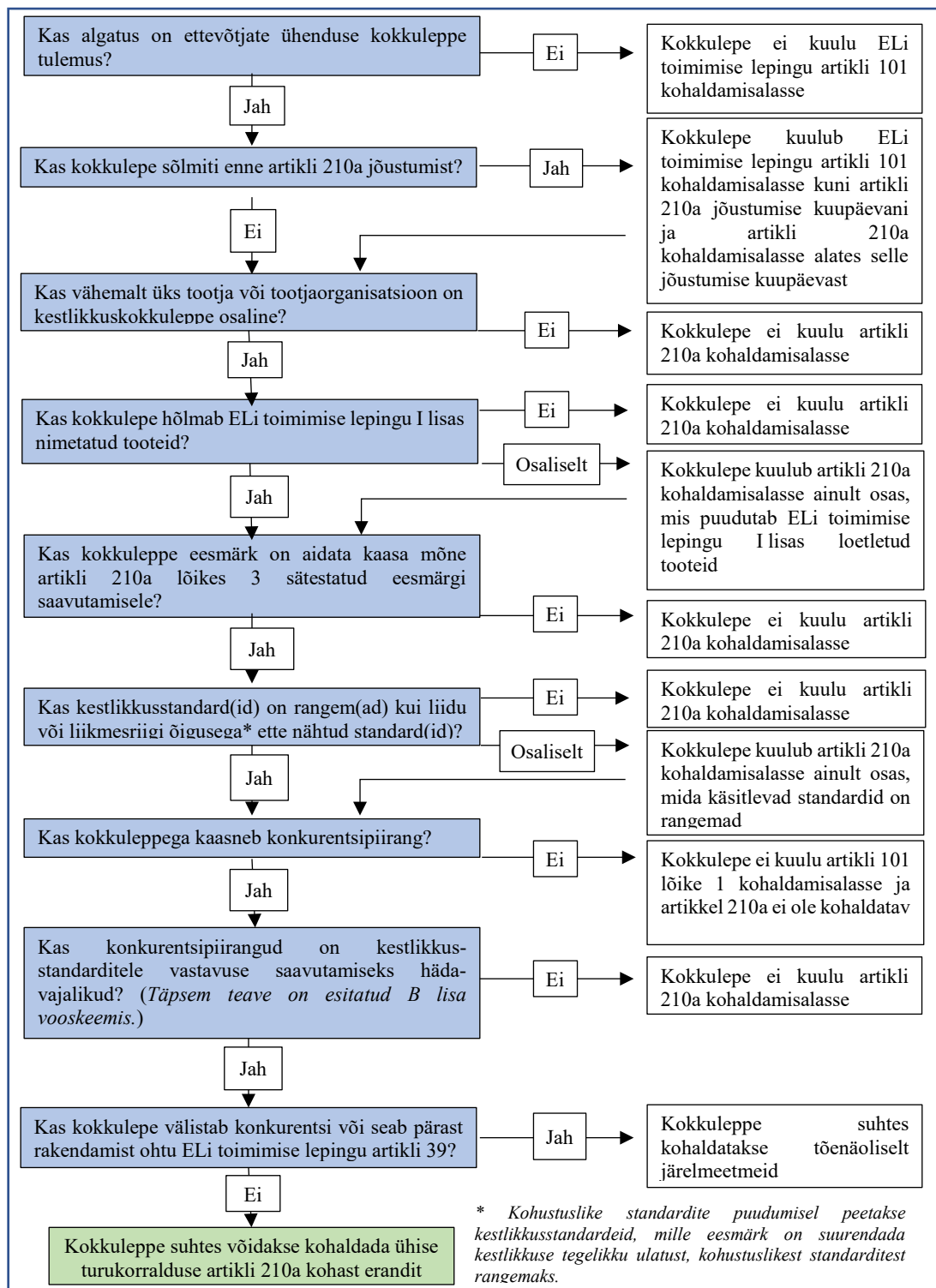
asjaolusid. Komisjon võib kahe kuu jooksul pärast ametliku uurimise algatamist küsida kestlikkuskokkuleppe osalistelt vajalikku lisateavet, võttes arvesse äriteabe konfidentsiaalsust.

- (182) Kui komisjon on algatanud uurimise, teeb ta otsuse tavaliselt kuue kuu jooksul pärast uurimise algatamise päeva või kuue kuu jooksul pärast vajaliku teabe kättesaamise päeva. Uurimise algatamise ja otsuse tegemise vahelisel ajal võivad osalised vabalt jätkata kestlikkuskokkuleppe rakendamist.
- (183) Kui komisjon leiab, et asjaomase kokkuleppega välistatakse konkurents või et ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärgid on ohus, võib ta võtta järgmisi meetmeid.
- (a) **Kui kestlikkuskokkuleppe on sõlmitud, kuid seda ei ole veel rakendama hakatud**, ja kui kestlikkuskokkulepet ei saa muuta nii, et see vastaks artikli 210a kohastele erandi tegemise tingimustele, võib komisjon võtta vastu otsuse, mille kohaselt kokkulepet ei rakendata.
- (b) **Kui kestlikkuskokkulepet on juba rakendama hakatud**, võib komisjon otsustada, et tulevikus peaksid kokkuleppeosalised:
- kestlikkuskokkulepet muutma, kui kestlikkuskokkuleppe muutmine on piisav, et kõrvaldada konkurentsi välistamine või ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide ohustamine;
 - kestlikkuskokkuleppe peatama või lõpetama, kui kestlikkuskokkuleppe muutmine ei ole piisav, et kõrvaldada konkurentsi välistamine või ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide ohtu seadmine.
- (184) Pärast komisjoni otsust, et kestlikkuskokkuleppe tuleks lõpetada, ei jäeta kestlikkuskokkulepet enam ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja. Kui kestlikkuskokkuleppe osalised jätkavad kestlikkuskokkuleppe rakendamist pärast otsuse kuupäeva, võib pärast seda kuupäeva algatada kestlikkuskokkuleppe rakendamise suhtes ELi toimimise lepingu artikli 101 kohase menetluse.

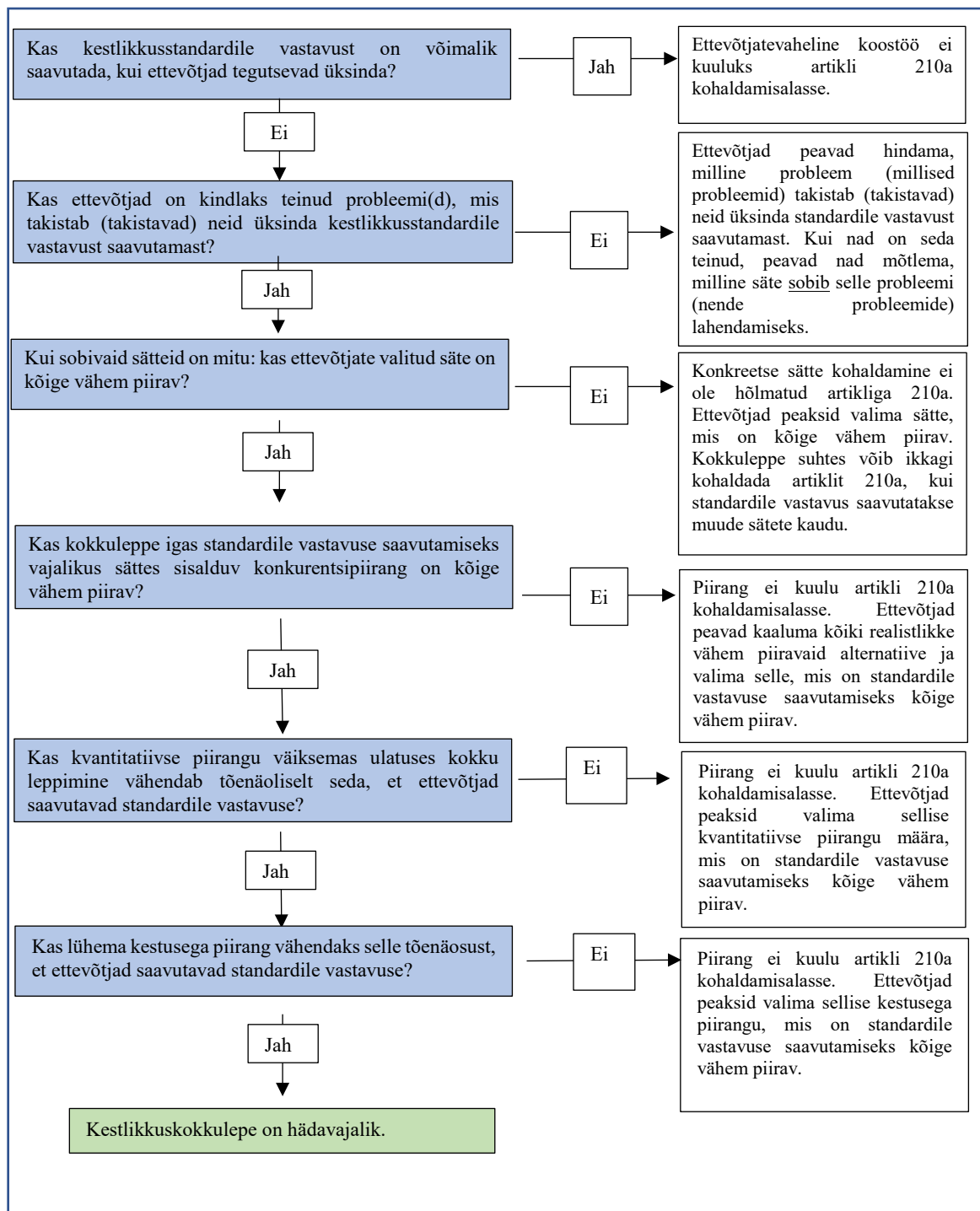
9 ARTIKLI 210A TINGIMUSTE TÄIDETUSE TÕENDAMISE KOHUSTUS

- (185) Kui huvitatud kokkuleppeosalised taotleavad artikli 210a lõikes 1 sätestatud erandi kohaldamist, lasub neil kohustus tõendada, et nimetatud artiklis sätestatud tingimused on täidetud.
- (186) Ka eraisikud võivad kestlikkuskokkuleppe vastavuse artikli 210a tingimustele asjaomase konkurentsiasutuse menetluses vaidlustada. Sellisel juhul lasub eraisikutel kohustus tõendada, et kestlikkuskokkuleppe ei vasta neile tingimustele.

A LISA. ARTIKLI 210A KOHASE HINDAMISE VOOSKEEM

B LISA. HÄDAVAJALIKKUSE KRITERIUMI HINDAMISE VOOSKEEM

C LISA. SÕNASTIK

Mõiste	Määratlus
Kokkulepe	Tootjate mis tahes liiki kokkulepe, otsus või kooskõlastatud tegevus (üksi või koos muude põllumajanduslike toiduainete tarneahela tootmise, töötlemise ja kauplemise eri etappide ettevõtjatega), mis on seotud põllumajandustoodete tootmise või nendega kauplemisega, sõltumata koostöö vormist
Ühine põllumajanduspoliitika	Ühine põllumajanduspoliitika on Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika.
Ühise turukorralduse määrus	Määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ³²
Euroopa Kohus	Euroopa Liidu Kohus, sealhulgas Üldkohus
Väärmatu jõud	Ebatavalised asjaolud, mida tootja või ettevõtja ei saa kontrollida ja mille tagajärgi tootja ei oleks saanud kogu rakendatud hoolsusele vaatamata vältida muul viisil kui ülemäärase ohverduse hinnaga.
Horisontaalne kokkulepe	Tarneahela sama etapi majandustegevuses osalejate vaheline kokkulepe, nt põllumajandustootjatevaheline kokkulepe
Kohustuslik standard	Standard, millega kehtestatakse (piir)määrad, ained, tooted või meetodid, mida üksiktootjad või muud ettevõtjad peavad järgima või mida nad peavad vältima, välja arvatud standardid või eesmärgid, mis ei ole üksiktootjatele või -ettevõtjatele õiguslikult siduvad
Riiklik standard	Riiklikul tasandil kehtestatud kohustuslik standard, välja arvatud standardid või eesmärgid, mis on õiguslikult siduvad liikmesriigis või liikmesriigi territooriumil, kuid ei ole õiguslikult siduvad üksiktootjatele või -ettevõtjatele
Põllumajanduslike toiduainete tarneahela ettevõtja	Põllumajanduslike toiduainete tarneahelas tegutsev tootja, kasvataja, töötleja, valmistaja, ümbertöötaja, kaupleja, hulgimüüja või jaemüüja (eespool ja edaspidi „ettevõtja“)

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

Tootja	ELi toimimise lepingu I lisas loetletud põllumajandustoodete tootja
Kestlikkuskokkulepe	Kokkulepe, mille eesmärk on kohaldada liidu või liikmesriigi õigusega ette nähtud standardist rangemat kestlikkusstandardit
ELi toimimise leping	Euroopa Liidu toimimise leping
Ettevõtja	Majandustegevusega tegelev mis tahes üksus, olenemata selle õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Ettevõtja võivad moodustada mitu juriidilist isikut.
Euroopa Liidu standard	Liidu tasandil kehtestatud kohustuslik standard, välja arvatud standardid või eesmärgid, mis on siduvad liikmesriikidele, kuid ei ole õiguslikult siduvad üksikutele ettevõtjatele
Vertikaalne kokkulepe	Tarneahela eri etappide ettevõtjate vaheline kokkulepe, nt kokkulepe, mille osalisteks on nii tootjad kui ka muud põllumajanduslike toiduainete tarneahela ettevõtjad

D LISA. MÄÄRUSE (EL) NR 1308/2013 ARTIKKEL 210A „VERTIKAALSED JA HORISONTAALSED KESTLIKKUSEGA SEOTUD ALGATUSED“

„1. ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 ei kohaldata põllumajandustoodete tootjate kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse suhtes, mis on seotud põllumajandustoodete tootmise või nendega kauplemisega ning mille eesmärk on rakendada liidu või liikmesriigi õigusega ettenähtust rangemat kestlikkusstandardit, kui nende kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevusega kehtestatakse üksnes sellised konkurentsipiirangud, mis on kõnealuse standardi saavutamiseks hädavajalikud.

2. Lõiget 1 kohaldatakse põllumajandustoodete tootjate kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse suhtes, milles osalevad mitu tootjat või milles osalevad üks või mitu tootjat ning üks või mitu ettevõtjat põllumajandustoodete ja toidutarneahela tootmise, töötlemise ja kauplemise (sealhulgas turustamise) etappide eri tasanditel.

3. Lõike 1 kohaldamisel tähendab mõiste „kestlikkusstandard“ standardit, mille eesmärk on aidata kaasa ühe või mitme järgmise eesmärgi saavutamisele:

a) keskkonnanäesmärgid, sealhulgas kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine; maastiku, vee ja pinnase kestlik kasutamine ja kaitse; üleminek ringmajandusele, sealhulgas toidujäätmete vähendamine; saaste vältimine ja tõrje ning elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine;

b) põllumajandustoodete tootmine viisil, mis vähendab pestitsiidide kasutamist ja võimaldab juhtida nendega seotud riske või vähendab antimikroobikumiresistentsuse ohtu põllumajandustootmises; ning

c) loomatervis ja loomade heaolu.

4. Käesolevas artiklis osutatud tingimustele vastavad kokkulepped, otsused ja kooskõlastatud tegevus ei ole keelatud ja nende kohta ei ole vaja eelnevat otsust.

5. Komisjon avaldab ettevõtjate jaoks suunised käesoleva artikli kohaldamise tingimuste kohta hiljemalt 8. detsembriks 2023.

6. Alates 8. detsembrist 2023 võivad lõikes 1 osutatud tootjad taotleda komisjoni arvamust käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse vastavuse kohta käesolevale artiklile. Komisjon edastab taotlejale oma arvamuse nelja kuu jooksul pärast täieliku taotluse saamist.

Kui komisjon leiab pärast arvamuse esitamist, et käesoleva artikli lõigetes 1, 3 ja 7 osutatud tingimused ei ole enam täidetud, teatab ta, et edaspidi kohaldatakse asjaomase kokkuleppe, otsuse või kooskõlastatud tegevuse suhtes ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 ning teavitab sellest tootjaid.

Komisjon võib omal algatusel või liikmesriigi taotluse alusel arvamuse sisu muuta, eelkõige juhul, kui taotleja on esitanud ebaõiget teavet või arvamust kuritarvitanud.

7. Määruse (EÜ) nr 1/2003 artiklis 5 osutatud liikmesriigi konkurentsiasutus võib üksikjuhtumil otsustada, et edaspidi tuleb ühte või mitut lõikes 1 osutatud kokkulepet, otsust või kooskõlastatud tegevust muuta, see lõpetada või seda üldse mitte alustada, kui ta leiab, et selline otsus on vajalik konkurentsi välistamise vältimiseks või et sellega seatakse ohtu ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide täitmine.

Mitut liikmesriiki hõlmavate kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse puhul teeb käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud otsuse komisjon, kohaldamata artikli 229 lõigetes 2 ja 3 osutatud menetlusi.

Käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt tegutsev liikmesriigi konkurentsiasutus teavitab komisjoni kirjalikult pärast uurimise esimese ametliku meetme võtmist ning teatab komisjonile kõigist kaasuvatest otsustest viivitamata pärast nende vastuvõtmist.

Käesolevas lõikes osutatud otsuseid ei kohaldata varem kui nendest asjaomastele ettevõtjatele teatamise kuupäeval.

E LISA. KONKURENTSIPIIRANGUTE NÄITED

1. Hinnaga seotud piirangud

Kestlikkuskokkulepped, mis otseselt või kaudselt piiravad ühe osalise vabadust pidada läbirääkimisi hinna üle, millega ta toodet ostab või müüb, piiravad tõenäoliselt konkurentsi.

1. näide: teatava riisikasvatusemeetodiga kasutatakse vähem vett kui traditsiooniliste riisikasvatusemeetoditega ning selle puhul ei kasutata keemilisi väetisi ega pestitsiide. Selle meetodi kasutamine aitab kaasa maastike, vee ja pinnase kestlikule kasutamisele ja kaitsmisele ning pestitsiidide kasutamise vähendamisele. Teravilja hulgimüüja lepib riisikasvatuseühistuga kokku, et esimene maksab selle meetodi abil kasvatatud Arborio riisi tonni eest võrdlushinnast kõrgemat hinda. Hinnalisa arvutatakse kaubahinnaindeksi alusel. Riisikasvatuseühistu võib vabalt kasvatada riisi traditsiooniliste meetoditega ja müüa nii palju riisi, kui ta soovib, teistele klientidele.

See hinnalisa tõenäoliselt konkurentsi ei piira. Tegemist on lihtsalt ostja ja müüja vahel kokku lepitud valemiga, millega määratakse kindlaks hind, millega ostja ostab müüjalt toodet.

2. näide: esimeses näites osutatud riisikasvatusemeetodit edendav valitsusväline organisatsioon töötab välja kvaliteedimärgi, mida kasutatakse selle kasvatusemeetodi abil toodetud Arborio riisi turustamiseks. Ta litsentsib kvaliteedimärki hulgimüüjatele ja tootjatele. Üheks kvaliteedimärgi kasutamise tingimuseks on, et teravilja hulgimüüja peab maksma tonni eest hinda, mis on kõrgem kui esimeses näites osutatud võrdlushind.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi. Kuigi teravilja hulgimüüja maksaks selles näites kirjeldatud asjaoludel sama hinda kui esimese näite asjaoludel, ei ole see enam ostja ja müüja vaheliste otsuste läbirääkimiste tulemus, vaid pigem kokkulepe tingimuste kohta, mille alusel üks üksus võib pidada läbirääkimisi sõltumatu kolmanda isikuga.

3. näide: riisikasvatuseühistute rühm (mitte valitsusväline organisatsioon) töötab välja kvaliteedimärgi ja hinnalisa, et edendada riisikasvatusemeetodi kasutuselevõttu.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi. Kuigi kõnealusel juhul on osalisteks ostjad ja müüjad, lepib iga müüja kokku hinnas, millega ka teised müüjad oma tooteid müüvad.

4. näide: selleks et soodustada eespool osutatud kasvatusemeetodiga toodetud riisi tarbimist, lepivad ühistu ja jaemüüja kokku, et kvaliteedimärgiga Arborio riisi edasimüügihind ei ületa teatud protsendi võrra keskmist hinda, mida jaemüüja Arborio riisi eest küsib.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi, sest piirab jaemüüja vabadust määrata kindlaks hind, millega ta oma klientidele riisi edasi müüb. Kuna edasimüügi maksimumhind määratakse kindlaks muude Arborio riisisortide hinna alusel, piirab see ka jaemüüja vabadust seoses nende muude Arborio riisisortide hindadega. Selle asemel, et piirata kvaliteedimärgiga riisi hinda, võiks jaemüüja järgida hinnapiirangut, tõstes teiste Arborio riisisortide keskmist edasimüügihinda.

2. Toodanguga seotud piirangud

Toodangut piiravad kestlikkuskokkulepped on samaväärsed kestlikkuskokkulepetega, mis piiravad osalise suutlikkust määrata hindu. Kui turule viidav kogus väheneb ja nõudlus jääb samaks, on tõenäoline, et hinnad tõusevad.

1. näide: soovides aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja elurikkuse taastamisele, lepib üks valitsusväline organisatsioon üksikute põllumajandustootjatega kokku, et ta rendib 20 % nende põllumaast. Valitsusväline organisatsioon jätab maa kesaks, et suurendada kohalikku elurikkust. Nende kokkulepete tagajärjeks oleks üksikute põllumajandustootjate poolt mis tahes ajal kasutatava maa pindala vähenemine ja seega nende saagikuse vähenemine (isegi kui see võib aidata kaasa muudele tegevustele, näiteks mee tootmisele).

See ei piira tõenäoliselt konkurentsi, sest tegelikult on tegemist lihtsalt kinnisvaratehinguga. Põllumajandustootjad võivad oma valduses olevat maad kasutada oma äranägemise järgi.

2. näide: selle näite puhul lepib rühm põllumajandustootjaid, kes kasvatavad samas piirkonnas sarnaseid põllukultuure, valitsusvälisele organisatsioonile maa rentimise asemel kokku, et nad reserveerivad vähemalt 20 % oma põllumaast kasutamiseks ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-alana. Selle tagajärjeks oleks põllumajandustootjate poolt mis tahes ajal kasutatava maa pindala vähenemine ja seega nende saagikuse vähenemine (isegi kui see võib aidata kaasa muudele tegevustele, näiteks mee tootmisele).

See piirab tõenäoliselt konkurentsi, sest põllumajandustootjad lepivad kokku, et nad piiravad maa-ala, mida nad kasutavad tootmiseks.

3. näide: sigade elutingimuste parandamiseks mõeldud piirkondliku loomade heaolu algatuse raames peavad osalevad põllumajandustootjad suurendama oma põllumajandusettevõtetes ühe sea jaoks ettenähtud ruumi tunduvalt rohkem kui seaduses sätestatud miinimum. Kohalike seaduste tõttu on enamikul põllumajandustootjatel sigade kasvatamiseks ette nähtud ruumi keeruline suurendada. Seetõttu vähendavad osalevad põllumajandustootjad aastas kasvatatavate sigade arvu. Algatus tagaks seega, et põllumajandustootjad saavad oma investeeringute ja vähenenud toodangu eest hüvitist.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi, sest osalevad põllumajandustootjad lepivad kaudselt kokku, et kasvatavad vähem sigu.

3. Sisendiga seotud piirangud

Kestlikkuskokkulepped, mis piiravad sisendite valikut, võivad mõjutada tootmiskulusid (mis omakorda mõjutab hinda, millega toodet saab kasumlikult müüa) või piirata

toodetavate toodete liiki (sest need võivad piirata tootja suutlikkust rahuldada tarbijate nõudlust).

1. näide: rühm piimaühistuid töötab välja juustude kvaliteedimärgi, mille saamiseks peavad tootjad tõendama, et nende juustus kasutatav piim on toodetud ainult kindlaksmääratud nn biodünaamiliste meetodite abil, mille nõuded on rangemad kui liidu õigusaktides sätestatud mahepõllumajanduse standardid. Osalevad juustutootjad võivad vabalt toota muid juustusid piimast, mis ei ole toodetud neid biodünaamilisi meetodeid kasutades.

See tõenäoliselt konkurentsi ei piira. Kuigi kokkuleppes on kindlaks määratud teatavate sisendite kasutamine, on osalevatel juustutootjatel vabadus toota juustu muudest allikatest pärit piimast.

2. näide: rühm piimaühistuid töötab välja juustude kvaliteedimärgi, mille saamiseks peavad tootjad tõendama, et nende juustus kasutatav piim on toodetud ainult esimeses näites nimetatud biodünaamiliste meetoditega. Erinevalt esimesest näitest eeldab kvaliteedimärk siiski, et kogu meiereis kasutatav piim oleks toodetud biodünaamiliste meetoditega, hoidmaks ära biodünaamilise ja muud liiki piima segunemist.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi, sest sellega võetakse osalevatelt meiereidelt vabadus kasutada mittebiodünaamilist piima selliste juustude tootmiseks, mis ei kannu kvaliteedimärki.

4. Klientide, tarnijate või territooriumiga seotud piirangud

Kestlikkuskokkulepped, mis kohustavad ettevõtjat mitte müüma teatavatele klientidele või kliendirühmadele või mitte müüma väljaspool teatavat territooriumi või teatavatele territooriumidele, piiravad tõenäoliselt konkurentsi. Konkurentsi piiravad tõenäoliselt ka sellised kestlikkuskokkulepped, mis kohustavad ettevõtjat mitte ostma teistelt tarnijatelt või teistelt territooriumidelt. Sama kehtib ka kestlikkuskokkulepete kohta, mis piiravad konkureerivate edasimüüjate võimalust müüa teatavatele klientidele või territooriumidele või osta teatavatelt tarnijatelt või territooriumidelt.

Kui selline kestlikkuskokkulepe sõlmitakse tarnija ja edasimüüja vahel, sõltub see, kas kestlikkuskokkulepe piirab tõenäoliselt konkurentsi, tarnija ja edasimüüja seisundist vastavatel turgudel. Näiteks kui tarnija arvele langeb suur osa asjaomase turu edasimüüjate tarnetest, võib jaemüüja ja tarnija vaheline kestlikkuskokkulepe, mis piirab tarnija vabadust müüa teistele edasimüüjatele, piirata konkurentsi, kui teised edasimüüjad ei saa kestlikkuskokkuleppe tõttu vajalikke tarneid. Samamoodi, kui edasimüüja arvele langeb suur osa toote ostudest, võib kestlikkuskokkulepe, mis piirab tema võimalusi hankida tooteid teistelt tarnijatelt, piirata nende tarnijate võimalusi müüa oma tooteid. Lisaks sellele, kuigi jaemüüja ja tarnija vaheline üksik kestlikkuskokkulepe iseenesest ei pruugi olla piirav, kui teised edasimüüjad ja tarnijad, kelle arvele langeb suur osa tarnetest või

ostudest turul, on samuti sõlminud sarnaseid kestlikkuskokkuleppeid, võib nende kestlikkuskokkulepete üldine mõju olla konkurentsi piirav.

1. näide: piirkondlik arendustöö ühing töötab välja maaturismi algatuse, et kaitsta ja taastada elurikkust, rahuldades samal ajal tarbijate suurenevat nõudlust säästva turismi järele. Osalevad põllumajandusettevõtjad lepivad kokku, et kasvatavad teataval osal oma maast õitsvaid taimi, mis toetavad putukapopulatsiooni ja muudavad samal ajal maastiku atraktiivsemaks. Vastutasuks saavad nad tasu või toetusi fondist, mida rahastavad osalevad jaemüüjad, toidutöötledajad ja restoranid. Need ettevõtjad saavad õiguse kasutada spetsiaalset lillelogo ja nad on ära nimetatud kohalikes turismimaterjalides, mis tõstavad esile piirkonna kestlikke ettevõtjaid. Osalemine on vabatahtlik ja avatud kõigile piirkonna põllumajandusettevõtjatele ja muudele ettevõtjatele.

See ei piira tõenäoliselt konkurentsi. Kestlikkuskokkulepe ei ole otseselt seotud ühegi konkurentsiparameetriga. Kuigi lillelogo ja turunduskava võivad mõjutada põllumajandusettevõtjate kasumlikkust või kohalike ettevõtjate suutlikkust leida kliente, on kava vabatahtlik ja avatud kõigile.

2. näide: selle näite puhul võetakse sama maaturismikava kasutusele piirkonnas, mis ulatub üle kahe liikmesriigi piiri. Põllumajandusettevõtjad varustavad tavaliselt kliente mõlemal pool piiri ning piirkonda külastavad turistid külastavad tavaliselt mõlemal pool piiri asuvaid sihtkohti. Kavas saavad osaleda ainult põllumajandusettevõtjad ja muud ettevõtjad, mis asuvad ühes kahest liikmesriigist.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi. Erinevalt esimesest näitest, mille puhul oli kavas osalemine avatud kõigile, on selle näite puhul lubatud osaleda ainult ühel pool piiri asuvatel põllumajandusettevõtjatel ja muudel ettevõtjatel. Kuna kava võib mõjutada nii osalevate põllumajandusettevõtjate kasumlikkust kui ka nende suutlikkust leida kliente, piirab see tõenäoliselt konkurentsi teisel pool piiri asuvate konkureerivate põllumajandusettevõtjate ja muude ettevõtjatega.

Näide 3. toidujäätmete vähendamiseks töötab rühm ühistuid välja heade tavade juhendi, milles kirjeldatakse üksikasjalikult meetmeid, mida põllumajandustootjad, töötledajad ja jaemüüjad peaksid toidujäätmete vähendamiseks võtma. Juhend on välja töötatud akadeemiliste ja valitsusväliste organisatsioonide osalusel ning see ei soosi ühtegi konkreetset põllumajandustootjat, töötledajat ega jaemüüjat. Osalemine on vabatahtlik.

See ei piira tõenäoliselt konkurentsi. Osalemine on vabatahtlik ja juhend ei tee osalejate vahel vahet.

4. näide: selle näite puhul lepivad ühistu liikmed kokku, et müüvad 3. näites kirjeldatud juhendi raames oma toodangut ainult jaemüüjatele, kes on kohustunud juhendit kohaldama.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi, sest jaemüüjad, kes juhendit ei kohalda, ei saa enam osta põllumajandustooteid nii laialt hulgalt tarnijatelt kui enne kestlikkuskokkuleppe sõlmimist.

5. Teabevahetusega seotud piirangud

Kestlikkuskokkulepped võivad hõlmata mitteavaliku teabe vahetamist konkurentide vahel. Mitteavaliku teabe vahetamine piirab tõenäoliselt konkurentsi, kui see teave mõjutab teabe saaja konkurentsivõimet turul. Sellist teavet nimetatakse sageli „tundlikuks äriteabeks“.

Konkurentsi aluspõhimõte on, et iga ettevõtja peaks oma kaubanduspoliitika kindlaks määrama iseseisvalt. Tundliku äriteabe vahetamine kestlikkuskokkuleppe raames võimaldab konkureerivatel ettevõtjatel kõrvaldada ebakindluse selle suhtes, kuidas nad turul reageerivad. See võib lihtsustada ühise arusaama saavutamist selle kohta, kuidas turul käituda, vähendades või kõrvaldades seeläbi nendevahelist konkurentsi.

See, kas kestlikkuskokkuleppe raames vahetatav teave on tõenäoliselt tundlik äriteave, oleneb teabe laadist ja selle avaldamise kontekstist. Teatav teave on oma laadilt konkurentsi seisukohast tundlik teave. Näiteks teave ettevõtja hinnakujunduskavatsuste või strateegiliste kavade kohta on tavaliselt tundlik äriteave, sest konkurendid, kes saavad sellest teadlikuks, võivad oma konkurentsikäitumist vastavalt kohandada.

Muu teave võib olla tundlik äriteave olenevalt sellest, kui üksikasjalik see on. Mida täpsem on teave, seda tõenäolisem on, et konkurendid saavad seda kasutada üksteise kavatsuste ettenägemiseks.

Samuti võib teabe vanus määrata, kas see on tundlik äriteave või mitte. Mida vanem on teave, seda väiksem on tõenäosus, et see paljastab konkurentide kavandatud käitumise või aitab jõuda ühisele arusaamale turul konkureerimisest.

Mõnel juhul võib teatav teave olla konkurentsis püsimiseks hädavajalik. Sellisel juhul võivad kestlikkuskokkulepped, mis piiravad mõne ettevõtja juurdepääsu kõnealusele teabele, muuta kokkuleppes mitteamalaste ettevõtjate konkureerimise keeruliseks või takistada uute ettevõtjate turule sisenemist või konkureerivate ettevõtjate laienemist.

1. näide: igal suvel on perioode, mil teatavate köögiviljade kogus ületab nõudluse, mille tulemusena jääb teatav osa saagist põllule või lattu mädanema. Raiskamise vähendamiseks kogub rühm ühistuid teavet iga köögivilja viimase aasta külvipindade ja saagikuse kohta ning saagikoristusjäätmete koguse kohta kõigis liikmeks olevates põllumajandusettevõtetes. See teave koondatakse piirkondlikul tasandil ja avaldatakse üldsusele kättesaadaval veebisaidil. Ühistud koostavad oma liikmete parimatele tavadele tuginedes ühise soovitusel selle kohta, kuidas saagikoristusjäätmetega toime tulla.

See ei piira tõenäoliselt konkurentsi. Kõnealusel juhul on teave vana ja koondatud, mistõttu on ebatõenäoline, et ükskõik milline põllumajandusettevõtja suudab üksikasjalikult ette näha, mida tema konkurendid turul teevad.

2. näide: selle näite puhul lepib ühistute rühm kokku, et enne iga istutusperioodi esitavad kõik ühistu liikmed ühistule oma istutuskava. Ühistud avaldavad üksikud

istutuskavad viivitamata avalikul veebisaidil, et igal põllumajandusettevõtjal oleks võimalik oma istutuskavasid kohandada, et vältida ületootmist, mis tooks kaasa toidu raiskamise.

See kava piirab tõenäoliselt konkurentsi. Vahetatav teave on konfidentsiaalne (tulevikuplaanid), üksikasjalik, koondamata ja ajakohane, mis võimaldab igal ühistul teada saada, mida tema konkurendid kavatsevad järgmisel hooajal toota, ja vähendada vastavalt oma toodangut.

3. näide: selle näite puhul vahetavad ühistud istutuskavade vahetamise asemel teavet konkreetsetele klientidele tehtud iganädalaste tarnete kohta, tagamaks pakkumise ja nõudluse parema tasakaalu, et vähendada toidu raiskamist.

See kava võib samuti konkurentsi piirata. Asjaomane teave (müügiimahud ja klientide andmed) on konfidentsiaalne ja andmed on ajakohased. Nende andmete vahetamine lihtsustaks ühistutevahelise vaikiva kokkuleppe saavutamist, et nad ei peaks teatavate klientide pärast jõuliselt konkureerima.

Lisateavet kestlikkuskokkulepete analüüsi kohta vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 101 (sealhulgas artikli 210a kohaldamisalasse mittekuuluvate kokkulepete analüüsi kohta) vt horisontaalsed suunised, 9. jagu³¹.

6. Kestlikkusstandardite kehtestamise viisiga seotud piirangud

Mõnel juhul võib kestlikkusstandardi kehtestamise viis ise piirata konkurentsi. Probleemid võivad tekkida eelkõige juhul, kui kestlikkusstandardi kohaldamises osalemine annab osalejatele konkurentsieelise mitteosalejate ees või kui standardi kehtestamise viis võib anda mõnele osalejale eeliseid teiste osalejate ees. Probleemid võivad tekkida ka juhul, kui kestlikkusstandardi vastuvõtmine takistab ettevõtjatel teiste kestlikkusstandardite vastuvõtmist.

1. näide: antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemiseks töötavad seemnekasvatajad ja kõrvitsakasvatajaid esindav ühendus koos välja standardid, mis vähendavad vajadust kasutada kasvatamisel antimikroobikume. Standardit kasutavatel põllumajandustootjatel on õigus kasutada teatavat kvaliteedimärki ja kõrvitsakasvatajaid esindav ühendus investeerib tarbijate antimikroobikumiresistentsusest teadlikkuse suurendamisse. Standard hõlmab mitmesuguseid põllumajandustavasid ja kohustab kasutama selliseid kõrvitsasorte, mille puhul on tõendatud, et need vastavad teatavale resistentsusele jahukastme suhtes. Ühingu liikmeks võivad saada kõik kõrvitsa- ja seemnekasvatajad, samuti selle valdkonna teadlased. Kõigil liikmetel on lubatud standardi väljatöötamises osaleda. Ühingu standardikomitee koosolekud kantakse reaalsel ajal üle ja kõik asjakohased ettevalmistavad dokumendid avaldatakse ühingu veebisaidil. Standardi vastuvõtmine pannakse hääletusele kõigi ühingu liikmete vahel ja igal liikmel on üks hääl. Standardi järgimises ja kvaliteedi märgistamise süsteemis osalemine on vabatahtlik.

See ei piira tõenäoliselt konkurentsi. Standardite kehtestamises võivad osaleda kõik ühingu liikmed ning standardid võetakse vastu avatud ja läbipaistval viisil. Ühingu liikmed võivad vabalt valida, kas võtta standard vastu või mitte.

2. näide: selles näites on tegemist samade asjaoludega mis 1. näites, välja arvatud see, et standardi kohaselt tuleb kasutada teatavaid hübriidsorte, kuigi teised sordid on jahukaste suhtes sama resistentsed.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi. Kuigi standardi järgimises osalemine on vabatahtlik, on teadlikkuse suurendamise kampaania eesmärk suunata kõrvitsakasvatajaid standardit järgima. Kuna standardiga eelistatakse teatavaid kõrvitsasorte teistele, mõjutab see tõenäoliselt ka konkurentsi nii kõrvitsa- kui ka seemnekasvatajate vahel. Lisaks sellele, piirates kõrvitsakasvatajate vabadust otsustada teiste sortide kasuks, võib standard takistada kõrvitsakasvatajaid kasutamast tõhusamaid sorte, mis vähendaksid veelgi enam vajadust antimikroobikumidega töötlemise järele.

3. näide: selle näite puhul on 1. näites kirjeldatud ühingul teistsugused liikmesuseeskirjad ja menetlused. Ühingu liikmeks ei või saada mitte ainult kõik kõrvitsakasvatajad, vaid ka seemnearetajad, aastamaksud määratakse kindlaks iga liikme aastakäibe alusel ja hääleõigus määratakse kindlaks proportsionaalselt iga-aastase liikmemaksuga. Seetõttu on väikesel arvul suurtel seemnekasvatajatel piisavalt hääli, et võtta standard vastu sõltumata kõrvitsakasvatajate häälest.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi. Standardi kehtestamise protsess ajendaks suuri seemnekasvatajaid eelistama enda sorte teiste seemnekasvatajate sortidele.

4. näide: selles näites on tegemist samade asjaoludega mis 1. näites, välja arvatud see, et kõrvitsakasvatajaid esindav ühendus võtab vastu otsuse, mis kohustab kõiki liikmeid standardi vastu võtma. Kõrvitsakasvatajad, kes ei soovi standardit vastu võtta, võivad ühingust vabalt välja astuda, kuid kaotaksid sellega juurdepääsu väärtuslikule turundus- ja tehnilisele toele.

See piirab tõenäoliselt konkurentsi. Kuigi kõrvitsakasvatajad võivad otsustada standardit mitte vastu võtta, mis sunnib neid selle kohustuslikuks teinud ühendusest lahkuma, on tõenäoline, et paljud kõrvitsakasvatajad võtavad standardi vastu ning et selle tagajärjel piiratakse kvaliteedi- ja hinnakonkurentsi.